

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Christián Abu Dayeh

**Trestná činnost související se zneužíváním
návykových látek**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: 31. července 2016

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. července 2016

Christián Abu Dayeh

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi, Ph.D., za odborné vedení, vstřícný přístup, podnětné rady a cenné komentáře, které mi napomohly ke zdárnému dokončení práce.

Dále bych chtěl poděkovat své přítelkyni Barboře Belvončíkové za zpětnou čtenářskou vazbu a pomoc s korekcí a rovněž celé své rodině za veškerou podporu během studia.

Obsah

Úvod	1
1. Základní pojmový aparát	4
1.1. Drogy	4
1.2. Návykové látky	5
1.3. Omamné a psychotropní látky	7
1.4. Prekursory a přípravky.....	8
1.5. Jedy	9
1.6. Toxikomanie	10
1.7. Drogové trestné činy	10
2. Historický vývoj právní úpravy na našem území včetně mezinárodních souvislostí	12
2.1. Rakousko-uherská monarchie	12
2.2. První republika.....	13
2.2.1. Mezinárodněprávní dokumenty a jejich odraz ve vnitrostátní právní úpravě	14
2.2.2. Zákon č. 29/1938, opiový zákon	18
2.3. Protektorát Čechy a Morava	19
2.4. Poválečné období	21
2.5. Období účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.....	23
2.5.1. Mezinárodněprávní dokumenty	24
2.5.2. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon	27
3. Současná právní úprava	33
3.1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	33
3.1.1. Změny v obecné a zvláštní části	33
3.1.2. Společně k drogovým trestným činům	35
3.2. Související právní předpisy.....	37
3.2.1. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.....	38
3.2.2. Zákon č. 272/2013 Sb., o prekurech drog.....	38
3.2.3. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.....	39
3.2.4. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích	40
3.2.5. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.....	40

3.2.6. Ostatní právní předpisy.....	41
4. Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283	42
4.1. Základní skutková podstata	43
4.1.1. Neoprávněnost.....	45
4.1.2. Výroba	46
4.1.3. Dovoz, vývoz, průvoz.....	47
4.1.4. Nabídka, zprostředkování, prodej.....	48
4.1.5. Opatření či přechovávání pro jiného	49
4.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby	50
4.2.1. Týkající se lidského života a zdraví	51
4.2.2. Týkající se rozsahu	52
4.2.3. Týkající se předmětu útoku	56
4.2.1. Týkající se prospěchu	57
4.2.2. Týkající se organizovanosti	58
4.2.3. Speciální recidiva	60
4.3. Příprava	61
4.4. Vztah k jiným ustanovením	62
4.5. Nové psychoaktivní látky	63
4.5.1. Užívání NPL v ČR a problémy současné právní úpravy.....	64
4.5.2. Návrh legislativního řešení.....	66
4.5.3. Mezinárodní a evropský systém kontroly NPL	69
5. Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284.....	70
5.1. Základní skutkové podstaty	71
5.1.1. „Měkké“ a „tvrdé“ OPL	71
5.1.2. Přechovávání pro vlastní potřebu a tzv. spotřební držba.....	73
5.1.3. Množství větší než malé	74
5.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby	77
6. Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285.....	79
6.1. Základní skutkové podstaty	80
6.1.1. Rostliny a houby obsahující OPL.....	81
6.1.2. Pěstování.....	82

6.1.3.	Množství větší než malé	83
6.2.	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby	85
6.3.	Zpřístupnění konopí pro lékařské účely.....	85
6.3.1.	Navrhované změny	88
7.	Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286.....	92
7.1.	Základní skutková podstata	93
7.1.1.	Předměty určené k nedovolené výrobě OPL, přípravků je obsahujících nebo jedů	93
7.2.	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby	95
7.3.	Vztah k trestnému činu podle § 283	96
8.	Trestný čin šíření toxikomanie podle § 287.....	97
8.1.	Základní skutková podstata	98
8.1.1.	Svádění	99
8.1.2.	Podporování.....	100
8.1.3.	Podněcování	101
8.1.4.	Šíření.....	101
8.2.	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby	102
8.2.1.	Tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.....	102
8.3.	Problematika growshopů	103
Závěr.....		109
Seznam zkratk.....		112
Použité zdroje		114
Summary.....		130

Úvod

Fenomén zneužívání návykových látek představuje jeden z dlouhodobých globálních problémů celého lidstva, jenž v novodobé historii výrazně nabývá na závažnosti. Tento jev s sebou pro společnost přináší závažné problémy sociální, zdravotní, finanční či bezpečnostní, a to jak v případě zneužívání návykových látek legálních, tedy společensky tolerovaných, tak návykových látek nelegálních, tedy látek společností netolerovaných. Imanentní povinností státu je pak poskytnout jednotlivci i celé společnosti širokou ochranu před riziky plynoucími z takového zneužívání, což činí mimo jiné rovněž prostřednictvím trestněprávních norem. Represe v rámci protidrogové politiky představuje vedle prevence, léčby a resocializace a tzv. Harm Reduction¹ jeden ze základních pilířů a bude hlavním předmětem práce.

Se zneužíváním návykových látek se pojí celá řada různorodých trestných činů, ať už jde o trestné činy páchané pod vlivem návykové látky (trestný čin opilství dle § 360 TZ nebo trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ) či o trestné činy, jichž se pachatelé dopouštějí s cílem obstarat si návykovou látku (například trestný čin krádeže podle § 205 TZ či loupeže podle § 173 TZ), ale také o trestné činy páchané na toxikomanech. S ohledem na značnou šíři tématu, aby předkládaný text byl způsobilý poskytnout dostatečnou hloubku, budou těžištěm této práce tzv. drogové trestné činy (§ 283–287 TZ), které mají k trestné činnosti související se zneužíváním návykových látek vztah nejužší. Z téhož důvodu zde nebude ve více než nezbytné míře věnován prostor ani procesním, kriminologickým či kriminalistickým aspektům drogové trestné činnosti.

Jedná se o problematiku stále velice aktuální, o čemž svědčí mimo jiné živá soudní praxe poskytující neustále nové a upřesňující výklady jednotlivých znaků drogových trestných činů, činnost Ústavního soudu České republiky, jakož i změny v některých dříve vyjádřených právních názorech Nejvyššího soudu České republiky. Významný je zejména náleží ÚS ze dne 23. července 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, který zrušil část § 289 odst. 2 trestního zákoníku, která zmocňovala vládu ke stanovení množství většího než malého u omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících, jehož dopady lze pozorovat napříč drogovými trestnými činy, pročež mu v práci bude rovněž věnován notný prostor.

---

¹ Přístupy snižování či minimalizace poškození drogami u osob, které v současnosti drogy užívají a nejsou motivováni k tomu, aby užívání zanechaly.

Téma jsem si však zvolil také pro jeho aktuálnost ve vztahu k mému osobnímu životu. Vyrostl jsem v sídlištním prostředí, kde tato problematika není zdaleka cizí ani dětem mladším patnácti let a kde, alespoň dle mého, jde o závažný stále přítomný problém. Mnoho mých spolužáků ze základní školy fenoménu drog propadlo, a když je dnes někdy náhodně potkám a vidím, že tím jsou poznamenáni, sám sebe se ptám, jaký skutečný vliv a dopad to na ně má a do budoucna dále může mít. A samozřejmě mne, jakožto studenta právnické fakulty, nezajímají pouze dopady sociální, psychické či hospodářské, ale také dopady v rovině trestněprávní, a to jak pro případy, kdy jsou tito lidé uživateli drog, tak pro případy jejich dealerské činnosti.

V první kapitole budou vymezeny základní pojmy, které jsou v práci hojně užívány a jejichž vymezení považuji pro správné porozumění textu za esenciální.

Druhá kapitola bude věnována historickému vývoji právní úpravy drogových trestných činů na našem území, přičemž dobově bude prokládána úpravou přijímanou na mezinárodní úrovni, která vývoj intenzivně ovlivňovala a z níž pro Českou republiku plynou mnohé závazky až do současnosti. Tato kapitola bude zařazena nejen pro svou důležitost ve vztahu k pochopení jednotlivých souvislostí a aktuálního přístupu k dané problematice, ale též pro svůj neopomenutelný význam při úvahách o právní úpravě *de lege ferenda*.

V kapitole třetí, věnující se současné právní úpravě, pak bude podán určitý společný úvod pro jednotlivé skutkové podstaty drogových trestných činů, přičemž prostor bude věnován i širšímu kontextu v rámci trestního zákoníku a v nezbytném rozsahu také vybraným mimotrestním předpisům majícím k předmětu práce úzký vztah.

Meritum této práce bude obsaženo v kapitolách 4–8, v nichž budou zpracovány jednotlivé skutkové podstaty drogových trestných činů. V příslušných kapitolách pak bude podána též analýza souvisejících aktuálních otázek, zpracována tak bude například problematika nových psychoaktivních látek, zpřístupnění konopí pro léčebné účely či growshopů. Pro zpracování tématu bude využito komentářových výkladů k trestnímu zákoníku, odborných článků, ale také široké soudní judikatury, v jejímž zpracování, jak doufám, bude rovněž možné spatřovat určitý přínos této práce.

Velice by mě potěšilo, kdyby se tato práce stala alespoň částečným, o to víc však kvalitním podnětem izochronní diskuze týkající se legislativní úpravy a přístupu k drogové trestné činnosti.

Předkládaná práce odpovídá právnímu stavu ke dni 31. července 2016.

1. Základní pojmový aparát

Předkládaná práce ve svém textu intenzivně pracuje s určitými pojmy, které buď mohou být v různé literatuře užívány s mírně odlišným významem anebo jsou pro samotný text práce natolik důležité, že je dána potřeba jejich přesného a jasného vymezení. V následujících kapitolách tak budou vydefinovány určité pojmy zejména tak, jak je chápe tato práce, což považuji za zásadní pro její správné pochopení.

1.1. Drogy

Vymezení pojmu droga se jeví jako nejproblematictější, a to obzvláště proto, že se jedná o výraz hojně užívaný jak odbornou, tak i širokou veřejností, přičemž jeho obsah zdaleka není vždy stejný, a to i napříč různými vědními obory. Za žádoucí považuji uvést příklady alespoň některých definic užívaných na odborné úrovni.

Z pohledu psychologie je droga vnímána jako „*látka, která je požívána a zneužívána pro změnu nálady, vědomí, povzbuzení či tlumení somatopsychických funkcí.*“² Oproti tomu definice ve Velkém sociologickém slovníku vydaném Univerzitou Karlovou označuje drogu za „*látku vyvolávající stav tělesné či psychické závislosti u osob, které je užívají periodicky či kontinuálně*“, přičemž drogou se dle definice může stát libovolná psychotropní látka, pokud je opakovaně užívána.³ V medicínském jazyce se potom drogou rozumí „*léčivo užívané k předjetí nebo vyléčení nemoci nebo pro zvýšení fyzické či psychické kondice*“.⁴ Jak je patrné, definice se v mnohém liší, představují různou šířku záběru a poskytují odlišný úhel pohledu na to, co je droga. Zatímco široká veřejnost včetně médií slovo droga užívá ve smyslu nelegální látky, jejíž užívání působí značné společenské a zdravotní problémy, odborníci pod něj subsumují též kofein, tabák, alkohol a další látky, které jsou užívány primárně pro svůj psychoaktivní efekt.⁵

---

² HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: J. Budka, 1993. ISBN 80-901-5490-5, str. 41.

³ PETRUSEK, Miloslav et al. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4164-1, str. 168.

⁴ KALINA, Kamil. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí: mezioborový přístup*. Praha: Filia nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4, str. 32.

⁵ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-101-1, str. 9.

Přesné vymezení látek, které jsou obecně označovány za drogy, je předmětem rovněž národních i mezinárodních právních úprav. V úmluvách OSN a v Deklaraci snižování poptávky po drogách se jimi rozumí *látky, které jsou podřízené mezinárodní kontrole* (k těmto blíže viz kap. 2.2.1 a 2.5.1). Naše právní terminologie přímo samotný pojem drog neužívá, avšak legislativa vymezuje určité látky, u kterých stanovuje omezující opatření týkající se zacházení s nimi a určuje podmínky jejich kontroly. Česká republika, jak bude rozebráno dále, je k takovéto úpravě povinna na základě mezinárodních závazků vyplývajících z ratifikovaných úmluv OSN. Závazky z mimotrestní oblasti upravuje v zákoně č. 167/1998 Sb.⁶, trestní oblast pak v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku (dále též „TZ“), kde v obou případech pracuje s pojmem návyková látka a pojmem omamná a psychotropní látka, s jakožto pojmy základními (blíže viz kap. 1.2, resp. 1.3).

Pokud tato práce užívá pojmu droga, rozumí se jím omamné a psychotropní látky, jejichž nedovolené nakládání je předmětem postihu podle § 283 an. TZ, pokud z kontextu nevyplývá něco jiného.

1.2. Návykové látky

Legální definici pojmu návykové látky lze nalézt ve výkladovém ustanovení TZ v § 130. Ten stanoví, že návykovou látkou „*se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*“, výčet návykových látek je tedy pouze demonstrativní. Pojem návykové látky byl převzat ze zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona (dále též „TZ 1961“), do nějž byl zaveden až novelou č. 175/1990 Sb. s účinností od 1. července 1990.⁷ Samotný pojem byl mnohokrát předmětem kritiky, a to pro nedostatečnou určitost a zejména pak pro skutečnost, že vyvolání návyku není atributem všech látek jím zastřešených. Diskuze na téma vhodnosti tohoto termínu vyvrcholily při přípravě návrhu TZ, kdy bylo po jistou dobu uvažováno o užití některých jeho alternativ (např. droga, opojná látka⁸ atp.). Nakonec však převážil názor, že se jedná o pojem již v praxi vžitý, který v zásadě nečiní žádné aplikační potíže, a proto zůstal pojem návyková látka zachován i nadále.⁹

---

⁶ Blíže k zákonu o návykových látkách v kap. 3.2.1.

⁷ HENDRYCH, Dušan et al. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

⁸ S kritikou a návrhem nahrazení pojmu návyková látka pojmem opojná látka přišla již v roce 2002 publikace SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty*

Český právní řád však pracuje ještě s jinou legální definicí návykových látek, která překvapivě není totožná s tou, kterou podává TZ. V zákoně č. 167/1998 Sb., zákoně o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (dále též „ZoNL“), v § 2 písm. a) se stanoví, že návykovou látkou se rozumí „*omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek*“. Na první pohled je zjevné, že takovéto vymezení návykových látek je podstatně užší. Definice podávaná v ZoNL totiž mezi návykové látky neřadí alkohol a všechny ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Třetí eventuální vymezení návykových látek spatřuji v § 1 písm. a) a dalších ustanoveních zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, tzv. tabákového zákona, kde se hovoří o ochraně před *tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami*, přičemž v poznámce k tomuto písmenu je bez dalšího odkázáno na ZoNL. Zde si dovoluji nesouhlasit s Šámalem¹⁰, avšak na základě vlastního jazykového a logického výkladu docházím k závěru, že tento zákon opět poskytuje širší definici návykových látek, než jak ji podává ZoNL, když mezi návykové látky ve smyslu ZoNL řadí navíc tabákové výrobky a alkohol. Z vyjádření „*tabákové výrobky, alkohol a jiné návykové látky*“ lze usuzovat, že zákon považuje tabákové výrobky a alkohol za návykové látky, a to s ohledem na použitý výraz „*a jiné*“. Pokud by býval byl záměr zákonodárce opačný, postačovalo by vypuštění slovíčka „*jiné*“, a pak by bylo zcela zřejmé, že tabákové výrobky a alkohol stojí stranou od návykových látek. Na základě popsaného myšlenkového postupu si dovoluji uzavřít, že se v českém právním řádu můžeme setkat s trojí variantou chápání pojmu návykových látek.

Pokud jde o tuto práci, bude v ní pracováno s termínem NL ve smyslu TZ, pakliže nebude stanoveno jinak.

---

restního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65, a to na str. 51.

⁹ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník I.: Obecná část (§1–139). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VIII., § 130 (Šámal), str. 1380.

¹⁰ Tamtéž. Šámal zde tvrdí, že tabákový zákon za návykové látky „*nepovažuje tabákové výrobky a alkohol (uvádí je zvlášť)*“.

1.3. Omamné a psychotropní látky

Omamné a psychotropní látky (dále též „OPL“) lze obecně charakterizovat jako látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá.¹¹ Na základě definice návykových látek podle § 130 TZ je obecně možné o OPL uvažovat, přihlížejíc k jejich vlastnostem, jako o látkách, které jsou „*způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.*“¹² Nicméně z právního hlediska, bez ohledu na vlastnosti jednotlivých látek, rozhodujícím kritériem pro posouzení, jestli konkrétní látka je OPL či nikoliv, je skutečnost, zda byla zařazena na příslušné seznamy OPL, viz dále.

K odlišení a vymezení obou pojmů je třeba uvést, že pod pojmem omamná látka se rozumí chemická látka, která navozuje útlum, poruchu vědomí a necitlivost k bolesti (analgesii). Termín je zpravidla a správně užíván pro opiáty a opioidy, jako příklad lze uvést morfin, opium, či heroin.¹³ Nesprávně je někdy používán ve významu všech ilegálních drog, bez ohledu na jejich farmakologické vlastnosti, a to nejen v běžné řeči, ale také v právní terminologii některých států.¹⁴ Z hlediska právního jde o látky uvedené v přílohách č. 1 až 3 nařízení vlády ČR č. 461/2013 Sb., o seznamech návykových látek, které vychází z přehledu daných látek obsaženého v seznamech č. I, II a IV Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961 (blíže k této významné úmluvě v kap. 2.5.1).

Psychotropní látky jsou látky, které ovlivňují mysl nebo mentální procesy člověka. V užším smyslu se pak jedná o látky, které mají vliv na centrální nervový systém.¹⁵ Jako příklad takových látek může posloužit amfetamin, metamfetamin, THC či LSD. Jejich právní vymezení lze hledat v přílohách č. 4 až 7 nařízení č. 461/2013 Sb., které odpovídá látkám uvedeným v seznamech č. I, II, III a IV Úmluvy o psychotropních látkách z roku 1971.

---

¹¹ Srov. § 2 písm. a) zák. č. 167/1998 Sb., dále srov. přílohy 1 až 7 k tomuto zákonu, které byly podstatně novelizovány v poslední době, zejména zák. č. 106/2011 Sb.

¹² Přestože tak zákon pro alkohol, omamné látky, ani psychotropní látky výslovně nestanoví, lze jak z formulace daného ustanovení, tak z trestněprávního účelu využití pojmu návykových látek předpokládat, že se takové vlastnosti u nich presumují.

¹³ KALINA, Kamil. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí: mezioborový přístup*. Praha: Folia nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4, str. 71.

¹⁴ Jako příklad států, jejichž zákony o kontrole narkotik termín takto nevhodně užívají, je uvedena Kanada a USA, blíže viz SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Justiční akademie České republiky, 2003. sv. 66, str. 206.

¹⁵ Tamtéž str. 219.

Všechny shora uvedené seznamy jsou směrodatné pro posuzování naplnění skutkových podstat drogových trestných činů uvedených v § 283 až 287 TZ.¹⁶

Okrajově bych ještě zmínil průběžně se objevující kritiku absentujícího přímého legálního vymezení pojmu OPL v českém právním řádu. Toto v praxi představuje problém obzvláště při výskytu nových psychoaktivních látek (kterým se budu věnovat v kap. 4.5), u kterých by přesné vymezení OPL mohlo umožňovat pružnější reakci na jejich prvotní výskyt.¹⁷

1.4. Prekursory a přípravky

Prekursorem se obecně rozumí chemická látka, která se účastní chemické reakce, jejímž výsledným produktem je OPL. Jde o látku, jejíž přítomnost je při výrobě syntetických a semi-syntetických drog nezbytná a jež má zásadní vliv na konečnou podobu produktu.¹⁸ Tak například by nebylo možné vyrobit syntetickou drogu metamfetamin (mimo odborný kontext nejčastěji označovanou za pervitin) bez použití k její výrobě potřebného prekursoru efedrinu.¹⁹ ²⁰ Dalšími prekursory jsou například toluen, aceton, kyselina lysergová nebo judikaturou NS výslovně označený Nurofen stopgrip.²¹

Právně jsou prekursory vymezené jako látky, které jsou výslovně uvedené v přímo použitelných předpisech EU²², a to (za určitých podmínek) včetně směsí, přírodních produktů a farmaceutických přípravků, které tyto látky obsahují. Za prekursory se nepovažují léčivé

---

¹⁶ § 283 – „Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy“

§ 284 – „Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy“

§ 285 – „Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku“

§ 286 – „Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy“

§ 287 – „Šíření toxikomanie“

¹⁷ Návrh řešení tohoto problému podává MRAVČÍK, Viktor, Kateřina GROHMANNOVÁ, Michaela ŠTEFUNKOVÁ, Vendula BĚLÁČKOVÁ a Tomáš ZÁBRANSKÝ. Omamné a psychotropní látky jsou když... – návrh legislativní definice omamných a psychotropních látek v ČR. *Trestněprávní revue*. **2016**(5), 111–116. ISSN 1213-5313, na str. 115.

¹⁸ KUCHAR, Martin. Pre-prekurzory drog – nové trendy v Evropské unii. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2012**(4), 3-5. ISSN 1211-8834, str. 3.

¹⁹ Popřípadě pseudoefedrinu.

²⁰ ŠTABLOVÁ, Renata a Břetislav BREJCHA. *Drogy: vybrané kapitoly*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-725-1186-6, str. 50.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2013, sp. zn. 11 Tdo 130/2012.

²² Specificky látky uvedené v kategorii 1 přílohy I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog a v kategorii 1 přílohy nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004 o pravidlech pro sledování obchodu s prekursory drog.

přípravky (léky)²³, avšak, jak rovněž judikoval náš Nejvyšší soud²⁴, pouze v případě, že takovou látku (prekursor) z nich nelze snadno použít či extrahovat lehce dostupnými nebo hospodářskými prostředky. Jako příklad snadno realizovatelného způsobu extrakce prekursoru z léčebného prostředku může posloužit rozpuštění ve vodě či v jiném roztoku nebo zahřátí nad otevřeným ohněm či jiným tepelným zdrojem, a to vše za využití pouze zcela běžných nástrojů.²⁵ V našich podmínkách se k tomuto účelu zneužívá například z Polska dovážený léčivý prostředek Sudafed. S účinností od 1. ledna 2014 je problematika prekursorů drog upravena v zákoně č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog (blíže viz kap. 3.2.2).

Přípravky obsahujícími OPL § 2 písm. b) ZoNL rozumí roztoky nebo směsi v jakémkoli fyzikálním stavu, které obsahují alespoň jednu omamnou látku, psychotropní látku nebo prekursor. Výčet těchto přípravků je obsažen v příloze č. 8 nařízení č. 463/2013 Sb., který odpovídá přípravkům zařazeným do seznamu III Jednotné úmluvy o omamných látkách.

1.5. Jedy

Jedy jsou vysoce toxické chemické látky, které způsobují otravu již v malých dávkách. Co se považuje za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 stanovuje nařízení vlády č. 467/2009 Sb.²⁶ ve svém úvodním paragrafu. Podle písmena a) to jsou chemické látky uvedené v příloze č. 1 téhož nařízení a dle písmena b) chemické směsi, které obsahují nejméně 7 % takové látky. Toto velice stručné nařízení, sestávající ze tří paragrafů, z nichž jeden byl zrušen nálezem ÚS, sp. zn. Pl. ÚS 13/12²⁷, a další se věnuje pouze účinnosti, rovněž vymezuje množství větší než malé, za které považuje takové množství jedu, jenž na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví.

---

²³ Tak, jak jsou definovány ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ze dne 6. listopadu 2001 o kodexu Společenství, týkající se humánních léčivých přípravků.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011.

²⁵ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 289 (Sotolář), str. 2396.

²⁶ Nařízení vlády ze dne 14. prosince 2009, které pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

²⁷ Blíže k tomuto důležitému nálezu například viz kap. 5.1.3.

1.6. Toxikomanie

Pojem toxikomanie lze považovat za jeden z nejstarších termínů, které se obvykle užívají v souvislosti s popisem a vysvětlením problematiky dlouhodobého zneužívání drog.²⁸ Komise znalců WHO definovala v roce 1950 toxikomanií jako „stav periodické nebo chronické intoxikace (tj. otravy, vnikání jedovaté látky do organismu), který škodí jedinci i společnosti a je vyvoláván opakovaným užíváním drogy (přírodní nebo syntetické), což zahrnuje: 1) přemáhající přání či potřebu pokračovat v užívání drogy a získávat ji jakýmkoliv prostředky; 2) tendenci zvyšovat dávky; 3) psychickou (psychologickou) a někdy i fyzickou závislost na účincích drogy“.²⁹ V roce 1983 pak charakteristiku doplnila o znaky abstinčního syndromu a zvýšené schopnosti rezistence vůči účinkům drogy. Jak z podané definice implicitně vyplývá, toxikomanie představuje pro uživatele i společnost značný problém, a to pro své velice škodlivé důsledky. Je spojená se závislostí určité osoby, která se jen těžko brání nutkání si potřebnou drogu obstarat, a zpravidla tak činí téměř jakýmkoliv způsobem, přičemž nezbytné množství k uspokojení tužby se neustále zvyšuje. V současné době se i na doporučení WHO spíše užívá namísto termínu toxikomanie termín „závislost“, resp. „drogová závislost“.

1.7. Drogové trestné činy

Drogová kriminalita v užším smyslu, primární drogová kriminalita, drogové trestné činy, drogové delikty – všechny tyto pojmy jsou v této práci používány jako synonyma a je jim víceméně přisuzován význam vymezený v bodu 4) v rámci následujícího dělení.

Trestná činnost související s návykovými látkami (drug-related crimes), tzv. drogová kriminalita v širším smyslu³⁰, je v definici Evropského monitorovacího střediska pro drogy a drogovou závislost (dále jen „EMCDDA“) užívána k označení čtyř druhů trestných činů³¹:

---

²⁸ SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Justiční akademie České republiky, 2003. sv. 66, str. 235.

²⁹ VANTUCH, Pavel. *Drogy a kriminalita*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1990. ISBN 80-210-0169-0, str. 11.

³⁰ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-101-1, str. 15.

³¹ CARPENTIER, Chloé. Drugs and crime — a complex relationship. *Drugs in focus*. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2007(2). ISSN 1681-5157 [online]. [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_44774_EN_Dif16EN.pdf.

- 1) Psychofarmakologicky podmíněné trestné činy – jde o trestné činy páchané pod vlivem psychoaktivní látky, a to v důsledku jejího akutního či chronického užívání;
- 2) hospodářsky vynucené trestné činy – jedná se o trestné činy páchané s cílem opatřit si finanční prostředky na drogy nebo drogy samotné;
- 3) systémové trestné činy – tyto trestné činy jsou páchané v rámci existujících trhů s nelegálními drogami jako součást činností spočívajících v dodání, distribuci a užívání drog; a
- 4) trestné činy proti drogovým zákonům – jde o trestné činy spočívající v porušování protidrogové (a související) legislativy.

V dané souvislosti budou pojmy předložené v úvodu této kapitoly v práci užívány ve smyslu trestných činů § 283–287 TZ, pokud z kontextu, zejména historického, nebude vyplývat jinak. Drogovým deliktem naopak není trestný čin výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem (§ 288 TZ), jehož účelem je ochrana společnosti zejména před negativními dopady dopingu, ačkoliv charakter takového jednání vykazuje mnohé podobnosti s neoprávněným nakládáním s OPL.³²

Pro úplnost, neboť shora užívám a definuji termín primární drogová kriminalita, je třeba vymežit i význam termínu sekundární drogové kriminality. Takovéto dělení trestné činnosti páchané v souvislosti se zneužíváním OPL je užíváno autory odborných publikací v podmínkách ČR.³³ Za sekundární drogovou kriminalitu jsou označovány trestné činy, které nezahrnují přímo nakládání s OPL, avšak jsou páchany v souvislosti s jejich zneužíváním, a to obzvláště pod vlivem OPL nebo v souvislosti se snahou opatřit si na ně finanční prostředky, resp. drogu samotnou. Jedná se především o trestné činy majetkové a násilné povahy.³⁴ S přihlédnutím k předloženému dělení EMCDDA bych pod tyto subsumoval trestné činy vymezené v bodě 1) a 2).

---

³² V literatuře se však objevují i opačné názory, například KUČHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-047-8, str. 368.

³³ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah? *Adiktologie*. 2011(3), 156-164. ISSN 1213-3841, str. 160.

³⁴ Tamtéž, str. 161.

2. Historický vývoj právní úpravy na našem území včetně mezinárodních souvislostí

Logický a navazující vývoj právní úpravy považuji za velice důležitý pro esenciální porozumění zpracovávané problematice. Proto se v rámci této kapitoly pokusím podat ucelený výklad počátků a změn právní úpravy související se zneužíváním omamných a psychotropních látek na našem území v rámci jejich různých souvislostí tak, abych byl schopen položit základní stavební kámen dalšímu textu této práce. Vývoj právní úpravy na našem území je významně poznamenán společensko-politickými změnami, které se na našem území odehrávaly, a proto jsou následující kapitoly členěny zpravidla dle dobového státoprávního uspořádání.

2.1. Rakousko-uherská monarchie

Zárodky trestněprávní regulace drogové kriminality na našem území můžeme spatřovat již v právní úpravě z padesátých let 19. století, tedy z doby Rakousko-uherské monarchie, avšak to pouze v duchu a smyslu odpovídajícímu tehdejší potřebě, která byla odlišná od té současné.

V zákoně o zločinech, přečinech a přestupcích, zákoně č. 117/1852 Ř. z. ze dne 27. května 1852 (dále též „ZZPP“), jenž do značné míry vycházel ze Zákoníku o zločinech a těžkých policejních přestupcích vydaného dne 3. září 1803³⁵, došlo prvně k trestněprávní úpravě problematiky jedů a léčiv na úrovni komplexního trestního zákona s celoříšskou působností. Tuto část je však nutno vnímat spíše jako úpravu živnostenského podnikání, protože sankcionováno bylo pouze jednání protivící se tehdejší předpisům týkajících se nakládání s léčivými a jedy.³⁶ Kriminalizovaný byl podle § 354 neoprávněný prodej léčiv vnitřních i zevnitřních, podle § 368 nedbalost v chování a oddělení jedu a podle § 370 zanedbání dohledu nad jedovou látkou.

---

³⁵ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1433-1, str. 199.

³⁶ GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. *Adiktologie: odborný časopis pro prevenci, léčbu a výzkum závislostí*. 2001, I.(S1), 14-21. ISSN 1213-3841, str. 16.

Ve vztahu k podávání drogy ZZPP upravoval v § 377 tzv. užívání odvaru z makovic při dětech. Trestní odpovědnost v tomto kontextu však nastávala pouze v případě, že došlo k těžkému poškození na těle, popřípadě k usmrcení v důsledku podávání této látky. Ze současného hlediska je velice zajímavá výše trestu, která hrozila v případě naplnění skutkové podstaty tohoto činu. Pokud jde o první shora uvedený případ, jednalo se o přestupek, kdy se ukládal trest ve formě vězení od jednoho měsíce až do měsíců šesti, v případě smrti pak šlo o přečin, jenž byl trestán tuhým vězením v rozmezí od šesti měsíců do jednoho roku. Dá se říci, že při dnešních standardech šlo o trest téměř bagatelního charakteru. Obdobně bylo sankcionováno neopatrné zacházení při vykuřování sírou a při užívání prostředků narkotizujících, a to podle § 336 písm. d) ZZPP. S ohledem na soudobou právní úpravu lze s určitým nadhledem spatřovat relevanci rovněž v ustanovení § 343 citovaného zákona, v rámci něhož bylo postihováno provozování lékařství nebo ranhojičství bez povolení, kde zvláštní zřetel byl brán na skutečnost, že tato osoba užívala éterových par, tj. dopouštěla se narkotizování.

Jak ze shora uvedeného vyplývá, dá se shrnout, že ZZPP se zaměřoval spíše na to, co dnes můžeme nazvat distribucí, přičemž samotný postih nebyl nikterak závažný. Pokud jde o držbu a užívání omamných látek, zákonodárci k její kriminalizaci v daném místě a čase stále ještě nepřistoupili. Pravděpodobně tomu tak bylo hlavně proto, že se nejednalo o nikterak častý ani markantní problém v tehdejší společnosti. Až teprve koncem 19. století je evidován určitý nárůst počtu uživatelů morfia, opiového derivátu původně používaného k utlumení bolesti raněných vojáků. Bylo tomu tak v důsledku jeho užívání během válečných konfliktů, kdy se závislost začala vyskytovat zejména u lékařů, lékárníků, popřípadě morfiem léčených pacientů. K masovému rozšíření však nikdy nedošlo, a to zejména pro jeho vysokou nákladovost. Ve dvacátých letech 20. století lze vyzorovat první případy výskytu kokainu a některých jiných opiátů na našem území, nicméně ani toto nevedlo k výraznějšímu zhoršení drogové situace u nás.³⁷

2.2. První republika

Nezákonný obchod s drogami se na našem území, nově označovaném jako Československá republika (dále též „Československo“ či „ČSR“), rozvinul zejména po první

---

³⁷ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 54.

světové válce. Příčinu lze spatřovat v celoevropském nárůstu užívání omamných látek, v geografické poloze Československa a rovněž v stále příliš mírné trestněprávní úpravě regulující nakládání s omamnými látkami.³⁸ Jako tragickou zajímavost lze uvést první evidované úmrtí po požití kokainu na našem území, a to úmrtí 27leté poštovní úřednice Alžběty Langerové dne 30. března 1937.³⁹

Dne 28. října 1918 nejvyšší zákonodárný orgán, Národní výbor, schválil a vyhlásil zákon o zřízení samostatného státu československého, zákon č. 11/1918 Sbírky zákonů a nařízení, jímž mimo jiné prostřednictvím článku 2 recipoval dosavadní, na území Československa platnou právní úpravu, když stanovil, že „*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*;“. Došlo tak, v zájmu zajištění společenské stability a vyhnutí se právnímu vakuu, k založení materiálně-právní kontinuity mezi rakousko-uherským právním řádem a právním řádem nově vzniklého československého státu, a tím i k převzetí stěžejní trestněprávní normy – ZZPP.⁴⁰ Ten tak zůstal nadále v nezměněné podobě v platnosti i na území Československa. Československo však velmi aktivně a téměř okamžitě vstoupilo do mezinárodního života a brzy se stalo smluvní stranou několika mezinárodněprávních dokumentů věnujících se právě drogové problematice, čímž se mimo jiné zavázalo i odpovídajícím způsobem upravit domácí legislativu.

2.2.1. Mezinárodněprávní dokumenty a jejich odraz ve vnitrostátní právní úpravě

Problém užívání a zneužívání omamných látek se brzy stal celosvětovým problémem a státy si začaly uvědomovat, že jej není možno řešit bez důkladně provázané mezinárodní spolupráce. Určité východisko tak mělo představovat uzavření několika mezinárodních smluv, vytvoření specializovaných nadnárodních úřadů a zformování komplexní mezinárodní strategie.⁴¹

---

³⁸ Tamtéž, str. 72–73.

³⁹ KOVARÍKOVÁ, Blanka a Miloš VANĚČEK. První českou obětí kokainu byla poštovní úřednice Alžběta Langerová. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2012(2), 38-41. ISSN 1211-8834, str. 38.

⁴⁰ GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa I*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1028-0, str. 40.

⁴¹ SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65, str. 12.

Haagská úmluva a její vnitrostátní provedení

Dne 23. ledna 1912 byla v nizozemském Haagu podepsána Mezinárodní úmluva o opiu⁴², ve které lze spatřovat první skutečně mezinárodní dohodu o drogách.⁴³ Z textu úmluvy a její následné realizace lze vyvodit dva hlavní cíle, k jejichž dosažení měla sloužit. Šlo za prvé o zavedení zákazu užívání opia, morfia a kokainu k jiným než medicínským, popřípadě zákonným účelům a za druhé o zavedení zvláštních povolení k produkci a distribuci omamných látek.⁴⁴ Haagská úmluva má svůj význam i z hlediska institucionálního, na jejím základě došlo ke svěřeni boje proti opiu a jiným škodlivým látkám Společnosti národů a k zřízení zvláštních ústředních úřadů na úrovni jednotlivých úmluvních států, jejichž úkolem mělo být potírání nedovoleného obchodu s omamnými látkami.⁴⁵

Účinné užívání úmluvy a šíří jejího uplatňování z hlediska územního zajistil a zvýšil princip, na jehož základě každá úmluvní strana versailleského systému mírových smluv jejich podepsáním zároveň vyhlášovala Haagskou úmluvu za platnou (pokud tak již neučinila dříve).⁴⁶ Ratifikace mírových smluv tak měla účinky ratifikace Haagské úmluvy, což mělo za následek, že tato úmluva nabyla téměř celosvětového významu. Do poloviny 20. let 20. století tak smlouvu podepsalo a ratifikovalo téměř 60 států z celého světa.⁴⁷ Úmluvu řadím do této kapitoly a časového rámce proto, že Československo se stalo úmluvní stranou až 10. ledna 1920.⁴⁸

Odraz Haagské úmluvy v národní legislativě na sebe nenechal dlouho čekat. Dne 29. května 1923 Národní shromáždění přijalo zákon č. 128/1923 Sb. z. a n., o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod číslem 159 Sb. z. a n.

---

⁴² V anglickém překladu „*The International Opium Convention*“, známá rovněž jako „*The 1912 Hague International Opium Convention*“, jež vstoupila v platnost 11. února 1915.

⁴³ Pokud Haagskou úmluvu označují za první skutečně mezinárodní dohodu o drogách, neznamená to, že si nejsem vědom Šanghajské mezinárodní konference, která je sice považována za počátek mezinárodní spolupráce v oblasti kontroly drog, avšak jejím výsledkem byly pouze nezávazné rezoluce a stanoviska, které se nijak výrazně neodrazily v národních legislativách. Pro úplnost je nutno uvést, že tato konference se konala za účasti 13 států v roce 1909 v Šanghaji a je známá pod názvem „*Opiová komise*“ („*Opium Commission*“).

⁴⁴ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *2008 World Drug Report*. Vienna, Austria: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1482-294, str. 188.

⁴⁵ V Československu tato úloha náležela Ústředně pro potírání nedovoleného obchodu s omamnými jedy v ČSR u policejního ředitelství v Praze.

⁴⁶ Tuto konstrukci umožňoval článek 295 Versailleské smlouvy ze dne 28. června 1919.

⁴⁷ The 1912 Hague International Opium Convention. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. [cit. 2016-05-30]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html>.

⁴⁸ K ratifikaci ČSR a následného převzetí závazků Českou republikou blíže zde: Ratifications or definitive accessions, The International Opium Convention 1912. *United Nations Treaty Collection* [online]. [cit. 2016-05-31]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIV.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-2&chapter=6&Temp=mtdsg4&lang=en

z roku 1922, který je považován za první právní úpravu výlučně se zabývající problematikou návykových látek na našem území. Tímto zákonem byla prostřednictvím § 2 zakázána „výroba, dovoz, prodej, rozdělování, požívání i vývoz zpracovaného opia i škvárů a zbytků opia vykouřeného“ a skrz § 1 byla podrobena úřednímu dozoru „výroba, prodej, rozdělování a vývoz“ látek jako je kokain, heroin nebo morfium. Způsob, jakým měl být dozor vykonáván, měl být podle § 6 citovaného zákona stanoven nařízením.⁴⁹ I přes svou pokrokovost se jednalo o zákon relativně velice stručný a upravující problematiku pouze povrchně, skládal se pouze z 8 ustanovení. Jeho další nevýhodu spatřuji v opět velice mírné úpravě ukládaných sankcí za porušení právních povinností z něj vyplývajících.

Porušení těchto povinností bylo považováno podle § 7 za přestupek, za který bylo možné uložit pokutu až do výše 20 000 Kč. Pokud se takováto pokuta jevila nedobytnou, stanovovala se možnost jejího přeměnění „v přiměřený trest na svobodě až do 3 měsíců“, přičemž u živnostníků, kteří se přestupku dopouštěli opakovaně, byla dána diskrece živnostenského úřadu v podobě správního uvážení spočívajícím v možnosti za takovéto situace odejmout živnostenské oprávnění hříšníka. Kvalifikace obchodu s drogami jako přestupku měla za následek růst počtu mezinárodních drogových dealerů zdržujících se na našem území, a to zejména z důvodů nízkých sankcí a nemožnosti vydání do zahraničí pro spáchání přestupku.⁵⁰

Bez ohledu na výrazný legislativní krok vpřed je třeba konstatovat, že se právní úprava s ohledem na aktuální vývoj stala nedostatečnou a i díky tomu docházelo jak k nárůstu počtu toxikomanů na našem území, tak k zintenzivnění tranzitu drog přes naše území. Změnu měl přinést až tzv. opiový zákon (viz kap. 2.2.2).

Ženevské konvence

Ženeva představovala v období první republiky dějiště několika mezinárodních konferencí, jejichž výsledkem byly tři významné úmluvy rozebrané v následujícím textu.

---

⁴⁹ Toto nařízení však spatřilo světlo světa až v polovině roku 1925, tedy po více než dvou letech od okamžiku, kdy se stala ČSR úmluvní stranou Haagské úmluvy.

⁵⁰ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 72.

Mezinárodní úmluva o opiu z roku 1925⁵¹

Tato úmluva zejména konkretizovala Haagskou úmluvu. V jejím rámci došlo ke zřízení Stálého ústředního komitétu, jehož úkolem bylo vykonávat dohled nad systémem statistické kontroly drog, a rovněž zakotvila systém dovozních a vývozních povolení pro legální mezinárodní obchod s omamnými látkami. Pozoruhodné je, že tento systém je stále používán jako systém funkční.⁵² Dne 11. května 1927 Československo přistoupilo k této úmluvě.⁵³

Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek z roku 1931⁵⁴

Prostřednictvím této úmluvy mělo dojít k omezení světové výroby omamných látek na rozsah, který by pokrýval pouze lékařské a výzkumné potřeby. Pro tyto účely došlo k zavedení systému odhadů, jehož úkolem bylo vypočítat pro stanovené období potřebné množství regulovaných látek. Úmluva upravovala rovněž omezení výroby, zákazy a omezení vývozu pro stanovené látky a způsob provádění dozoru nad těmito povinnostmi. V případě porušení ustanovení úmluvy byla zavedena možnost uvalení dovozního či vývozního embarga na úmluvou regulované látky.⁵⁵ ČSR se stalo úmluvní stranou dne 12. května 1933.⁵⁶

Úmluva o potlačení nezákonné dopravy nebezpečných látek z roku 1936⁵⁷

Jde o první úmluvu, která se výslovně zabývala otázkami souvisejícími s drogovou kriminalitou páchanou v zahraničí a s ní související možností extradice. Jako první také vyzývala mezinárodní společenství k přísnému sankcionování osob dopouštějících se nezákonné přepravy omamných látek. Avšak v praktické rovině úmluva postrádala klíčový atribut, a to, že mnoho pro tuto problematiku významných států úmluvu buď vůbec

---

⁵¹ Z anglického překladu „*The International Opium Convention*“, jež byla podepsaná dne 19. února 1925 a vstoupila v platnost dne 25. září 1928.

⁵² UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *2008 World Drug Report*. Vienna, Austria: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1482-294, str. 193.

⁵³ Ratifications or definitive accessions, The International Opium Convention 1925. *United Nations Treaty Collection* [online]. [cit. 2016-05-31]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-6-a&chapter=6&lang=en.

⁵⁴ V originálním názvu „*The Convention for Limiting the Manufacture and Regulating the Distribution of Narcotic Drugs*“, která byla podepsaná 13. července 1931 a platnou se stala 9. července 1933 ve chvíli, kdy byl splněn požadavek 40 ratifikujících států.

⁵⁵ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *2008 World Drug Report*. Vienna, Austria: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1482-294, str. 195.

⁵⁶ Ratifications or definitive accessions, Convention for limiting the Manufacture and regulating the Distribution of Narcotic Drugs. *United Nations Treaty Collection* [online]. [cit. 2016-05-31]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-8-a&chapter=6&lang=en#6.

⁵⁷ Přeloženo z anglického názvu „*The Convention for the Suppression of the Illicit Traffic in Dangerous Drugs*“. Podpis této úmluvy se uskutečnil dne 22. července 1936, ale její platnost nastala až v roce 1939.

nepodepsalo, nebo ji později neratifikovalo.⁵⁸ Pokud jde o ČSR, ta úmluvu pouze podepsala, avšak nikdy se nestala její úmluvní stranou.⁵⁹

2.2.2. Zákon č. 29/1938, opiový zákon

Haagská úmluva a první dvě shora uvedené ženevské konvence našly své uplatnění v opiovém zákoně, zákoně č. 29/1938 Sb. z. a n.⁶⁰ Tento zákon představuje vrchol československé legislativy v oblasti boje proti zneužívání omamných látek v období první republiky. Význam tohoto zdařilého legislativního počínu spočívá zejména ve finálním zavedení mezinárodních úmluv do československého právního řádu a v definování vnitřní protidrogové politiky. Lze konstatovat, že jím bylo prvně na našem území adekvátním způsobem reflektováno aktuální dění na drogové scéně.⁶¹

Opiový zákon hned ve svém prvním ustanovení podroboval úřednímu dozoru „výrobu, zpracování, přípravu, rozdělování, obchod, dovoz, průvoz a vývoz“ v něm uvedených látek. V odstavci druhém pak zavedl legislativní zkratku „látka“, a to za současného rozdělení omamných látek do čtyř základních skupin, pro něž se této zkratky mělo napříště užívat. Zákon dále v § 2 poskytoval výklad základních pojmů a v § 10 stanovil nutnost zvláštního povolení pro možnost dispozice s regulovanými látkami. Na jeho základě byly zřízeny tzv. opiové registry, které měly naplnit ustanovení o povinnosti zápisu omamných látek do zvláštních seznamů. Povinnost se týkala nejen velkoobchodu a maloobchodu, ale rovněž lékáren, které do nich musely napříště zaznamenávat všechny omamné látky vydávané na předpis. Pro tyto účely zákon zavedl úřední inspekce v lékárnách, které minimálně jednou ročně kontrolovaly, zdali jsou předpisy dodržovány. Stát tak získal mnohem lepší přehled o výskytu a nákladní s omamnými látkami. Z mého pohledu však nejvýznamnější změnu představoval nový přístup v oblasti sankcionování. Opiový zákon na rozdíl od svého předchůdce, zákonu č. 128/1923 Sb., jenž derogoval, nekvalifikoval jemu se přičítající jednání

---

⁵⁸ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *2008 World Drug Report*. Vienna, Austria: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1482-294, str. 196.

⁵⁹ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 71.

⁶⁰ Národní shromáždění ČSR přijalo dne 27. ledna 1938 zákon, kterým se uvádějí v platnost Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n., a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n. (opiový zákon), zákon č. 29/1938 Sb. z. a n.

⁶¹ GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. *Adiktologie: odborný časopis pro prevenci, léčbu a výzkum závislosti*. 2001, I.(S1), 14–21. ISSN 1213-3841, str. 17.

pouze jako přestupek, ale nově také jako přečin či zločin v rámci ZZPP. Pokud jde o přestupky, ty byly trestány podle § 18 okresními úřady, které mohly uložit pokutu „od 500 do 50.000 Kč nebo vězení (uzamčení) od 24 hodin do pěti měsíců“. Zároveň bylo v pravomoci okresního úřadu prohlásit látku, která byla předmětem přestupku, za propadlou, a to bez ohledu na jejího vlastníka. V případě přečinů a zločinů byl k projednání příslušný soud. Podle § 19 byla osoba, která bez oprávnění omamnou látku „vyrobí, připraví, zpracuje, přepracuje, přechovává, má na prodej, uvede do oběhu, nabídne, doveze, vyveze nebo proveze nebo zprostředkuje obchod s ní“, trestána soudem pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let a trestem na penězích od 5 000 Kč do 50 000 Kč. Za zločin byla považována situace, kdy osoba takový čin spáchala „ve velikém rozsahu nebo po živnostensku nebo za takových okolností, že z toho vzešlo těžké poškození těla nebo smrt člověka nebo nebezpečí pro život nebo zdraví lidí ve větším rozsahu“, v tomto případě byl ukládán žalář od jednoho roku do pěti let a finanční újma v rozmezí od 10 000 Kč do 100 000 Kč. Zákon v této souvislosti pamatoval i na možnost spolčení se za účelem páchání shora popsaného jednání, a tuto trestal coby přečin. V odst. 2 pak zákon postihoval jednání spočívající v nakládání s nástrojem či předmětem nepochybně určeným k neoprávněné výrobě a jiným dispozicím s omamnou látkou. Novinkou byla možnost vypovězení odsouzeného cizince z území ČSR (§ 21) a povinnost prohlášení relevantních předmětů za propadlé, nehledě na výsledek trestního řízení (§ 22). Zákon byl proveden vládním nařízením č. 137/1938 Sb. ze dne 24. června 1938.

Ze shora uvedeného je patrné, že opiový zákon zakotvoval jednotlivé protiprávní činy v oblasti drogové kriminality v podstatě velmi obdobně, jak je zná dnešní právní úprava. Nutno též podotknout, i pro účely dalšího textu práce, že opiový zákon nečinil rozdíly mezi držením omamné látky pro sebe či pro jiného. S odstupem času bylo možné úpravu zhodnotit natolik úspěšně, že si ji Nožina dovolil označit „za hlavní důvod výrazného snížení počtu osob zneužívající drogy v předvečer druhé světové války v Československu“.⁶²

2.3. Protektorát Čechy a Morava

Jedním z důsledků uzavření Mnichovské dohody, podepsané dne 30. září 1938, bylo vydání výnosu, jímž Hitler dne 16. března 1939 zřídil Protektorát Čechy a Morava (dále též

---

⁶² NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 74.

„Protektorát“).⁶³ Protektorát je spojován s tzv. právním nepořádkem, kdy fakticky na našem území platilo paralelně několik právních řádů.⁶⁴ Dne 1. ledna 1940 došlo k zavedení říšskoněmeckého práva na území Protektorátu, přičemž dne 23. září 1940 vydal říšský ministr vnitra nařízení, jímž byla od 1. ledna roku následujícího rozšířena platnost říšskoněmeckých předpisů o omamných prostředcích i na území Protektorátu.^{65 66}

Německá říše, jakožto signatářka všech mezinárodních dokumentů, jimiž se tato práce do současné chvíle zabývala, reflektovala své závazky a potřeby společnosti v zákoně o obchodu s omamnými prostředky⁶⁷, který byl nazýván, stejně jako náš, opiovým zákonem (Opiumgesetz).⁶⁸ Tento, ve svém novelizovaném znění⁶⁹, spolu s relevantními nařízeními představoval v době Protektorátu rozhodující právní úpravu týkající se omamných látek. Je třeba uvést, že se jednalo o úpravu, která byla přinejmenším stejné kvality, jako úprava do té doby na našem území platná, avšak v praxi, logicky, docházelo k mnoha problematickým situacím. Říšskoněmecká úprava totiž byla přirozeně uzpůsobena říšskoněmeckému právnímu řádu, a to obzvláště co do vymezení působnosti úřadů a orgánů, řízení u nich, předpokladů pro udělení úředních oprávnění k obchodním činnostem či trestněprávních ustanovení a jiných oblastí.⁷⁰

Jelikož se však jedná o velice širokou právní problematiku, která svým rozsahem jde za rámec této práce, a protože tato právní úprava působila na našem území pouze po omezenou dobu a za specifických podmínek, omezím se v této kapitole pouze na shora podaný stručný úvod. Na okraj bych ještě rád uvedl, že co se drogové situace týká, jde o období tzv. čisté Evropy. Válečný konflikt přetnul spojení mezi Evropou a dvěma zdrojovými kontinenty – Latinskou Amerikou a Asií, a tím došlo k uzavření tradičních drogových cest. Toto, ve spojení s kontrolou každé zásilky, nižšími finančními zdroji

---

⁶³ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1433-1, str. 463.

⁶⁴ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5, str. 329.

⁶⁵ Zákony a nařízení týkající se omamných látek, které byly do té doby platné na našem území, zvláště pak opiový zákon, pozbyly zavedením předpisů říšskoněmeckých své platnosti.

⁶⁶ ŠEBOR, Miloš. Omamné prostředky, zákony a nařízení v letech 1939–1945. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2009(4), 54–61. ISSN 1211-8834, str. 55.

⁶⁷ V autentickém znění „*das Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln*“, zákon ze dne 10. prosince 1929 Říš. zák. I., str. 215.

⁶⁸ Tamtéž, str. 55.

⁶⁹ Do vyhlášení protektorátu byl říšskoněmecký opiový zákon novelizován zákonem z 22. května 1933, Říš. zák. I., str. 287, dále zákonem z 9. ledna 1934, Říš. zák. I., str. 22 a zákonem z 23. března 1934, Říš. zák. I., str. 213.

⁷⁰ Tamtéž, str. 55–59.

toxikomanů a růstem pořizovacích cen drog, mělo za následek téměř vymizení toxikománie na evropském kontinentě.⁷¹

2.4. Poválečné období

Boj proti různým typům závislostí pokračoval i po skončení druhé světové války, a to jak na poli domácí legislativy, tak v rámci prohlubování mezinárodní spolupráce. Je příznačné, že pokud jde o zákonodárné snahy na našem území, primární pozornost byla věnována především problému zneužívání alkoholu, kterému tak byla přikládána mnohem větší váha. Dne 15. dubna 1948 byl přijat zákon o potírání alkoholismu, zákon č. 87/1948 Sb., jehož úkolem bylo chránit lidské zdraví před následky chronického zneužívání alkoholu, a to mimo jiné i prostřednictvím nově zavedeného protialkoholického léčení. Zákon byl zrušen zákonem o boji proti alkoholismu, zákonem č. 120/1962 Sb. ze dne 19. prosince 1962, avšak ani tento se v žádném ze svých ustanovení nikterak nevěnoval nealkoholovým toxikomaniím.⁷² Absence jakékoliv základní úpravy boje proti nealkoholovým toxikomaniím, a to ať už samostatné či v rámci jiného zákona, byla napravena po dlouhých peripetiích až v roce 1989 vydáním zákona o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, zákon č. 37/1989 Sb.^{73 74}

Právní úprava nakládání s omamnými látkami po druhé světové válce byla, alespoň z počátku, totožná s tou, která byla v platnosti ke dni 30. září 1938.⁷⁵ Toto zajišťoval ústavní dekret prezidenta Beneše o obnovení právního pořádku, dekret č. 11/1944 Úředního věstníku čsl., který se stal základem československého poválečného právního vývoje.⁷⁶ V účinnosti tak zůstal jak opiový zákon, tak jeho prováděcí předpisy, a to i po určitou dobu od účinnosti nového trestního zákona.

---

⁷¹ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 76.

⁷² VANTUCH, Pavel. *Drogy a kriminalita*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1990. ISBN 80-210-0169-0, str. 83.

⁷³ Prováděcím předpisem byla vyhláška č. 187/1989 Sb. Oba právní předpisy vymezovaly látky, jejichž užívání může vyvolat závislost na nich, stanovovaly konkrétní omezovací opatření, sankce a rovněž se zabývaly léčebně-preventivní a sociální péčí o závislé.

⁷⁴ JANÍK, Alojz a Karel DUŠEK. *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0087-3, str. 329.

⁷⁵ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1433-1, str. 513-514.

⁷⁶ Ústavní dekret byl vydán dne 3. srpna 1944 a byl publikovaný pod č. 11 Úř. věst. čsl., přičemž po válce došlo k jeho publikaci ve Sbírce zákonů, a to pod č. 30/1945. Jeho konečnou podobu však představovalo obligatorní schválení prozatímního Národního shromáždění, ke kterému došlo dne 19. prosince 1945 přijetím zákona č. 12/1946 Sb., kterým se schvalují, doplňují a mění předpisy o obnovení právního pořádku.

Dne 12. července 1950 byl Národním shromážděním ČSR přijat trestní zákon, zákon č. 86/1950 Sb. (dále též „TZ 1950“), který zároveň derogoval ZZPP, jenž tak byl v účinnosti bezmála sto let. Skrze TZ 1950 se drogové delikty poprvé dostávají přímo do primární trestněprávní normy, a to zejména prostřednictvím § 197 a § 198 TZ 1950. Na rozdíl od opiového zákona TZ 1950 zavádí i pro oblast zneužívání omamných látek institut ochranného léčení, jenž byl upraven v § 70 nacházejícím se v jeho obecné části.⁷⁷ Ochranné léčení bylo možno uložit krom jiného i v případě, že se pachatel oddávající se nadprůměrnému požívání omamných prostředků dopustil trestného činu v opilosti nebo jiném podobném opojení. Smyslem zavedení tohoto institutu měla být ochrana společnosti před kriminalitou, ke které mohlo teprve potencionálně dojít, stejně jako poskytnutí osobám, které z důvodu své choroby nebo zanedbané výchovy spáchaly trestný čin, možnost stát se opětovně platnými a řádnými členy společnosti.

Jak již bylo naznačeno výše, ve zvláštní části nového zákona se objevily dvě skutkové podstaty mající vztah ke zneužívání omamných látek. Zařazeny byly do hlavy čtvrté nazvané „*Trestné činy obecně nebezpečné*“ a obě byly řazeny pod společný nadpis znějící „*Nedovolená výroba a držení omamných prostředků a jedů*“. Pokud jde o § 197, ten posuzoval jako trestný čin jednání, při kterém osoba bez povolení vyrobila, dovezla, vyvezla, jinému opatřila nebo přechovávala omamné prostředky nebo jedy, přičemž trestem mělo být odnětí svobody až na tři léta, popřípadě uložení peněžitého trestu, jehož rozmezí pro tentokrát specifikováno nebylo. V odstavci druhém bylo kvalifikovaně trestáno spáchání tohoto trestného činu ve značném rozsahu či výdělečně⁷⁸, anebo způsobení takovýmto jednáním úmrtí či těžké újmy na zdraví mnoha lidí. Skrze § 198 pak bylo postihováno jednání, při kterém osoba vyrobila, sobě či jinému opatřila, popřípadě přechovávala předmět, jenž byl určený k neoprávněné výrobě omamných prostředků či jedů. Zde se ukládal trest nižší, a to odnětí svobody až na dvě léta. Zapomenout by se rovněž nemělo na § 186 TZ 1950, který upravoval trestný čin opilství, tedy tzv. *rauschdelikt*. Do stavu nepřičetnosti se pachatel tohoto trestného činu mohl uvést nejen požitím alkoholického nápoje, ale také zneužitím jiné omamné látky.

---

⁷⁷ Institut ochranného léčení byl upraven obdobně, jako tomu je v naší současné právní úpravě. Dle § 70 odst. 2 TZ 1950 ochranné léčení trvalo, dokud to vyžadoval jeho účel. O propuštění z ochranného léčení rozhodoval soud. Obdobně tedy jako dle aktuálně platné právní úpravy nebyla stanovena horní hranice trvání ochranného léčení a umístění pachatele v léčebném ústavu. Píší obdobně proto, že i přes skutečnost, že v současné právní úpravě je stanovena horní hranice 2 let doby trvání ochranného léčení, v praxi, díky možnosti opakovaného prodlužování jejího trvání, může jít o opatření doživotní (viz § 99 odst. 6 zákona č. 40/2009). Dle § 70 odst. 3 TZ 1950 mohl soud od ochranného léčení upustit, pominuly-li před jeho započítáním okolnosti, pro něž bylo nařízeno. V aktuální právní úpravě není v takovém případě stanovena možnost, ale povinnost soudu.

⁷⁸ Dnes bychom pravděpodobně užili termínu „dosažení zisku“.

Určitý rozkol nastal ve chvíli, kdy na základě § 205 TZ 1950, který zmocňoval ministerstvo spravedlnosti k vydání nařízení, které mělo určit, co se považuje za omamné prostředky a jedy ve smyslu prvních dvou shora popsaných skutkových podstat, bylo předjímané nařízení vydáno. Vznikla totiž situace, kdy vedle sebe paralelně působilo toto nařízení⁷⁹ ve spojení s TZ 1950 a opiový zákon včetně jeho prováděcích předpisů, které upravovaly tutéž problematiku. A protože zde nebylo žádné zrušovací ustanovení, bylo třeba užívat kolizního pravidla *lex posterior derogat priori*. Tento legislativní nedostatek byl napraven až zákonným opatřením předsednictva Národního shromáždění ze dne 31. března 1955, č. 23/1955 Sb., o jedech a látkách škodlivých zdraví, které svým předposledním ustanovením, § 15, zrušil jak opiový zákon, tak vládní nařízení č. 137/1938 Sb., které ho provádělo.

Co se mezinárodněprávní scény týká, dne 11. prosince 1946 byl podepsán Protokol⁸⁰ (dále též „Protokol 1946“), jehož hlavním cílem bylo převést funkce kontroly omamných látek do působnosti OSN. V rámci OSN došlo zároveň k vytvoření Komise OSN pro omamné látky (dále též „Komise pro OL“), která zastává v této oblasti důležitou roli až do dnešních dní.⁸¹ ČSR k Protokolu 1946 přistoupila dne 28. září 1949.

2.5. Období účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Toto období je charakteristické nejvyšším nárůstem užívání a zneužívání omamných a psychotropní látek v lidské historii. Na jedné straně jde o období vzniku a šíření nových syntetických drog a vrcholu volnomyšlenkářského hnutí hippies a s ním spojených postojů ve společnosti, na straně druhé pak o největší pokrok v právní úpravě této oblasti, a to jak na úrovni národní, tak na poli mezinárodním. Velký důraz a detail v této kapitole budu věnovat zejména samotnému zákonu č. 140/1961 Sb., protože jde v zásadě o imanentní vývoj současné právní úpravy, pouze pod hlavičkou jiného čísla zákona.

---

⁷⁹ Nařízení ministra spravedlnosti ze dne 31. července 1950 o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona, nařízení č. 118/1950 Sb. Toto nařízení bylo zrušeno a nahrazeno o pět let později nařízením č. 54/1955 Sb.

⁸⁰ Celý anglický název zní „*Protocol amending the Agreements, Conventions and Protocols on Narcotic Drugs, concluded at The Hague on 23 January 1912, at Geneva on 11 February 1925 and 19 February 1925, and 13 July 1931, at Bangkok on 27 November 1931 and at Geneva on 26 June 1936.*“. Podepsán byl v Lake Success a v platnost vstoupil 10. října 1947.

⁸¹ SINHA, Jay. The History And Development Of The Leading International Drug Control Conventions: Prepared For The Senate Special Committee On Illegal Drugs. In: *Parliament of Canada* [online]. 2001 [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.parl.gc.ca/content/sen/committee/371/ille/library/history-e.htm>.

2.5.1. Mezinárodněprávní dokumenty

Po druhé světové válce každoročně stále více a více narůstal celosvětový problém zneužívání omamných látek. Tento trend volal po užší a intenzivnější mezinárodní spolupráci, a je třeba přisvědčit, že mezinárodní společenství na to slyšelo.⁸² Koordinace boje proti omamným látkám byla svěřena Narkotické komisi OSN, která se brzy zasloužila o přijetí několika zásadních mezinárodních dokumentů, jimiž se v této kapitole budu dále zabývat.

Jednotná úmluva o omamných látkách⁸³

Tato úmluva (dále též „Jednotná úmluva o OL“) je považována publikací World Drug Report z roku 2008 za jeden z největších úspěchů v historii mezinárodních snah o zajištění kontroly nad omamnými látkami. K úmluvě přistoupilo k dnešnímu dni více než 95 % členských států OSN a společně s Úmluvou o psychotropních látkách z roku 1971 a s Úmluvou proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 tvoří základní mezinárodněprávní rámec celosvětové kontroly omamných a psychotropních látek.⁸⁴ Jedním z cílů úmluvy a důvodů jejího přijetí byla snaha sjednotit všechny dříve podepsané mezinárodní dokumenty v této oblasti, a to zejména z důvodu komplikovanosti a nepřehlednosti zavedeného systému kontroly. Problém tkvěl v tom, že různé státy podepsaly různé smlouvy a postupem času tak nastala potřeba tyto sjednotit a systém zjednodušit. Pozornost úmluvy byla věnována obzvláště kontrole pěstování rostlin, z nichž se z jakožto surovin získávaly omamné látky (články 22 až 28), snahám o omezení výroby, vývozu, dovozu a obchodu s omamnými látkami na množství pokrývající pouze léčebné a některé vědecké účely (článek 4) a možnostem pro vytvoření fungujícího aparátu, který by jednotlivá ustanovení úmluvy prováděl (článek 17). Státy se dále dohodly na celosvětové prohibici kouření a jiného užívání opia, žvýkání kokových listů a používání rostliny cannabis k jiným než léčebným účelům. Nicméně státy, vědomy si odlišných podmínek v různých zemích a možných obtížích při dosahování tohoto cíle, stanovily pro tyto

---

⁸² SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65, str. 24.

⁸³ V autentickém znění „*Single Convention on Narcotic Drugs*“. Tato smlouva ze dne 31. března 1961 vstoupila v platnost dne 13. prosince 1964.

⁸⁴ JELSMA, Martin a Amira ARMENTA. *The UN Drug Control Conventions* [online]. Transnational institute, 2015, 1-28 [cit. 2016-06-02], str. 1. Dostupné z: https://www.tni.org/files/publication-downloads/primer_unconventions_24102015.pdf.

účely přechodnou dobu v délce od 15 do 25 let. Nejzazším termínem tak byl 31. prosinec 1989.

Důležitou roli, i pro naše budoucí zákonodárství, hrála příloha Jednotné úmluvy o OL nazvaná Seznamy omamných látek. Ta dělila omamné látky na čtyři skupiny, kdy příkladmo v skupině prvé byly zařazeny látky jako je morfin, kokain, opium, ale také nové syntetické látky typu fentanyl, petidin atp. Pružné a průběžné doplňování seznamů bylo zajištěno možností Komise OSN pro omamné látky (která byla zřízena Protokolem 1946) měnit seznamy vydáním vlastního rozhodnutí. Tyto seznamy uvádím pro jejich význam, který spočíval v povinnosti úmluvních států promítnout jejich změny a doplňky do národních legislativ ve lhůtě 180 dnů.⁸⁵ Československá socialistická republika (dále jen „ČSSR“) se s výhradami stala úmluvním státem dne 20. března 1964.⁸⁶ ⁸⁷ Dne 25. března 1972 byl přijat Protokol o změnách Jednotné úmluvy o OL⁸⁸, který posílil úlohu Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek a rozšířil povinnosti států ohledně spotřeby omamných látek. ČSSR ho ratifikovala až v roce 1988.

Úmluva o psychotropních látkách⁸⁹

V 60. letech došlo k nárůstu zneužívání *psychotropních* látek (dále též „PL“), a protože se všechny předcházející mezinárodní dohody týkaly pouze omezení zneužívání omamných *a návykových* látek, vyzvala Světová zdravotnická organizace spolu s Komisí pro OL k adekvátní reakci mezinárodního společenství.⁹⁰ Ve spolupráci předložily návrh, na jehož základě byla dne 21. února 1971 přijata Úmluva o psychotropních látkách (dále též „Úmluva o PL“). Pro zdůraznění, jaký nedostatek absence této úpravy představovala, bych rád na tomto místě připomněl, že za psychotropní látky považujeme například amfetaminy, halucinogeny, sedativa či různá hypnotika, o jejichž škodlivosti a schopnosti vytvářet závislost není pochyb. Psychotropní látky byly v rámci seznamu psychotropních látek, jenž představoval přílohu Úmluvy o PL, rozděleny do čtyř skupin, a to na látky, které: 1) nejsou nikdy používané

---

⁸⁵ Stanoví tak článek 2 odst. 7 Jednotné úmluvy o OL.

⁸⁶ Úmluvu ČSSR podepsala dne 31. července 1961 s výhradami vůči několika článkům, které znemožňovaly určitým státům stát se úmluvními stranami. Třeba podotknout, že tyto výhrady neměly žádný vliv na účast ČSSR na úmluvě.

⁸⁷ Ratifications or definitive accessions, Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. *United Nations Treaty Collection* [online]. [cit. 2016-06-2]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=VI-15&chapter=6&lang=en.

⁸⁸ Anglický název zní „Protocol Amending the Single Convention“.

⁸⁹ V autentickém znění „*Convention on Psychotropic Substances*“. Tato úmluva ze dne 21. února 1971 vstoupila v platnost dne 16. srpna 1976.

⁹⁰ ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha: Volvox Globator, 2003. ISBN 80-720-7512-8, str. 119.

ve vědě a lékařství; 2) jsou používány pouze občas v lékařství; 3) jsou používány dostatečně; 4) jsou používány často ve vědě a lékařství.⁹¹ Důvodem tohoto dělení byly různé podmínky, zákazy či povolení spojené s nakládáním s látkami z různých skupin. Úmluva o PL byla ve srovnání s Jednotnou úmluvou o OL výrazně přísnější, a to téměř ve všech oblastech úpravy nakládání s psychotropními látkami. Velmi přísný byl rovněž systém registrace těchto látek. Úmluva o PL dávala možnost signatářským státům omezit nebo zakázat dovoz či vývoz jakékoliv psychotropní látky.

K ratifikaci Úmluvy o PL v ČSSR došlo až v roce 1988. Tak výrazný časový odstup mnoho autorů odborné literatury (například Miroslav Nožina) s ohledem na aktuální vývoj drogové scény na našem území v 70. a 80. letech považuje za závažné pochybení. Naši zákonodárci tak nebyli nuceni žádným mezinárodním závazkem k přijetí příslušných opatření a sami od sebe tak po dlouhou dobu rovněž neučinili. Na vyvstávající otázku, proč problém nenašel reakci v odpovídající vnitrostátní právní úpravě i bez mezinárodní povinnosti, lze odpovědět pouze domněnkami. Tehdejší režim pravděpodobně nechtěl na tuto problematiku příliš upozorňovat, chtěl ji držet mimo kontrolu kapitalistických států a s největší pravděpodobností ji rovněž velice podcenil. Blíže se tomuto problému budu věnovat v kapitole 2.5.2.

Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ⁹²

Přijetí této úmluvy v roce 1988 (dále též „Úmluva o obchodu s OPL“) předcházela rezoluce Valného shromáždění OSN, č. 39/141, z roku 1984, která vyzývala k přijetí takové úmluvy, která by komplexně upravovala problém nedovoleného obchodu s OPL.⁹³ Hlavním cílem Úmluvy o obchodu s OPL tedy bylo poskytnout soubornou právní úpravu, která by harmonizovala národní trestněprávní legislativy a která by představovala účinný nástroj boje proti nedovolenému obchodu s OPL.⁹⁴ Předchozí mezinárodní dokumenty se zaměřovaly primárně na kontrolu OPL, zde šlo především o potlačení mezinárodního obchodu s nimi. Státy se zavázaly prostřednictvím čl. 3 odst. 1 trestně stíhat a přísně

---

⁹¹ Tamtéž, str. 119.

⁹² Originální název zní „United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances“. Sjednána byla dne 20. prosince 1988 ve Vídni.

⁹³ Odrazem takového požadavku se stal návrh Komise pro OL, jenž byl projednán a doplněn během Konference OSN o zneužívání drog a o nezákonném obchodování s nimi, která se konala v roce 1987. Tento pak byl přijat v podobě Úmluvy o obchodu s OPL dne 20. prosince 1988 ve Vídni.

⁹⁴ ŠTURMA, Pavel. Potlačování nedovoleného obchodu s drogami v mezinárodním měřítku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 1995(9), 385-390.

potlačovat nelegální obchod s OPL ve všech jeho formách. Úmluva tak vyžadovala, aby státy do svých právních řádů implementovaly úpravu, která by přísně trestala jako trestné činy výrobu a produkci, mezinárodní obchod, všechny formy obchodování a napomáhání zneužívání určených OPL. Pro další výklad je důležité upozornit na odstavec 2 téhož článku, který vyzývá „účastnické státy, aby s výhradou svých ústavních principů a základních zásad svého právního systému přijaly opatření, jež mohou být potřebná k uznání přechovávání, získávání nebo pěstování jakýchkoliv drog pro osobní spotřebu za trestné činy podle vlastního právního řádu, pokud jsou vykonávány úmyslně a porušují zmíněné Úmluvy z let 1961 a 1971“.⁹⁵ V dalších částech této práce ukáží, že toto ustanovení na našem území nebylo po určitou dobu respektováno, ačkoliv jsme si toho byli vědomi a jednalo se o problematiku často diskutovanou a velice kontroverzní. Pokud jde o podobu jednotlivých skutkových podstat a samotného trestního řízení, ta měla být upravena jednotlivými úmluvními státy. Česká a Slovenská Federativní Republika (dále jen „ČSFR“) k úmluvě přistoupila dne 2. září 1991.⁹⁶

2.5.2. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Dne 29. listopadu 1961 se Národní shromáždění ČSSR usneslo na novém trestním zákoně, zákoně č. 140/1961 Sb., který prostřednictvím § 300 zrušil dosavadní trestní zákon. Účinnosti nabyl v souladu s § 301 dne 1. ledna 1962. Co do úpravy drogových deliktů nový trestní zákon tyto upravoval obdobně jako TZ 1950. Prvotní znění TZ 1961 obsahovalo dvě základní skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a držení omamných prostředků a jedů, a to § 187 a § 188. Tyto skutkové podstaty zůstaly v nezměněné podobě po celou dobu minulého režimu, a to až do novely z poloviny roku 1990, novela č. 175/1990 Sb.

Podle § 187 se trestného činu dopustil ten, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy, a za tento byl potrestán „odnětím svobody až na dvě léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem“. Nápravné opatření představovalo samostatný druh trestu, jenž se uplatňoval až do roku 1990 a spočíval ve strhávání až čtvrtiny mzdy odsouzeného po dobu nejvýše jednoho roku. Tyto finanční prostředky nenáležely poškozenému ani jinému účastníkovi řízení, protože jakožto trest připadaly v plné výši státu. V diskreci soudu rovněž bylo nařízení změny

---

⁹⁵ PIKNA, Bohumil. Současná česká legislativa upravující držení drogy ve světle mezinárodních závazků. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 1996(2), 47–51.

⁹⁶ Ve sbírce zákonů byla publikována jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 462/1991 Sb.

zaměstnání odsouzeného, nejdéle však na dobu výkonu trestu a uložení i jiných přiměřených omezení.⁹⁷ Kvalifikovaně byly trestány tři zvláštní případy naplnění základní skutkové podstaty, a to pokud tak pachatel učinil jako člen organizované skupiny, pokud tím získal značný prospěch anebo pakliže svým jednáním způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. V takovém případě byl ukládán trest odnětí svobody v rozmezí od dvou do osmi let. Je záhodno si povšimnout, že takováto výše trestu pro drogový delikt do té doby neměla na našem území obdoby, a dle mého názoru byla prvně schopna vyvažovat na imaginární misce vah drogového obchodníka výnos, který mu drogový byznys poskytoval. Poslední odlišností od TZ 1950 je pak absence znaku kvalifikované podstaty spočívající ve spáchání trestného činu výdělečně, tento byl vypuštěn a již se v trestněprávní úpravě napříště nikdy neobjevil.

Proti ustanovení § 188 se provinil ten, kdo vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět způsobilý k nedovolené výrobě omamných prostředků nebo jedů. Ustanovení pro tento případ umožňovalo uložit čtyři různé druhy trestů, a to odnětí svobody až na dvě léta, nápravné opatření, peněžitý trest anebo propadnutí věci. Významnou změnou oproti předcházející úpravě (a to i pro případ ustanovení § 187) byla tedy možnost uložení alternativních trestů.

Změna nastala také v pojetí trestného činu opilství. Ten byl v novém trestním zákoně upraven v § 201 a na rozdíl od § 186 TZ 1950 si pachatel stav nepřičetnosti nemohl přivodit vedle alkoholu i zneužitím drog. Někteří autoři právě na tomto příkladu dokládají odlišný přístup společnosti vůči alkoholovým a nealkoholovým toxikomanům, jak již bylo naznačeno dříve v této práci (viz kap. 2.4).⁹⁸

Společné ustanovení pro § 187 a § 188, ustanovení § 195, zmocňovalo ministra spravedlnosti k vydání vyhlášky, která by určovala, co se považuje za omamné prostředky. Přijetí takového seznamu omamných prostředků však trvalo déle než pět let od nabytí účinnosti TZ 1961, a proto až do 1. července 1967 zůstával v platnosti seznam uvedený ve vyhlášce ministerstva zdravotnictví č. 167/1955 Ú. 1. K jeho nahrazení došlo až vyhláškou č. 57/1967 Sb., kterou se provádí vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých

---

⁹⁷ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5, str. 20.

⁹⁸ V tomto kontextu je na daný problém upozorňováno například na str. 63 v publikaci KOTULÁN, Petr, Ladislav GAWLIK a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. *Právní úprava drogové problematiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992.

zdraví,⁹⁹ která sice plně odpovídala Jednotné úmluvě o OL, avšak pro svoji těžkopádnost se brzy stala společně s odkládanou ratifikací Úmluvy o PL kamenem úrazu drogového trestního zákonodárství v ČSFR. Seznam omamných prostředků totiž byl taxativní, což si brzo uvědomili i toxikomani a své úsilí zaměřili na vyhledávání, dovážení nebo přímo výrobu látek, které se na daném seznamu neobjevovaly.¹⁰⁰ Výsledkem tak byla paradoxní situace, kdy užívání metamfetaminu, který na rozdíl od amfetaminu v seznamu uveden nebyl, nebylo trestné. Závadný stav byl odstraněn až vyhláškou z roku 1984, tedy po více než sedmi letech od prvního výskytu jeho zneužívání na našem území.¹⁰¹ Bylo zdokumentováno několik případů, kdy orgány činné v trestním řízení (dále též „OČTŘ“), vědomi si nesprávnosti dvojího přístupu vůči osobám zneužívajícím OPL, vedly trestní stíhání i vůči osobám, které vyráběli či přechovávali metamfetamin, ačkoliv tím porušovaly socialistické zákonodárství.¹⁰² Obdobná situace se týkala i zneužívání tehdy pro toxikomany populárního Alnagonu, na jehož dodávky ze SSSR měla ČSFR v rámci pětiletky podepsaný vysoký kontrakt, a zde lze rovněž hledat příčinu otálení s jeho uvedením do seznamu omamných prostředků.¹⁰³ Vyhláška byla vystřídána nařízením vlády ČSR č. 192/1988 Sb., které rozšířený seznam obsahovalo ve své třetí příloze, aby bylo následně nahrazeno zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, který je základním právním předpisem upravujícím nakládání s návykovými látkami a prekursory do současnosti (dále viz kap. 3.2.1).

Pozdější změny právní úpravy

S pádem komunismu došlo k otevření našich hranic, a tím i k rozšíření různých druhů a množství drog na našem území. Spolu s nutností přizpůsobení právního řádu demokratickému právnímu státu nastala potřeba velkých legislativních změn. Dne 2. května 1990 byla s účinností od 1. července 1990 přijata novela č. 175/1990 Sb., která představovala první výraznější zásah do trestněprávní úpravy drogové kriminality.¹⁰⁴ Bez většího ohlasu došlo k dekriminalizaci držení OPL pro vlastní potřebu, napříště tak bylo trestné pouze

---

⁹⁹ Vyhláška č. 57/1967 Sb. byla vydána společně ministerstvem zdravotnictví a spravedlnosti na základě zmocnění obsaženého ve vládním nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Tato vyhláška obsahovala zmiňovaný seznam omamných prostředků, který byl později dvakrát novelizován vyhláškami stejného ministerstva, a to vyhláškou č. 146/1980 Sb. a vyhláškou č. 127/1984 Sb.

¹⁰⁰ Jedná se o tzv. „designer drugs“, termín je definován jako: „*Substance, které jsou strukturou i účinkem příbuzné kontrolovaným (nelegálním) drogám, ale které nejsou nebo dosud nejsou uvedené na seznamech nelegálních látek. Termín je často užíván i pro označení nových drog vyrobených s předem stanovenými účinky.*“ Definici lze nalézt na str. 165 v publikaci SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Justiční akademie České republiky, 2003. sv. 66.

¹⁰¹ VANTUCH, Pavel. *Drogy a kriminalita*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1990. ISBN 80-210-0169-0, str. 66.

¹⁰² Tamtéž, str. 65.

¹⁰³ JANÍK, Alojz a Karel DUŠEK. *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0087-3, str. 328.

¹⁰⁴ Tato novela byla velice rozsáhlá, čítala více než 100 různých změn a doplňků TZ 1961.

přechovávání „pro jiného“. Tento stav však byl, jak poukazují i jiní autoři¹⁰⁵, v rozporu s mezinárodními závazky jak ČSR, tak později ČR. K opětovné kriminalizaci došlo tentokrát po bouřlivých diskuzích a rozdělení nejen odborné veřejnosti na dva tábory, což dokládá například i využití ústavního práva veta prezidentem republiky, novelou č. 112/1998 Sb.¹⁰⁶ Ani touto však rozepře a diskuze na dané téma ještě na dlouhou dobu neutichly.^{107 108}

Cílem novely č. 175/1990 Sb. bylo rovněž upřesnit a sjednotit terminologii. Pojem „omamné prostředky“ byl nahrazen termínem „omamné a psychotropní látky“ a pojem „návyková látka“ získal svou první zákonnou trestněprávní definici v § 89 TZ 1961.¹⁰⁹ Definice byla v nezměněné podobě přejata i do současné právní úpravy.

Reakcí na vzrůstající tranzit drog přes území ČSR bylo rozšíření výčtu trestného jednání v § 187 o pojem „proveze“. Novela dále změnila znění § 188 TZ 1961, když se vracela k dikci TZ 1950, který umožňoval trestní stíhání osoby, která neoprávněně nakládala s předmětem *určeným* k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů. Slovo „určeným“ zde hraje důležitou roli, protože původní znění § 188 TZ 1961 pracovalo s termínem „způsobilým“, což mělo za následek i stíhání osob, které daný předmět vyrobily nebo přechovávaly za zcela jiným účelem. Jednalo se tak o ne úplně šťastné rozšíření podmínek trestní odpovědnosti, kdy subjektivní stránka činu vůbec nemusela obsahovat vůli uvedený předmět použít k výrobě drogy, přičemž stačilo pouhé srozumění (jednalo se o úmyslný trestný čin) s tím, že je k tomu způsobilý.

Předmětem domácí a zahraniční kritiky nadále zůstávaly nízké tresty obsažené v TZ 1961, které ve spojení s mírnou judičiální praxí nepředstavovaly výraznější překážku rozvoje obchodu s OPL. Novela č. 175/1990 Sb. proto přistoupila k zvýšení horní hranice trestní sazby odnětí svobody v obou skutkových podstatách týkajících se zneužívání OPL. V případě § 187 byla navíc rozšířena kvalifikovaná skutková podstata o případy spáchání činu ve větším rozsahu nebo vůči osobě mladší 18 let. Nově přidaná kvalifikovaná skutková

¹⁰⁵ Například BUDINA, Zdeněk. Problematika právní úpravy nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami. *Kriminalistika*. 1995, **XXIX**(1), 61-67. ISSN 1210-9150, str. 61.

¹⁰⁶ K historii návrhu novely viz <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=1043>

¹⁰⁷ Příkladem JURÁKOVÁ, Iveta. Několik poznámek ke kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 1999(1), 15-18 nebo zamítnutý návrh novely trestního zákona z roku 2001, která mj. rušila ustanovení týkající se sankcionování přechovávání pro vlastní potřebu.

¹⁰⁸ K této problematice bych rovněž v případě zájmu doporučoval dokument z roku 2001 vypracovaný na základě pokynu vlády ČR, jenž se nazývá „Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR (Souhrnná závěrečná zpráva)“ (dále též PAD).

¹⁰⁹ „Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobily nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování“. Definice byla k nalezení v § 89 nejprve v odst. 13 a později v odst. 10 TZ 1961.

podstata pak trestala odnětím svobody od osmi do patnácti let pachatele, který se činu v odstavci prvním dopustil ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, popřípadě pakliže činem způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. Obdobná změna se týkala i ustanovení § 188, kde novými okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby bylo spáchání činu ve větším rozsahu, získání značného prospěchu anebo spáchání činu vůči osobě mladší 18 let.

Stejnou novelou došlo i k zavedení absentujícího trestného činu šíření toxikomanie, nově § 188a trestal pachatele, jenž by sváděl jinou osobu ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ji v tom podporoval, anebo zneužívání takové látky jinak podněcoval či šířil. Trestem bylo odnětí svobody až na jeden rok, eventuálně uložení peněžitého trestu pokud šlo o základní skutkovou podstatu, v případě kvalifikované skutkové podstaty hrozilo odnětí svobody až tři léta. Ta se uplatnila ve chvíli, kdy byl čin spáchán vůči osobě mladší 18 let. Takto byl vyřešen nesprávný dvojí přístup, na který upozorňoval například Vantuch ve své monografii, kdy do té doby nebylo zohledněno podávání omamných látek dětem¹¹⁰, ačkoliv pro případ alkoholu na to existovala samostatná skutková podstata (§ 218 Podávání alkoholických nápojů mládeži).

Novela č. 112/1998 Sb., krom již shora uvedeného, rovněž opětovně zvýšila trestní sazby odnětí svobody, a to u všech tří relevantních skutkových podstat. Výčet forem nelegálního nakládání s OPL podle § 187 pak rozšířila o nabídku, zprostředkování a prodej. Současně trestnost explicitně vztáhla i na nezákonné nakládání s přípravky obsahujícími OPL a prekursory, a to i u § 188 TZ 1961. Vypuštění peněžitého trestu z výčtu trestů, které bylo možné za dané trestné činy uložit, pak spolu s odstraněním trestu nápravného opatření z trestního zákona znamenalo, že napříště jediným možným samostatně uložitelným trestem zůstal trest odnětí svobody.¹¹¹

Závěrem je třeba ještě vzpomenout na novelu č. 134/2002 Sb., která u trestného činu šíření toxikomanie přidala do druhého odstavce § 188a novou kvalifikovanou skutkovou podstatu spočívající v trestání případů, kdy pachatel spáchal čin uvedený v základní skutkové podstatě tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

---

¹¹⁰ Což zcela jistě je čin společensky škodlivější a bylo jej třeba reflektovat. Termín „dětem“ užívám v souladu se současnou trestněprávní terminologií.

¹¹¹ ZEMAN, Petr. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhalování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*. 2007(2), 36-44. ISSN 1213-5313, str. 40.

Vývoj trestního zákonodárství týkajícího se zneužívání omamných látek po roce 1989 by se tedy dal shrnout do těchto bodů: Za prvé došlo k upřesnění a doplnění skutkových podstat trestných činů tak, aby více reflektovaly skutečný stav ve společnosti a povinnosti vyplývající z mezinárodních závazků. Za druhé došlo ke zpřísnění ukládaných trestů, dále k zavedení několika nových procesních institutů sloužících k účinnému odhalování a stíhání drogové kriminality a v neposlední řadě rovněž k vytvoření možností alternativního řešení konkrétních situací.¹¹²

---

¹¹² Poslední dvě jmenované v textu práce z důvodu jejího zaměření a rozsahu blíže nespecifikuji, avšak v tomto kontextu bych odkázal na publikaci TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5.

3. Současná právní úprava

Současná právní úprava dotýkající se primární drogové kriminality je reprezentována především zákonem č. 40/2009 Sb., trestním zákoníkem, avšak její úpravu lze alespoň okrajově nalézt i ve velkém množství dalších právních předpisů. Z těchto bude v práci věnován prostor pouze těm (a to spíše přehledově), které považuji za nejdůležitější a tématicky nejrelevantější. Jejich výčet tedy není (a ani by nemohl být) vyčerpávající.

3.1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

S účinností od 1. ledna 2010 nahradil TZ po mnohaletých rekodifikačních snahách, které lze zaznamenat již od počátku 90. let, TZ 1961.¹¹³ ¹¹⁴ TZ přináší velké množství dílčích i koncepčních změn, a protože jde o problematiku již mnohokrát v literatuře zpracovanou, pozornost bude věnována pouze změnám nejúžeji spjatým s předmětem práce a jejich eventuelnímu dopadu v rovině aplikační. V kapitole 3.1.2 pak bude zpracována problematika společná všem drogovým trestným činům, kterým se jednotlivě věnuji v samostatných kapitolách.

3.1.1. Změny v obecné a zvláštní části

Z koncepčních změn v obecné části zákona bych zdůraznil původně velice diskutovaný přechod od materiálního pojetí trestného činu k pojetí formálnímu. V předcházející úpravě se trestným činem rozuměl pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly uvedeny v trestním zákoně, kdy stupeň nebezpečnosti musel být vyšší než nepatrný (u mladistvého pachatele vyšší než malý). Soudům tak byla dána možnost při rozhodování v konkrétních případech přihlížet i k okolnostem odlišným od znaků skutkové podstaty daného trestného činu.¹¹⁵ V praxi to pak znamenalo například zohledňování

---

¹¹³ ÚŘAD VLÁDY ČR. Nový trestní zákoník: Změny v postihu (nejen) drogové kriminality. *Zaostřeno na drogy*. 2010, 8(1). ISSN 1214-1089, str. 2.

¹¹⁴ Zajímavostí je, že TZ byl i přes dlouhé a podrobné diskuze předcházející jeho přijetí ještě před nabytím své účinnosti novelizován, a to zákonem č. 306/2009 Sb. Hlavní změnu představovalo zpětné zvýšení hranice trestní odpovědnosti na 15 let věku dítěte oproti původně zamýšleným 14 rokům. Dle důvodové zprávy k novelizujícímu zákonu hlavním podnětem ke změně bylo silné znepokojení odborné veřejnosti a Výboru pro práva dítěte při Radě vlády pro lidská práva týkající se dopadů a smyslu takového ustanovení.

¹¹⁵ ZEMAN, Pavel. Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní konference Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.

případů pěstování konopí pro léčebné účely, kde zpravidla bylo přihlíženo k nízkému stupni nebezpečnosti tohoto jednání pro společnost. V případě formálního pojetí se za trestný čin považuje protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v zákoně, a to bez ohledu na společenskou nebezpečnost daného činu.¹¹⁶ Takováto definice pak vzbuzovala obavy, že v praxi budou nastávat situace přílišného formalismu či nutné tvrdosti zákona. K tomu však nedošlo, a to zejména pro existenci materiálního korektivu hmotněprávního, obsaženého v § 12 odst. 2 TZ, a korektivu procesněprávního, tzv. zásady oportunity upravené v § 172 odst. 2 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. Toto však neplatí bezvýhradně, když Štefunková, Zeman a Trávničková v publikaci z minulého roku vyjádřili názor, že ve vztahu k drogové problematice takováto změna u učitého druhu pachatelů může zhoršovat jejich šance na mírnější a tím i vhodnější potrestání, popřípadě vyloučení jejich trestnosti vůbec.¹¹⁷ Autoři se domnívají, že v případě pachatelů, kteří jsou zároveň uživateli drog, nová úprava neumožňuje dostatečně zohlednit situaci konkrétní osoby, jako je stupeň její závislosti, míra zavinění nebo pohnutka, což dříve umožňovalo zabránit trestnímu postihu tam, kde nebyl vhodným řešením. Konkrétní příklad podávají u trestného činu přechovávání OPL a jedu pro vlastní potřebu § 284 TZ.¹¹⁸

Význam z hlediska postihu drogových trestných činů mají i nepochybně podstatné změny v samotném pojetí trestní odpovědnosti. Dosavadní jednotné pojetí trestných činů bylo nahrazeno bipartití trestných činů, kdy TZ nově na základě kritéria závažnosti rozlišuje trestné činy na přečiny a zločiny.^{119 120} Záměrem zákonodárce bylo rozšířit prostor pro uplatnění alternativ a odklonů a pro diferenciaci trestních sankcí, jak vyplývá z důvodové zprávy k TZ: „*Navržená kategorizace se odrazí i v trestním procesu a bude základem pro vytvoření různých typů řízení, příslušnosti soudů, vymezení řízení před samosoudcem, používání odklonů a dalších institutů trestního řízení. V podstatě standardní trestní řízení bude konáno o zločinech, u přečinů budou převažovat zjednodušené formy řízení, odklony a alternativní řešení, včetně širokého uplatnění prostředků probace a mediace*“. Pokud jde o drogové trestné činy, v jejich základních skutkových podstatách se všechny řadí mezi

---

¹¹⁶ § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009, trestní zákoník.

¹¹⁷ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela, Petr ZEMAN a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-151-6, str. 54.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Když píší nově, neznamená to, že si nejsem vědom obdobného rozlišování trestných činů v historických úpravách trestního zákonodárství na našem území, např. trestního zákona z roku 1852.

¹²⁰ Přečinem § 14 odst. 2 TZ rozumí „všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let“ a zločinem podle odst. 3 „všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let“.

přečiny. Trestné činy § 284 a § 285, které dopadají spíše na uživatele OPL, zůstávají s jedinou výjimkou přečiny i při naplnění okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Oproti tomu všechny kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy (§ 283) mají charakter zvláště závažného zločinu. Z daných souvislostí lze snadno vydedukovat zájem zákonodárce na tvrdém trestání obchodníků s OPL a jedy na straně jedné, a snahu poskytnout určitý prostor k využití odklonů a alternativ u pachatelů užívajících OPL a jedy na straně druhé.

Týkajíc se samotných drogových trestných činů, nejvýznamnější difference, které lze v současné právní úpravě oproti té předcházející spatřovat, jsou následující: TZ nově rozdílně přistupuje k neoprávněnému přechovávání drogy pro vlastní potřebu v množství větším než malém v případech, kdy jde o konopné drogy a v případech, které se týkají ostatních OPL. Konopné drogy jsou v tomto smyslu nově privilegovány.¹²¹ Rozšíření trestní odpovědnosti pak představuje zavedení nové skutkové podstaty spočívající v neoprávněném pěstování rostlin obsahujících OPL pro vlastní potřebu v množství větším než malém (§ 285). I v tomto případě pro účely stanovení výše trestní sazby rozlišuje, zdali jde o pěstování rostliny konopí či o pěstování jiných rostlin obsahujících OPL. Poslední výraznou změnu představovalo zmocnění vlády (§ 289) k vydání nařízení za účelem stanovení množství většího než malého u OPL a přípravků je obsahujících a k vymezení rostlin a hub považujících se za rostliny a houby obsahující OPL a stanovení jejich množství většího než malého. Pokud jde o změnu filozofie v ukládání trestů, kterou nová kodifikace přinesla, je nutno uvést, že v jejím duchu došlo k patrnému snížení sazeb trestů odnětí svobody u základních skutkových podstat drogových trestných činů a naopak u těch kvalifikovaných k výraznému zpřísnění.

Změny v ustanoveních týkajících se primární drogové kriminality, které nový trestní zákoník přinesl, si dovolím hodnotit velice pozitivně, a to obzvláště pokud jde o zákonné rozlišení různých druhů drog pro trestněprávní účely.

3.1.2. Společně k drogovým trestným činům

Nosným pilířem tohoto textu je úprava obsažená ve zvláštní části. Úpravu drogových trestných činů lze najít v Hlavě VII nazvané „*Trestné činy obecně nebezpečné*“, v Dílu 1

---

¹²¹ Viz § 284 odst. 1, resp. § 284 odst. 2 TZ.

pojmenovaném „*Trestné činy obecně ohrožující*“ v § 283 až § 287 TZ.¹²² Atributem většiny trestných činů dílu prvního je jejich ohrožovací charakter, tj. k dokonání trestného činu není třeba porušení chráněného zájmu, ale postačí jeho ohrožení. Následek tak spočívá ve vyvolání reálného nebezpečí, tedy větší či menší pravděpodobnosti vzniku poruchy. Drogové trestné činy mají všechny povahu ohrožovacího deliktu. Jejich objektem pak je „*zájem na ochraně společnosti a lidí před možným ohrožením vyplývajícím z neodborného a nekontrolovaného nakládání s určitými zákonem definovanými látkami a rovněž tak zájem na ochraně společnosti před ohrožením plynoucím ze zneužívání těchto látek a s tím související zájem na udržení zdravého sociálního prostředí společnosti uvnitř sebe samé*“.¹²³

Subjektem všech drogových trestných činů může být jakákoliv trestně odpovědná fyzická osoba, přičemž ani v případě trestného činu přechovávání OPL a jedu (§ 284), jak by se zprvu mohlo zdát, nemusí jít pouze o osobu závislou. Právnícká osoba může spáchat pouze trestné činy podle § 283, § 284 a § 285 TZ, jak vyplývá z § 7 TOPO. K takovému postihu právníckých osob byla ČR povinna i na základě rozhodnutí Rady EU, které stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami.¹²⁴ Pochybnosti týkající se skutečné účinnosti TOPO, opodstatněné mimo jiné i následujícími čísly, krom dalšího vedly k několika návrhům na jeho novelizaci. Do konce února 2014 bylo zahájeno trestní stíhání pouze proti 92 právníckým osobám za 122 trestných činů v celkem 73 případech. Pravomocně byly k tomuto datu odsouzeny 3 právnícké osoby. Ani jedno trestní stíhání nebylo proti právníckým osobám zahájeno za primární drogovou kriminalitu.¹²⁵ Významnou změnu, i pro postavení právnícké osoby jakožto pachatele drogových trestných činů, přináší novela ze dne 24. května 2016, zákon č. 183/2016 Sb., která s účinností od 1. prosince 2016 převrací dosavadně chápané pojetí trestní odpovědnosti právníckých osob, když přechází z pozitivního výčtu trestných činů, za které může být právnícká osoba odpovědná, na výčet negativní. Touto novelou dochází zároveň k rozšíření trestní odpovědnosti právníckých osob, a to i na všechny drogové trestné činy. Nově tak právnícká osoba nebude trestně odpovědná již jen za naplnění skutkové

---

¹²² TZ zvolil nový přístup v systematice zvláštní části, která má nově odrážet význam zájmů chráněných trestním zákoníkem, podle nichž je chronologicky řazena. A tak na rozdíl od předchozí právní úpravy se například v první hlavě neobjevují trestné činy proti republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci, ale trestné činy proti životu a zdraví.

¹²³ JELÍNEK, Jiří et. al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-044-4, str. 761.

¹²⁴ Rámcové rozhodnutí Rady EU 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004.

¹²⁵ Novela zákona o trestní odpovědnosti právníckých osob, sněmovní tisk 304/0, část č. ¼, str. 8. In: Poslanecká sněmovna parlamentu ČR [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-06-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=304&CT1=0>.

podstaty trestného činu podle § 283, § 284 a § 285 TZ, ale také trestného činu podle § 286 a § 287 TZ. Osobně si však myslím, že by z tohoto výčtu měly být vyloučeny alespoň trestné činy podle § 284 a § 285, za které je možné právnické osoby stíhat již nyní, neboť zde nespátřuji jakoukoliv možnost spáchání těchto trestných činů právnickou osobou ve formě přímého pachatelství. Objektivní stránku těchto trestných činů tvoří situace, kdy někdo přechovává, resp. pěstuje „neoprávněně pro vlastní potřebu“. Jsem přesvědčený, že v daném kontextu právnická osoba nemůže mít jakoukoliv podobnou potřebu, a proto ani nemůže naplnit znaky těchto dvou skutkových podstat. Myslím si, že moji domněnku potvrzuje rovněž zákonodárcem zamýšlený účel přijetí těchto dvou skutkových podstat (blíže viz kap. 5 a kap. 6).

Je třeba podotknout, že u žádného z drogových trestných činů zákon nepožaduje, aby pachatel měl zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, tedy aby měl rysy konkrétního nebo speciálního subjektu ve smyslu § 114 TZ.

Co do subjektivní stránky jsou všechny základní skutkové podstaty drogových trestných činů výlučně úmyslnými trestnými činy¹²⁶, kdy u všech plně postačí úmysl nepřímý¹²⁷. Úmyslné zavinění přitom musí zahrnovat všechny znaky objektivní stránky daného trestného činu (blíže jednotlivé skutkové podstaty). Stran zavinění ve vztahu k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby, zpravidla u drogových trestných činů, postačí nedbalost, a to ať už vědomá, či nevědomá¹²⁸, výjimku představuje například spáchání daného trestného činu v pozici člena organizované skupiny.

3.2. Související právní předpisy

Ačkoliv se práce věnuje trestným činům souvisejícím se zneužíváním OPL, kdy se logicky nabízí zpracování pouze problematiky TZ, nebyla by kompletní, pokud bych alespoň ve stručnosti nezmínil vybranou úpravu se jí dotýkající. Proto v následujících kapitolách budou rozebrány mimotrestní zákony a právní předpisy, které mají pro úpravu v TZ esenciální význam anebo se užijí podpůrně.¹²⁹

---

¹²⁶ Srov. § 13 odst. 2 TZ ve spojení s § 15 TZ.

¹²⁷ Viz § 15 odst. 1 písm. b) TZ.

¹²⁸ Viz § 17 TZ ve spojení s § 16 TZ.

¹²⁹ Existuje mnoho dalších právních předpisů, které vymezují pravidla zacházení s OPL, prekursorsy, přípravky a jedy, stejně jako, kdo a za jakých okolností je oprávněn je vyrábět a nakládat s nimi, avšak není možné v této práci pokrýt všechny. Jako příklad právní úpravy, na niž v této práci nezbyl prostor, lze uvést zákon

3.2.1. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

S účinností od 1. ledna 1999 ZoNL upravuje zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, zacházení s přípravky obsahujícími návykové látky a pěstování máku, konopí a koky a vývoz, dovoz a zneškodňování makoviny.¹³⁰ Významný je také jak pro poskytování některých legálních definic, tak svou úpravou podmínek nutných pro získání povolení potřebného k shora uvedenému nakládání s návykovými látkami.¹³¹

Zákon je předmětem častých novelizací. Tou poslední, novelou č. 273/2013 Sb., s účinností od 1. ledna 2014 došlo k oddělení právní úpravy prekursorů ze ZoNL, jejichž novou úpravu lze dnes nalézt v samostatném zákoně č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog (viz kap. 3.2.2). Stejnou novelou došlo i ke změně úpravy seznamu návykových látek, který do té doby tvořil přílohu ZoNL, kdy jej nově mělo vymezit nařízení vlády.¹³² Motivací k takovému kroku je přesvědčení zákonodárce, že tímto způsobem bude možné pružněji a efektivněji reagovat na výskyt nových psychoaktivních látek.¹³³

Pro účely této práce si ještě dovoluji zmínit novelu č. 50/2013 Sb., která nabyla účinnost dne 1. března 2014 a která zakotvila možnost legálního užívání konopí pro léčebné účely v zákonem stanovených případech (bližší viz kap. 4.5).

3.2.2. Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

Zákon vznikl, jak již bylo uvedeno, vyčleněním problematiky ze ZoNL. Účelem krom jiného bylo upřesnit a prohloubit některé instituty, které se vztahují k problematice prekursorů drog a harmonizovat vnitrostátní úpravu s přímo použitelnými předpisy EU.¹³⁴ Předmětem úpravy jsou zejména povinnosti podnikajících fyzických osob, právnických osob a orgánů státní

č. 378/2007 Sb., o léčivech, zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, zákon č. 157/1998 Sb., o chemických látkách či zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů.

¹³⁰ § 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

¹³¹ ŠEJVL, Jaroslav. Právo v oblasti návykových látek. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2015(3), 32-37. ISSN 1211-8834, str. 34-35.

¹³² V současné době seznam upravuje nařízení č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

¹³³ HRACHOVEC, Miroslav. Nová legislativa v oblasti prekursorů drog a návykových látek. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2013(4), 6-7. ISSN 1211-8834, str. 6.

¹³⁴ Jde o Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog, Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi, Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

správy, které se zabývají nebo se hodlají zabývat činností spojenou s prekursory drog, dále je to působnost správních orgánů v této oblasti, provádění kontroly dodržování stanovených povinností a sankce ukládané za jejich porušení.¹³⁵ V zákoně tak například můžeme najít podmínky získání licence či registrace k nakládání s prekursory drog či povinnosti týkající se dovozu, vývozu, skladování, dopravě a zneškodňování prekursorů drog.

Zákon pracuje rovněž s pojmem „neuvezené látky“, což je podle evropské legislativy jakákoliv látka, která není přímo uvedena v seznamech, ale byla vytipována jako látka zneužitelná nebo zneužívaná při nelegální výrobě OPL. Jako příklad neuvezené látky lze uvést v rámci českého prostředí červený fosfor, jenž je zneužíván při výrobě metamfetaminu. Červený fosfor i další neuvezené látky a jiné látky dle zákona č. 272/2013 Sb. lze nalézt v nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech, kdy forma této úpravy opět zajišťuje v případě potřeby pružnou aktualizaci tohoto seznamu.

3.2.3. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Výčet zákonné právní úpravy mající úzký vztah ke zneužívání OPL by nebyl kompletní, pokud bych neuvedl zákon č. 379/2005 Sb., který nahradil dříve platný zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.¹³⁶ Předmětem úpravy jsou krom jiného opatření směřující k ochraně před škodami na zdraví působenými návykovými látkami a stanovení působnosti správních orgánů při tvorbě a realizaci programů ochrany před těmito škodami.

Význam zákona pro drogovou problematiku lze spatřovat vedle shora uvedeného rovněž ve stanovení zákazu vstupu osobám, které jsou zjevně pod vlivem návykových látek, do stanovených prostor (§ 15), dále v povinnosti podrobit se za stanovených podmínek orientačnímu vyšetření a odbornému lékařskému vyšetření zjišťujícímu obsah i jiné návykové látky než je alkohol (§ 16), v úpravě činnosti záchranných stanic (§ 17) a v úpravě organizace

---

¹³⁵ § 1 zákona č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog.

¹³⁶ Zákon č. 37/1989, jak bylo uvedeno v kap. 2.4, byl mnoho let připravován a diskutován, nakonec ale došlo krátce po jeho přijetí k pádu minulého režimu a nový zákon se tak stal pro velké změny ve společnosti velice rychle zastaralým.

a provádění protidrogové politiky na všech úrovních (hlava V). Zákon také nezapomíná na úpravu sankcí pro případ spáchání správního deliktu (§ 24).

3.2.4. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Některé situace, kdy se určité jednání protíví právním předpisům na úseku návykových látek, avšak nedosahuje závažnosti trestného činu, jsou upraveny v zákoně o přestupcích (dále též „PřesZ“). Jádrem úpravy této problematiky je § 30 tohoto předpisu, který postihuje mimo jiné v zásadě jednání popsána v relevantních skutkových podstatách TZ, avšak pouze v případech, kdy nedosahují určité míry intenzity. Tato intenzita, míra nebezpečnosti, je klasicky představována spácháním činu v množství malém, a nikoliv v množství větším než malém, což by již naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu (srovnej např. § 285 TZ a § 30 odst. 1 písm. k) PřesZ). Pozornost je rovněž třeba věnovat § 29 odst. 1 písm. e) PřesZ, který sankcionuje toho, kdo by porušil povinnost při zacházení s OPL.¹³⁷ Právnícké a podnikající fyzické osoby mohou být postiženy rovněž za správní delikty podle § 36 an. ZoNL a za přestupky podle § 39 ZoNL, případně za správní delikty podle § 40 an. zákona o prekursorech drog.

Na situaci, kdy některé soudy na úseku drogových trestných činů opakovaně rozhodovaly v konkrétních případech o zproštění obžalovaného podané obžaloby, jakkoli by správně měl být žalovaný skutek postoupen příslušnému správnímu orgánu k posouzení, zda se nejedná o přestupek, reagoval NS vydáním stanoviska sp. zn. Tpjn 301/2013, kde v III. právní větě tuto povinnost připomněl a zdůraznil.

Protože však předmětem práce je trestná činnost na úseku návykových látek, není možné této problematice věnovat více prostoru, a proto se omezím pouze na takto stručně podané souvislosti.

3.2.5. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Jedním z typických znaků drogové kriminality je její přeshraniční charakter, a proto je pro její úspěšný postih velice důležitá účinná spolupráce OČTŘ jednotlivých států. V souvislosti s přijetím zákona č. 104/2013 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 2014, došlo

---

¹³⁷ Tyto povinnosti vyplývají, jak již bylo pojednáno, především ze zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

ke zlepšení mezinárodní spolupráce, a to i pokud jde o problematiku nedovoleného nakládání s OPL. V rámci této došlo k pozitivnímu vývoji obzvláště v oblasti výměny informací o mezinárodní drogové kriminalitě a vzájemné součinnosti při konkrétních zákrocích v případech nedovoleného obchodování s OPL. U posledně jmenovaného je však dána podmínka, aby se jednalo o čin, za který lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 5 let nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody.¹³⁸

3.2.6. Ostatní právní předpisy

Pro úplnost je nutno upozornit, vedle již shora uvedeného nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek a nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznam výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech, také na nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely TZ stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu TZ a na nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely TZ stanoví, co se považuje za jedy. Posledně jmenované nařízení původně rovněž určovalo, jaké je množství větší než malé u OPL, přípravků je obsahujících a jedů, avšak v této části bylo zrušeno nálezem ÚS ze dne 23. srpna 2013 (blíže viz kap. 5.1.3).

---

¹³⁸ MRAVČÍK, Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ et al. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2012*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací centrum, 2013. ISBN 978-80-7440-077-3, s. 6.

4. Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283

- (1) *Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.*
- (2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
  - a) *jako člen organizované skupiny,*
  - b) *ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,*
  - c) *ve značném rozsahu, nebo*
  - d) *ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.*
- (3) *Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,*
  - a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,*
  - b) *spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,*
  - c) *spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo*
  - d) *spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.*
- (4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,*
  - a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,*
  - b) *spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
  - c) *spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*
- (5) *Příprava je trestná.*

Systematicky první a nejšířejí pojatou skutkovou podstatou drogových trestných činů je podle § 283 TZ nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a s jedy. Mezi drogovými trestnými činy požívá klíčového postavení pro své zaměření na postih rozličných podob nedovolené produkce a distribuce relevantních látek. Snadno tak lze vyvodit objekt tohoto

trestného činu, kterým je „zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá z obecně nežádoucího uvádění daných látek na trh a nekontrolovaného nakládání s nimi.“¹³⁹ Jak vyplývá ze statistického přehledu kriminality Policie ČR za rok 2015 a ze statistické ročenky kriminality Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2014, jedná se o suverénně nejčastěji stíhaný drogový trestný čin, jehož naplnění skutkové podstaty bylo předmětem jednoznačně nejvíce odsuzujících rozsudků.

Zařazení tohoto ustanovení do TZ v návaznosti na předcházející právní úpravu odpovídá mezinárodním závazkům vyplývajících z Jednotné úmluvy o OL, Úmluvy o PL a Úmluvy proti nedovolenému obchodu s OPL.

4.1. Základní skutková podstata

Základní skutková podstata trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy, včetně trestní sazby na ni stanovené, prakticky zcela odpovídá znění právní úpravy předcházející.¹⁴⁰ Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v neoprávněné výrobě, dovozu, vývozu, průvozu, nabídce, zprostředkování, prodeji nebo v jiném opatření pro jiného nebo v přechovávání pro jiného OPL, přípravku obsahujícím OPL, prekursoru nebo jedu. Trest přicházející v úvahu při naplnění znaků této skutkové podstaty je pak odnětí svobody na jeden rok až pět let, popřípadě uložení peněžitého trestu. Jak je patrné, objevily se dvě změny, a to možnost uložení peněžitého trestu a změna u požadavku na četnost jednání v případě nabídky. Slovo „nabízí“ totiž bylo nahrazeno slovem „nabídne“, čímž bylo upřesněno, že k trestní odpovědnosti podle § 283 postačí pouze jediné takovéto jednání pachatele.¹⁴¹

Základní skutková podstata, na rozdíl od § 284 či obdobně § 285, nestanoví, jaké množství OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru nebo jedu je vyžadováno ke spáchání tohoto trestného činu. V zásadě tak postačí, i s ohledem na účel tohoto ustanovení, jakékoli množství takovéto látky. Judikatura k tomuto ustanovení však připomíná, že vždy je třeba

---

¹³⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2296.

¹⁴⁰ § 187 odst. 1 TZ 1961, blíže viz kap. 2.5.2.

¹⁴¹ Nicméně právní praxe i za účinnosti staré právní úpravy vycházela z premisy, že k naplnění tohoto trestného činu (tehdy § 187 TZ 1961) postačí i jen jediná nabídka jakéhokoli množství.

posuzovat konkrétní okolnosti daného případu¹⁴², a to jak z hlediska povahy a závažnosti trestného činu ve smyslu § 39 odst. 1, 2, tak z hlediska jeho společenské škodlivosti, kdy zřetel musí být brán na zásadu subsidiarity trestněprávní represe tak, jak je vymezena v § 12 odst. 2.¹⁴³ A tak nikoliv nezbytně jakékoliv nakládání se sebemenším množstvím dané látky je nutné posoudit jako trestný čin podle § 283 odst. 1.¹⁴⁴

Jak již bylo shora rozebráno, subjektem tohoto trestného činu může být fyzická i právnická osoba. Za pachatele je třeba považovat, a to i pro případ trestného činu šíření toxikomanie podle § 287, také lékaře, který by svým pacientům neoprávněně předepisoval léky obsahující OPL, popřípadě prekursory, pokud by byl přinejmenším srozuměn s tím, že předpis neodpovídá zdravotnímu stavu pacienta a že tito jej mohou zneužít.¹⁴⁵ Pokud NS v usnesení užívá termínu srozumění, potvrzuje, že trestného činu podle § 283 se lze dopustit i v úmyslu nepřímém. V tomto konkrétním případě byly bez potřebného lékařského nálezu vybraným pacientům předepisovány léky obsahující OPL, a to v nestandardně vysokém množství. Tyto pak byly dále užívány převážně k výrobě metamfetaminu. Rozhodnutí upozorňuje na poměrně citlivou problematiku¹⁴⁶, kdy je někdy v případech odborníků oprávněných k nakládání s OPL a k jejich zpřístupňování osobám dalším velice nesnadné posoudit, zdali se jedná o dispozice legální či ilegální.

S otázkou zavinění pak úzce souvisí institut omylu v trestním právu. Protože jsou pojmy jako je OPL, prekursor, přípravek obsahující OPL a jedy prostřednictvím § 289 vymezeny v mimotrestních právních předpisech, jejich neznalost, jakožto znaku skutkové podstaty, v duchu zásady *ignorancia iuris non excusat*, nevyklučuje automaticky úmysl pachatele. Naopak by takováto situace byla posuzována jako negativní právní omyl (v žádném případě jako skutkový) stran samotné trestnosti činu, a proto by ani nebylo možné použít zásad posuzování negativního právního omylu o protiprávnosti činu vymezených v § 19 odst. 1.¹⁴⁷ Podle těchto zásad by se však posuzoval negativní právní omyl ohledně neoprávněnosti alternativně stanovených způsobů jednání pachatele podle § 283,

---

¹⁴² Posuzuje se tak druh a účinnost konkrétní látky, zda zjištěné množství v dané kvalitě bylo způsobilé ovlivnit psychiku člověka, popřípadě ohrozit jeho život či zdraví, z jakých pohnutek k jednání došlo atp.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. února 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. října 2012, sp. zn. 6 Tdo 1234/2012.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004, sp. zn. 6 Tdo 547/2004.

¹⁴⁶ K problematice preskripce farmak a dopadu této na drogový trh viz např. HAMPL, Karel. Léčba nebo distribuce drog? *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2009(2), 28-29. ISSN 1211-8834.

¹⁴⁷ Zaviněně nejedná ten, kdo by při spáchání trestného činu nevěděl, že jeho čin je protiprávní a nemohl-li se takového omylu vyvarovat.

kdy by trestní odpovědnost byla vyloučena v případě, že by takový omyl byl omluvitelný.¹⁴⁸
¹⁴⁹ V nedávné době byla pozornost NS věnována vědomostní složce úmyslného zavinění, kde NS došel k závěru, že není zapotřebí, aby měl pachatel zevrubný přehled o právní úpravě Evropského společenství či ovládal definice relevantních pojmů (v konkrétním případě prekursoru). Plně postačujícím požadavkem pro naplnění subjektivní stránky této skutkové podstaty má být pachatelova znalost alespoň materiálního obsahu daného pojmu.¹⁵⁰

4.1.1. Neoprávněnost

Ustanovení § 283 odst. 1 TZ, potažmo celý trestní zákoník, nepostihuje užívání, resp. zneužívání v ustanovení uvedených látek, ale pouze ta jednání, která spočívají v neoprávněném zacházení¹⁵¹ s nimi. Za neoprávněné (nedovolené) zacházení s danými látkami lze považovat každé zacházení, které nesplňuje podmínky stanovené zákonem či přímo aplikovatelnou nadnárodní právní normou. Protože samotný TZ takovouto regulaci neobsahuje, je v této oblasti klíčovým právním předpisem ZoNL.¹⁵² Ten ve svém § 4 stanoví, že „*k zacházení s návykovými látkami a přípravky je třeba povolení k zacházení, nestanoví-li tento zákon dále jinak.*“ Zákon tak zakládá trojí režim zacházení s návykovými látkami a přípravky, a to: a) zacházení, ke kterému je podle jeho § 8 an. vyžadováno povolení¹⁵³; b) zacházení, které podle § 5 a § 7 povolení nevyžaduje¹⁵⁴; a c) zacházení, které nemá v zákoně jakoukoliv oporu, popřípadě jde mimo povolený rámec, a tím pádem je v rozporu s ním. Předmětem trestněprávního postihu pak může být pouze zacházení podle písm. c).

---

¹⁴⁸ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2302.

¹⁴⁹ Blíže k této neoprávněnosti v následující kapitole. Omylem omluvitelným pak rozumíme takový omyl, kterého se pachatel ve smyslu § 19 nemohl vyvarovat.

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 4 Tdo 1466/2012.

¹⁵¹ Zacházením s OPL a přípravky se rozumí jejich vývoz, výroba, zpracování, odběr, skladování, dodávání, používání, koupě a prodej, jakož i nabývání a pozbývání dalších věcných a závazkových práv s nimi spojených, zprostředkování obchodu s nimi a zastupování při jeho realizaci (§ 3 odst. 1 ZoNL). Ustanovení § 283 užívá pojem nakládání, který je o něco užší a slovy odstavce 1 spočívá ve výrobě, dovozu, vývozu, průvozu, nabídce, zprostředkování, prodeji či jinému opatření nebo přechování pro jiného.

¹⁵² Obdobnou úpravu však lze pro relevantní látky hledat také v zákoně o prekursorech drog, zákoně o léčivech atp.

¹⁵³ Povolení, které opravňuje pouze k činnostem v něm uvedených a na které není právní nárok, vydává Ministerstvo zdravotnictví. Velký důraz při vydávání povolení je kladen na bezúhonnost žadatele, u nějž je vyžadováno, aby nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný nebo nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti se zacházením s návykovými látkami nebo přípravky.

¹⁵⁴ Příkladmo tak mohou s některými látkami bez povolení zacházet osoby provozující lékárnu či zdravotnické zařízení, anebo lékaři či veterináři, avšak vždy za přesně stanovených podmínek.

Dovolené používání látek je umožněno pouze ke konkrétním účelům, jako jsou účely vědecké, terapeutické, výukové atp.¹⁵⁵

Všechny následující alternativně stanovené způsoby jednání pachatele, aby byly způsobilé založit trestnost podle § 283, musí být neoprávněné.

4.1.2. Výroba

Výrobou relevantních látek se v kontextu § 283 má na mysli jakýkoliv proces, jehož výsledkem je získání takovéto látky, a to bez ohledu na chemický či technologický postup. Obsah takovéto definice naplňuje i jednání, při kterém dochází k čištění daných látek, jejich přeměně na jinou takovou látkou, jakož i k zvýšení její účinnosti. V praxi se v podstatě jedná o chemickou výrobu z lékařských přípravků, výchozích chemických látek či dostupných přírodních surovin. Jelikož postačí i výroba pouze jediné dávky takovéto látky, nemusí se jednat o výrobu blížící se způsobu výroby řemeslné či dokonce průmyslové.¹⁵⁶

Dlouholeté diskuze a pochybnosti panují mezi odbornou veřejností ohledně správné právní kvalifikace jednání spočívajícího v pěstování rostliny konopí. Jako problematické se jeví rozřešení otázky, zda a za jakých podmínek lze neoprávněné pěstování konopí a její následné zpracování kvalifikovat jako „výrobu“ OPL ve smyslu § 283 odst. 1 TZ. NS k tomuto vydal dne 4. prosince 2014 stanovisko¹⁵⁷, ve kterém se přiklání k dosud v judikatuře NS převažujícímu názoru¹⁵⁸, že samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí, která je sama o sobě omamnou látkou¹⁵⁹, nelze ztotožňovat s pojmem „výroba“ OPL ve smyslu § 283 odst. 1 TZ. Připouští však alternativu, kdy by tomu tak mohlo být, a to pokud by rostlina *„byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). To platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí“*.¹⁶⁰ NS krom další pádné argumentace zdůvodňuje

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Šámal a Šámalová), str. 2865.

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2003, sp. zn. 5 Tdo 1238/2003.

¹⁵⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014.

¹⁵⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. června 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006, z 12. prosince 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012, anebo ze 4. března 2010, sp. zn. 8 Tdo 204/2010. Naopak odlišný názor k této problematice vyjádřil NS v usnesení ze dne 21. října 2009, sp. zn. 4 Tdo 917/2009.

¹⁵⁹ Ve smyslu přílohy č. 3 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

¹⁶⁰ Dále upřesnil, že neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém může naplnit skutkové podstaty § 284 odst. 1 a § 285 odst. 1 pouze v případě,

svůj postoj zněním Jednotné úmluvy o OL, kde se výrazem „pěstování“ označuje pěstování opiového máku, keře koka a rostliny konopí, když v dalším svém článku úmluva rozlišuje mezi výrazy „výroba“ a produkce“, přičemž pod výraz „výroba“ řadí všechny procesy, jež umožňují získání omamné látky, mimo produkce. Produkce pak znamená proces, který spočívá v získávání opia, listů koka, konopí a konopné pryskyřice z rostlin, které tyto rostliny obsahují. Pěstování rostliny konopí tedy s ohledem na znění úmluvy nelze považovat za její výrobu.

Je však nutno dodat, jak již bylo shora nastíněno, že se vyskytují i názory a argumenty odlišné.¹⁶¹ Velice častý je argument, který zdůrazňuje, že čeština není originálním jazykem Jednotné úmluvy o OL, a tudíž by ani český překlad jejího znění neměl být nadřazován originálnímu znění TZ. Při jazykovém výkladu TZ by tak měl být brán zřetel na běžné používání výrazů jako je „zemědělská výroba“ atp. Osobně bych se však ztotožnil s argumentací NS, která mi je v této problematice nejbližší. Podpůrně by se dalo argumentovat i definicí „výroby“ podávané opiovým zákonem, ze kterého, jak vyplývá z celé kapitoly 2, současná právní úprava drogových trestných činů v širším smyslu vychází. Ten za „výrobu“ omamné látky dle § 2 pokládal pouze „výrobu nebo rafinování alkaloidů nebo jejich směsí včetně výroby jejich solí ze surovin (opia, surového kokainu a pod.) či synteticky.“

Výroba je trestně postižitelná podle § 283 bez ohledu na to, zda tak pachatel obstaral dané látky pro sebe či pro někoho jiného.

4.1.3. Dovoz, vývoz, průvoz

Společnou podstatou dovozu, vývozu a průvozu OPL, prekursorů, přípravků obsahujících OPL a jedů, je faktické přemísťování těchto látek mezi konkrétními místy, regiony či státy. Jde převážně o pohyb těchto látek přes státní hranice ČR, spadá sem však i jejich pohyb přes hranici celního a daňového území EU či pohyb uvnitř tohoto území.¹⁶² Dovozem se rozumí proces přepravy z území cizího státu na území ČR, popřípadě, v souvislosti se vstupem do EU, na celní a daňové území EU. Vývozem pak proces zacházení

že vypěstované rostliny nejsou pachatelem dále použity k výrobě ve shora uvedeném smyslu anebo jestliže z okolností nelze dojít k závěru, že je opatřil či přechovával pro jiného.

¹⁶¹ Nesouhlas se závěry NS vyjádřil Zeman, který ve svém článku poměrně podrobně reaguje na vydané stanovisko NS a předkládá širokou argumentaci podporující odlišný přístup k věci. V závěru pak vyzývá k veřejnému dialogu na toto téma. Blíže viz ZEMAN, Petr. „Výroba“ konopí z konopí? *Trestněprávní revue*. **2015**(9), 211-215. ISSN 1213-5313.

¹⁶² Srov. čl. 1 Jednotné úmluvy o OL.

s danými látkami, při kterém tyto opouštějí území ČR, a pakliže současně neopouští i celní a daňové území EU, je jím rozuměn až jejich výstup z tohoto území či jejich propuštění do jiného celního režimu.¹⁶³ Průvozem se pak rozumí přeprava z území jednoho státu přes území ČR na území třetího státu.

Jak lze vytušit, problematika je předmětem právní úpravy jak mnoha vnitrostátních právních předpisů, tak širokého spektra norem nadnárodních a mezinárodních.¹⁶⁴ Z těchto vyplývá, že ke každému jednotlivému dovozu, vývozu a průvozu relevantních látek, až na výslovné výjimky, je potřeba zvláštního povolení.¹⁶⁵ Za neoprávněný dovoz, vývoz či průvoz je třeba považovat nejen dovoz, vývoz a průvoz daných látek bez potřebného povolení, ale také takovýto přesun, který by se uskutečnil za jiným než povoleným účelem.¹⁶⁶ Příklad, ve kterém pachatel nevěděl, že do ČR dovezl OPL, jejíž dovoz vyžadoval zvláštního povolení a ve kterém byla ministrem spravedlnosti podána ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona, NS uzavřel s tím, že neznalost zákona neomlouvá nejen, pokud se týká trestněprávních norem, ale také pokud jde o normy mimotrestní povahy, jichž se trestní zákony dovolávají.¹⁶⁷ Konkrétně se jednalo o dovoz krabičky čaje „Mate de Coca“, který obsahoval mimo jiné látku kokain. Místem spáchání trestného činu podle § 283 se pak v případě převozu drogy považuje každé místo, kterým pachatel při vývozu, dovozu či průvozu drog projel.¹⁶⁸

4.1.4. Nabídka, zprostředkování, prodej

Dalším způsobem, kterým lze spáchat trestný čin podle § 283, je nabídnutí, zprostředkování či prodání OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru či jedu.

Nabídnutím je v daném kontextu třeba rozumět projev připravenosti pachatele dát někomu k dispozici takovou látku. Tento návrh může projevit výslovně, ale také konkludentně, vždy ho však musí již z podstaty věci (stejně jako při zprostředkování a prodeji) adresovat jiné osobě. Je pak nepodstatné, zda tato osoba návrh akceptuje či nikoliv.

---

¹⁶³ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2304.

¹⁶⁴ Příkladmo ZoNL, zákon o prekursorech drog, zákon o chemických látkách, zákon o léčivech, celní kodex EU, nařízení Rady (ES) č. 111/2005 o pravidlech pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi, Úmluva o obchodu s OPL a mnoho dalších.

¹⁶⁵ Srov. zejm. § 20 - § 22 ZoNL.

¹⁶⁶ Například povolení k dovozu by bylo vydáno k lékařskému účelu, avšak skutečným účelem převozu by následně byla výroba drog.

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2000, sp. zn. 3 Tz 120/2000.

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. února 2001, sp. zn. 7 Nd 41/2001.

Trestný čin je totiž dokonán již okamžikem učinění návrhu (nabídky). Nejčastější způsob nabídky je návrh směřující k prodeji daných látek, lze však rozeznávat i jiné, jako je návrh k jejich bezúplatnému předání či zapůjčení.¹⁶⁹ Samotný akt prodeje by pak bylo třeba subsumovat pod samostatnou formu nakládání s danými látkami dle § 283 (viz dále), zatímco u daru či zápůjčky takováto explicitně stanovená není, a bylo by tedy nutné je podřadit pod znak „opatření daných látek jinému“.

Zprostředkování spočívá v zajištění kontaktu mezi osobami majícími zájem na určité dispozici s relevantními látkami, kdy se zpravidla jedná o jejich dodání jednou osobou druhé, a to bez ohledu na úplatnost takového převodu. Vzájemně kontaktovanými stranami tak mohou být například výrobce a překupník či dealer a kupující. V zásadě může jít o jakékoliv podobné vytváření podmínek pro dispozici s danými látkami, důležité však je, že zprostředkovatel sám s těmito nenakládá, tedy sám nic neprodává, nikoho neobdarovává, nic nekupuje atp.¹⁷⁰

Prodejem je pak třeba chápat převod dané látky na někoho jiného za sjednané peněžité protiplnění. Podmínkou není, aby kupující osobou byla pouze osoba hodlající danou látku přímo užít (tedy koncový odběratel), plně postačí takovýto převod na jakoukoliv jinou osobu, tedy i na překupníka či dealera. Prodej v tomto kontextu nelze chápat ve smyslu občanskoprávním, protože oferta (nabídka) zde představuje samostatný znak skutkové podstaty. Jde tak pouze o situace, kdy prodávající danou látku protistraně již odevzdal. Slovy občanskoprávní teorie tedy musí dojít k akceptaci oferty a tradici předmětu kupní smlouvy (předání dané látky).¹⁷¹

4.1.5. Opatření či přechovávání pro jiného

Pod pojmem „jinak jinému opatří“ OPL, přípravek obsahující OPL, prekursor či jed je rozuměno jakékoliv jejich nabytí pachatelem pro osobu od něj odlišnou vyjma jejich výroby, dovozu, vývozu či prodeje, jež představují samostatné formy jednání postihované podle § 283

---

¹⁶⁹ Typickým příkladem zápůjčení je situace, kdy osobě trpící abstinenčním syndromem pachatel nabídne dávku s tím, že mu ji vrátí, až si sám nějakou obstará. Naopak ve formě daru látky zpravidla nabízí dealeri, kteří chtějí u uživatelů vypěstovat návyk a získat tak nové potenciální klienty.

¹⁷⁰ Zprostředkovatele tak není možné zaměňovat s překupníkem, který naopak může být některou z osob, kterou zprostředkovatel za tímto účelem kontaktuje.

¹⁷¹ SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65, str. 56-57.

odst. 1. Takovéto jednání může a často naplňuje skutkovou podstatu jiného trestného činu (např. krádež, zpronevěra, podvod), avšak není to podmínkou (např. koupě, výměna či darování).¹⁷² Trestně odpovědná naopak není osoba, která danou látku opatřila, ačkoliv neoprávněně, pro sebe. Její odpovědnost by přicházela v úvahu, až ve chvíli, kdy by s látkou dále nakládala, a to i ve smyslu § 284, kde je postihováno přechovávání pro vlastní potřebu.¹⁷³

Přechováváním je třeba rozumět prakticky jakoukoliv formu držení daných látek, přičemž není nutně nezbytné, aby je pachatel měl přímo u sebe. Nezbytné je, aby je pachatel měl ve své moci, v dispozici, není tedy podstatné, zda je například ukryl v zemi, odložil ve vozidle či uložil v bankovní schránce. Přechovávání daných látek obvykle bezprostředně předchází některá z forem jejich nabytí. Stejně jako opatření, i přechovávání musí být uskutečňováno pro jiného, přechovávání daných látek pro vlastní potřebu je předmětem zvláštní skutkové podstaty podle § 284 (blíže viz kap. 8). Ačkoliv Šámal a Šámalová v komentáři k trestnímu zákoníku uvádí¹⁷⁴, že „*na délce doby přechovávání pro vymezení tohoto pojmu nezáleží*“, když přechování na téže straně definují jako „*jakýkoli způsob držení*“ relevantních látek, je potřeba upozornit na usnesení NS ze dne 5. března 2003, které naopak stanoví, že pro naplnění tohoto znaku, aby se jednalo o přechovávání, je potřeba „*alespoň několik hodin trvající držení*“ daných látek. NS zdůrazňuje, že sic délku této doby zákon nestanoví, jedná se o ustálený názor soudní praxe.¹⁷⁵ A proto například jednání, při kterém pachatel poskytuje součinnost při balení heroinu, kdy látku fyzicky drží vždy po krátkou chvíli, nelze subsumovat pod pojem přechovávání, ale kvalifikovat je jako účastenství ve formě poskytnutí pomoci ke spáchání daného trestného činu.

4.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, někdy také kvalifikační okolnosti, vyjadřují vyšší nebezpečnost daného jednání. Úpravu kvalifikační okolností u § 283 lze hledat v odst. 2 až 4. Bylo-li řečeno, že základní skutková podstata neseznala výraznějších změn,

---

¹⁷² KUČHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-047-8, str. 370.

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. října 2004, sp. zn. 5 Tdo 1167/2004.

¹⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Šámal a Šámalová), str. 2868.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. března 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003. Je možné, že Šámal s Šámalovou měli na mysli, že na délce doby pro spáchání tohoto trestného činu nezáleží v případě, že již jde o samotné „přechovávání“ daných látek, v takovém případě si však myslím, a to se vši úctou k oběma, že buď mělo být použito jiné slovní spojení v případě „pro vymezení tohoto pojmu“ anebo poskytnuta jiná definice pojmu přechovávání.

je třeba konstatovat, že u kvalifikovaných skutkových podstat došlo k jejich rozšíření, upřesnění a k četnějšímu rozčlenění.

4.2.1. Týkající se lidského života a zdraví

Nejvyšší hodnotou, kterou TZ chrání, je život a zdraví člověka, a činí tak i prostřednictvím kvalifikovaných podstat trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy. Ustanovení § 283 odst. 3 písm. a), resp. odst. 4 písm. a) trestá toho, kdo by v příčinné souvislosti s některým z jednání uvedených v § 283 odst. 1 způsobil těžkou újmu na zdraví, resp. těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob či smrt.

Výkladové ustanovení § 122 odst. 2 definuje těžkou újmu na zdraví jako vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění, jestliže jde současně o některý z taxativně uvedených případů.¹⁷⁶ V případě, kdy jde o delší dobu trvající poruchu zdraví ve smyslu písm. i), je soudní praxe jednotná a tento neurčitý pojem vykládá jako dobu asi šesti týdnů.¹⁷⁷ Těžká újma na zdraví podle obou kvalifikačních okolností § 283 může být způsobena jak z nedbalosti, tak jednáním úmyslným. Posouzení podle těchto ustanovení má přednost před právní kvalifikací trestného činu jako těžkého ublížení na zdraví (§ 145), popřípadě těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147), neboť k nim jsou ve vztahu speciality, a tím je i vyloučen jejich jednočinný souběh.^{178 179}

Smrtí se rozumí biologická smrt mozku, v takovém okamžiku již není možné proces zániku organismu zvrátit a jakékoliv snahy o záchranu života se stávají zbytečnými. Nejde tedy o smrt tzv. klinickou, kde obnovení životních funkcí není zcela vyloučeno.¹⁸⁰ Smrt pouze podle § 283 odst. 4 písm. a) může být posuzována jen tehdy, je-li způsobená z nedbalosti. Její úmyslné zapříčinění by bylo třeba kvalifikovat jako trestný čin vraždy (§ 140) v jednočinném souběhu s trestným činem podle § 283. Oproti tomu posouzení

---

¹⁷⁶ a) zmrzačení, b) ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, c) ochromení údu, d) ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, e) poškození důležitého orgánu, f) zohyzdění, g) vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, h) mučivé útrapy, nebo i) delší dobu trvající porucha zdraví – jednotlivé případy se přitom mohou překrývat.

¹⁷⁷ Zpravidla se u tohoto tvrzení literatura odvolává na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. října 1968, sp. zn. 7 Tz 64/68.

¹⁷⁸ Z těchto důvodů se domnívám, že polemika Vondráčka, Dvořákové a Ludvíka je lichá, blíže viz DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Lubomír VONDRÁČEK a Miloslav LUDVÍK. Lze se podáním návykových látek dopustit trestného činu těžkého ublížení na zdraví? *Kriminalistický sborník*. 2011, **55**(5), 52–54.

¹⁷⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2316.

¹⁸⁰ HENDRYCH, Dušan et al. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

v případě nedbalosti podle ustanovení vztahujícího se na usmrcení z nedbalosti (§ 143) je za této situace vyloučeno, neboť se zde opět uplatní pravidla týkající se vztahu speciality.¹⁸¹

Otázkou zavinění se zabýval i NS, který konstatoval, že v případě, kdy je pachatel dlouholetým uživatelem drog a osobou dlouhodobě se pohybující na drogové scéně, musí si být vědom toho, že za určité situace může být jakékoliv množství jím prodané drogy pro koncového uživatele smrtelné. Pro naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu je tak naprosto bezpředmětné, zdali pachatel měl přesnou představu o smrtelných účincích drogy či nikoliv.¹⁸²

4.2.2. Týkající se rozsahu

Ve snaze důkladněji rozlišit a reflektovat míru společenské škodlivosti zákonodárce vedle původní kvalifikační okolnosti spočívající ve spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy „ve větším rozsahu“¹⁸³ zavedl dva nové stupně rozsahu, v němž může být čin spáchán, a to rozsah „značný“ a rozsah „velký“¹⁸⁴. Obdobně větší míru společenské škodlivosti nově odrážejí i další skutkové podstaty drogových trestných činů.¹⁸⁵ Obecně se jedná o problematiku pro orientaci poměrně složitou, pro niž je charakteristická názorová nejednotnost a rozdílnost soudní interpretační praxe, o čemž svědčí i velké množství soudních rozhodnutí rozsahem se zabývajících.

Pokud jde o výklad pojmu „ve větším rozsahu“, judikatura se před přijetím TZ v zásadě ustálila na pojetí, dle něhož pojem vyjadřuje jak kvantitativní, tak kvalitativní stránku spáchání trestného činu. Klíčovým kvantitativním hlediskem bylo množství látky, které mělo výrazně přesahovat množství jednotlivé denní spotřební dávky a rovněž být způsobilou zdravotní hrozbou většího počtu osob. Kvalitativní hledisko spočívalo v hodnocení druhu a kvality látky, stejně jako v počtu danou látkou potenciálně uspokojitelných osob. Přitom pro naplnění kvalifikačního znaku postačovalo splnění kteréhokoliv z těchto uvedených kritérií. Soudy rovněž připouštěly možnost, že by v konkrétním případě mohla převážit i jiná kritéria¹⁸⁶, která by tak sama o sobě zakládala

---

¹⁸¹ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2319.

¹⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. listopadu 2012, sp. zn. 4 Tdo 1357/2012.

¹⁸³ § 187 odst. 2 písm. a) TZ 1961.

¹⁸⁴ § 283 odst. 2 písm. c) a odst. 3 písm. c).

¹⁸⁵ § 284 odst. 4, § 285 odst. 5, § 286 odst. 2 písm. b).

¹⁸⁶ Například délka doby, během níž pachatel s látkou nakládal, způsob, jakým tak činil, četnost případů, kdy látku někomu opatřil atp.

použití kvalifikované skutkové podstaty.¹⁸⁷ Nicméně již tehdy existovalo odlišné rozhodnutí NS, které pro naplnění znaku „většího rozsahu“ zdůrazňovalo především kritérium množství dané látky s tím, že další okolnosti případu mají posloužit pouze podpůrně.¹⁸⁸

Jelikož ani nový trestní zákon nespecifikuje, co se tím kterým rozsahem míní, bylo na soudní aplikační praxi, aby si pojem „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ pro účely posouzení jednotlivých drogových trestných činů vyložila sama. Záhy po jeho účinnosti se ve výkladech soudů začaly objevovat poměrně výrazné rozdíly, čemuž nepřidala ani rozhodovací činnost NS, když jeho jednotlivé senáty poskytovaly různí se interpretaci. Je patrné, že jednotlivé rozsahy mají představovat určité odstupňování, problémem však bylo najít orientační vodítko, které by toto odstupňování umožňovalo v jednotlivých případech rozlišit. V několika svých rozhodnutích NS vyšel ze vzájemného poměru hodnot „množství většího než malého“ a „většího rozsahu“, jak je u konkrétních látek stanovovala příloha č. 2 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008¹⁸⁹, jež byla soudní praxí za účinnosti staré právní úpravy pro tyto účely akceptována. Tento vzájemný poměr pak byl analogicky aplikován na vzájemný poměr obou zbývajících rozsahů, tedy na vzájemný poměr znaků „větší rozsah“ a „značný rozsah“ a znaků „značný rozsah“ a „velký rozsah“. Pokud tedy příloha 2 stanovovala např. u heroínu podmínku pro užití znaku „ve větším rozsahu“ desetinásobek minimální hmotnosti účinné látky znázorňující „množství větší než malé“, pak se tento desetinásobek použil jako výchozí vzájemný poměr i pro výpočet zbývajících rozsahů ve shora popsaném duchu. Kalkulačním základem pro výpočet jednotlivých stupňů rozsahu tedy byly hodnoty množství většího než malého, tyto NS přejímal z nařízení č. 467/2009 Sb.¹⁹⁰

Takovýto postup však nebyl dlouhodobě udržitelný, jelikož například v případě marihuany, kde vzájemný poměr představoval dvacetipětínásobek, se hodnota „velkého rozsahu“ při daném způsobu výpočtu množství dostávala do absurdních čísel, které v praxi pachatelé tohoto trestného činu v zásadě ani neměli možnost realizovat. Konkrétně

---

¹⁸⁷ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2003, sp. zn. 6 Tdo 620/2003 nebo usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2001, sp. zn. 7 To 380/2001.

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. března 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005.

¹⁸⁹ Pokyn byl vydán za účelem sjednocení postupu jednotlivých státních zastupitelství při stíhání drogových trestných činů. Obdobná tabulka byla před 1. dubnem 2008 obsažena v pokynu č. 2/2006 a ještě dříve v pokynu č. 6/2000.

¹⁹⁰ Viz např. usnesení tří různých senátů NS: usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2011, sp. zn. 6 Tdo 42/2011, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010 či usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011.

u marihuany se jednalo o 234 kg sušiny.¹⁹¹ Bylo zjevné, že postup, který fungoval, když starý trestní zákon rozeznával pouze dva různé rozsahy spáchání drogového trestného činu, není možné uplatňovat tak, aby bylo dosahováno zamýšleného účelu ve chvíli, kdy nový trestní zákon rozlišuje tyto čtyři. Takovýto postup ztrácel smysl obzvláště ve chvíli, kdy zákonodárce v novém trestním zákoně u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy, oproti úpravě předchozí, naplnění kvalifikačních okolností postihoval přísněji, čímž, dle mého, vyjádřil zájem na tvrdším přístupu vůči těmto pachatelům, avšak soudní praxe takovýto výkladem postih dané trestné činnosti v podstatě zmírňovala, v případě velkého rozsahu až znemožňovala.

Shora avizovaný rozdílný přístup jednotlivých senátů NS při posuzování stupně rozsahu spáchání trestného činu spočíval zejména v odlišném přístupu k okolnostem lišícím se od množství (hmotnosti) účinné látky. Zejména v usneseních senátu č. 7 byl patrný názor, že k některým dalším okolnostem, za nichž byl trestný čin spáchán, možné přihlížet je, avšak toliko podpůrně a zpravidla v případech, kdy zjištěné množství relevantní látky je v blízkosti hranice rozhodné pro stanovení, zda trestný čin byl spáchán v daném rozsahu či nikoliv.¹⁹² ¹⁹³ Rozhodnutí ostatních senátů povětšinou názorově setrvala se shora popsanou soudní praxí z období před přijetím TZ, když dalším okolnostem činu přikládala význam srovnatelný s významem kritéria množství zjištěné látky, s níž bylo nakládáno.¹⁹⁴

S cílem sjednotit soudní praxi a reagovat na obtíže vzniklé v souvislosti s přijetím nové právní úpravy, se problematice věnoval i velký senát trestního kolegia NS.¹⁹⁵ V tomto důležitém usnesení shledal, že pro naplnění znaku jednotlivých rozsahů je východiskem určitý násobek konkrétního množství účinné látky, které je podle nařízení vlády č. 467/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 4/2012 Sb., označováno za „množství větší než malé“. Dále určil, že *„základem pro „větší rozsah“ je pak desetinásobek množství většího než malého, pro „značný rozsah“ je desetinásobek takto určeného většího rozsahu a pro „velký rozsah“ je desetinásobek takto určeného značného rozsahu.“* K tomu však současně právní věta dodává, že stanovení určitého rozsahu nelze omezovat pouze na množství příslušné látky, ale je třeba zohlednit i další okolnosti, jak tomu bylo i v případě převážné části dosavadní

---

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

¹⁹² Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011 či usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010.

¹⁹³ Domnívám se však, že takovýto výklad je poněkud problematický, neboť znaky „množství“ a „rozsah“ nelze zaměňovat, v opačném případě by totiž nebylo důvodu k užívání rozdílných termínů pro tentýž znak.

¹⁹⁴ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010.

¹⁹⁵ Usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012.

judikatury. „Proto v konkrétním případě, pokud to odůvodňují i tyto další okolnosti činu, není vyloučeno, aby byl příslušný zákonný (kvantifikační) znak ... naplněn i tehdy, jestliže pachatel ... nakládal s takovým množstvím drogy, které sice neodpovídalo celému desetinásobku požadovaného množství, ale již se mu dostatečně přiblížilo, anebo naopak nemusí být tento zákonný znak naplněn, když množství drogy jen nevýrazně přesáhlo stanovený desetinásobek rozhodný pro daný rozsah.“

Nicméně velmi brzy po vydání této sjednocující interpretace vyvstaly další aplikační obtíže, jejichž původcem byl tentokrát ÚS, který s účinností od 23. srpna 2013 zrušil část ustanovení § 289 odst. 2 a související nařízení č. 467/2009 Sb., jehož součástí byla zmiňovaná tabulka hodnot množství většího než malého (blíže viz kap. 5.1.3).¹⁹⁶ Vyvstala tak otázka, zdali je možné i do budoucna vycházet z pravidla určitého násobku pro účely odstupňování jednotlivých úrovní rozsahu spáchání daného trestného činu a zejména zdali k těmto účelům mohou i nadále sloužit hodnoty daných látek obsažené ve zrušené části nařízení. Rozhodovací činnost NS následující vydání nálezu však ukázala, že za stěžejní výkladové pravidlo pro posouzení jednotlivých stupňů rozsahu NS nadále považuje pravidlo určitého násobku množství látky a za odrazový stupeň pro takové odstupňování hodnoty látek, jak je stanovovala zrušená část nařízení. NS se zároveň vyjádřil tak, že si v současné době ani není vědom jiného pravidla, které by umožňovalo pojem „rozsahu“, jak jej užívá TZ v případě drogových trestných činů, vystihnout lépe.¹⁹⁷ Zároveň NS setrvává i u názoru, že je pro stanovení rozsahu třeba přihlížet i k jiným okolnostem, za nichž byl trestný čin spáchán.¹⁹⁸

Ačkoliv se mi nepodařilo dohledat žádné relevantní rozhodnutí NS, které by se vztahovalo na drogový trestný čin spáchaný po účinnosti Nálezu ÚS, lze se domnívat, že NS připouští použití hodnot množství většího než malého tak, jak je vymezovala zrušená příloha nařízení č. 467/2009 Sb., pro účely odstupňování jednotlivých rozsahů, i při rozhodování o skutcích, k nimž došlo či dojde po účinnosti tohoto nálezu. Myslím si, že takovýto postup NS, potažmo i dalších soudů, je správný, neboť množství látek, jak je stanovovala zrušená příloha, do určité míry reflektovalo poznatky současné lékařské vědy o vlivu OPL a jedů na organismus člověka, o způsobu jejich zneužívání i o dopadech tohoto zneužívání na společnost obecně, k čemuž lze dojít ze skutečnosti, že zrušená příloha při stanovování

---

¹⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23. července 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaný pod č. 259/2013 Sb. (dále též „Nález ÚS“).

¹⁹⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. dubna 2014, sp. zn. 4 Tdo 495/2014 či usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2014, sp. zn. 7 Tdo 373/2014.

¹⁹⁸ Kromě usnesení dvou shora uvedených také usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 7 Tdo 407/2014 a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. října 2013, sp. zn. 8 Tdo 933/2013.

konkrétních hodnot vycházela z výsledků činnosti široké mezíresortní expertní skupiny. Alternativním východiskem pro stanovení výchozí hodnoty konkrétní látky se může jevit užití tabulky orientačních hodnot množství většího než malého, kterou v souvislosti s Nálezem ÚS, vydal ve formě přílohy NS ve svém stanovisku ze dne 13. března 2014 (blíže viz kap. 5.1.3).¹⁹⁹ Učinil tak již například 5. senát v usnesení ze dne 16. července 2014, sp. zn. 5 Tdo 714/2014.

4.2.3. Týkající se předmětu útoku

Trestní zákoník u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy poskytuje zvláštní ochranu dětem, když jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby přísněji trestá spáchání činu podle odstavce prvního „*ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let*“, resp. „*spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let*“.²⁰⁰ Jsem přesvědčen, že zvýšená ochrana dětí v této oblasti je nezbytná, neboť děti jsou oproti dospělé části populace pro svoji nevyzrálou snáze ovlivnitelné a manipulovatelné a negativní působení daných látek má na jejich život a zdraví podstatně výraznější dopady. Navíc ochrana života a zdraví dětí, jakož i jejich výchova, je odjakživa jednou z nejzákladnějších úloh společnosti.

Dítětem je podle § 126 míněna, pokud není stanoveno jinak, osoba mladší 18 let. Dítětem mladším patnácti let se pak rozumí osoba, která v době spáchání činu nedovršila patnáctý rok věku, přičemž pro účely trestního zákoníku z výkladového ustanovení o počítání času (§ 139) vyplývá, že dítě dovrší patnáctý rok věku dnem následujícím po dni, který se označením shoduje s datem jeho patnáctých narozenin. Může jít i osobu plně svéprávnou, jestliže před dovršením osmnácti let nabyla plné svéprávnosti uzavřením manželství či jejím přiznáním soudem (§ 30 odst. 2 OZ).

TZ vedle požadavku věku osoby, jež je předmětem útoku, pro naplnění těchto kvalifikačních okolností stanovuje rovněž určitý rozsah, ve kterém se pachatel tohoto trestného činu musí dopustit. Rozsahem „množství většího než malého“ se budu zabývat v kapitole 5.1.3, „většímu rozsahu“ pak byl věnován prostor v kapitole předcházející. Je však nutno podotknout, že tyto rozsahy, vzhledem k tomu, že je trestný čin směřován vůči dítěti, si nemusejí vždy korespondovat. Objevují se dokonce i názory, že jejich obsah je třeba vnímat

---

¹⁹⁹ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

²⁰⁰ § 283 odst. 2 písm. d), resp. odst. 3 písm. d) TZ.

zcela odlišně. Tak například na stránkách NS je dostupný článek²⁰¹, v němž autor, bývalý mluvčí soudu Petr Knötig, tvrdí, že u dětí bude „*i nepatrné množství omamné či psychotropní látky, považováno za prodej ve větším rozsahu*“. Nicméně se lze domnívat, že relevantnější názor je spíše k nalezení ve stanovisku NS²⁰², které uvádí, že zavedení požadavku rozsahu v případě, kdy je trestný čin podle § 283 spáchán vůči dítěti naopak „*zabraňuje přepínání trestní represe v případech jen nepatrného množství drogy (např. jen podání jedné marihuanové cigarety při skupinovém kouření mladistvými a dětmi mladšími patnácti let), ke kterému docházelo v minulosti*“. Názor NS se jeví jako logičtější, a to i s ohledem na zásadu subsidiarity trestněprávní represe. Navíc tomuto názoru expresivně svědčí i obsah důvodové zprávy k § 283 TZ. Obecně lze z dosavadní aplikační praxe soudů shrnout, že se jednotlivé rozsahy trestných činů spáchaných vůči dítěti posuzují obdobně, jak tomu je u rozsahů rozebraných v dříve uvedených kapitolách, avšak váha se přikládá i k dalším jiným okolnostem, za nichž byl čin spáchán, souvisejících s osobou dítěte. Tak například NS judikoval, že sic není nutné pro naplnění dané kvalifikační okolnosti, aby dítě látku skutečně obdrželo, okolnost, že se tak stalo a že došlo k její konzumaci, případně projeví-li se u dítěte i její negativní účinky, opodstatňuje závěr, že byl čin spáchán ve větším rozsahu (resp. v množství větším než malém) i v případech, kdy bylo nakládáno s menším množstvím látky, než které by bylo nezbytné pro naplnění daného rozsahu v případě, že by jednání nesměřovalo vůči dítěti.²⁰³

Stran zavinění postačí nedbalost, neboť okolnost, že trestný čin byl spáchán vůči dítěti je jinou skutečností ve smyslu § 17 písm. b) TZ. Pachatel tak nemusí mít znalost přesného věku dítěte, plně postačí, že se zřetelem na okolnosti daného případu (obzvláště na vzhled dítěte, jeho fyzickou stavbu, vystupování, přemýšlení aj.) a své osobní poměry vědět měl a mohl.

4.2.1. Týkající se prospěchu

Jednou z okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je rovněž skutečnost, že pachatel spáchal trestný čin podle odstavce prvního „*v úmyslu získat pro sebe nebo pro*

---

²⁰¹ KNÖTIG, Petr. Prodej i nepatrného množství omamné nebo psychotropní látky dětem bude u soudu považován za prodej vykazující znaky většího rozsahu. In: *Nejvyšší soud* [online]. [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/0/150481A08DEA30F6C1257F6A0052B709?openDocument

²⁰² Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

²⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010.

jiného značný prospěch“, popřípadě „*prospěch velkého rozsahu*“. ²⁰⁴ Pro určení, co je rozuměno značným prospěchem, resp. prospěchem velkého rozsahu, se, na rozdíl od posuzování rozsahu spáchání tohoto trestného činu, použije obdobně výkladového pravidla pro určení výše škody, viz § 138 odst. 1, 2 TZ. Spodní hranice v případě značného prospěchu je stanovena na částku ve výši 500 000 Kč, částka ve výši 5 000 000 Kč je pak hraničním ukazatelem pro prospěch velkého rozsahu. Nově postačí, pokud je čin spáchán i jen v úmyslu dosáhnout zamýšleného výsledku, což znamená, že k naplnění příslušné kvalifikační okolnosti již není zapotřebí danou výši prospěchu skutečně získat. ²⁰⁵ A tak například skutečnost, že se pachatel do nezákonného obchodování s drogami nestihl zapojit, sama o sobě neznámá, že nezamýšlel tyto látky zpeněžit a získat tak pro sebe majetkový prospěch. ²⁰⁶ Zároveň pachatelův úmysl nemusí směřovat k získání prospěchu výlučně pro sebe, plně postačí, pokud úmysl sleduje získání prospěchu pro osobou jinou.

Určitá skepse panovala ohledně praktické použitelnosti těchto kvalifikačních okolností, a to zejména po vydání usnesení NS ²⁰⁷, které k výkladu získaného prospěchu upřesnilo, že pro jeho stanovení je nutno od částky, která byla trestným činem získána, odečíst náklady v této souvislosti vynaložené. ²⁰⁸ Usnesení specificky hovoří o distribuci drog, kde je nutno odečíst od částky, za kterou pachatel drogu prodal, částku, za kterou ji nakoupil. Pojem „prospěch“ je tak NS užíván jako pojem ekonomické kategorie, stejně jak tomu je i v některých dalších skutkových podstatách TZ ²⁰⁹.

4.2.2. Týkající se organizovanosti

Kvalifikované skutkové podstaty § 283 rovněž reagují na obecně vysokou společenskou nebezpečnost, závažnost a škodlivost jednání spočívajícího v organizovaném páchaní trestné činnosti. Kvalifikační okolností nejmírněji trestnou je spáchání činu podle § 283 odst. 1 v pozici „*člena organizované skupiny*“, naopak nejpřísněji zákonodárce

---

²⁰⁴ § 283 odst. 3 písm. b), popřípadě odst. 4 písm. b).

²⁰⁵ Co do zavinění se v případě obou kvalifikačních okolností vyžaduje vždy úmysl, srov. § 17 písm. a).

²⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2014, sp. zn. 7 Tdo 1290/2014.

²⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005.

²⁰⁸ Podrobněji k dobovým obavám viz TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5, str. 36.

²⁰⁹ Například obchodování s lidmi dle § 168 či kuplířství dle § 189.

postihuje toho, kdo by takový čin spáchal „*ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech*“.²¹⁰

Vymezení toho, kdo je členem organizované skupiny a co se jí rozumí, jelikož tak nečiní TZ, je věcí právní teorie a judikatury soudů. Pachatel se za člena organizované skupiny považuje tehdy, pokud je členem sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, ve kterém její členové vzájemně spolupracují na uskutečňování trestné činnosti, přičemž míra plánovitosti, koordinace a rozdělení jednotlivých úloh mezi účastníky sdružení zvyšuje pravděpodobnost zdárné realizace trestného činu, a tím i jeho společenskou škodlivost a závažnost.²¹¹ Trvalejší či formálnější charakter takové skupiny není vyžadován²¹², podmínkou však je, aby se do ní pachatel svým jednáním fakticky včlenil.²¹³ Skutečnost, že se nepodařilo zjistit totožnost ostatních členů organizované skupiny, není rozhodná pro závěr, že se pachatel trestného činu podle § 283 dopustil jako její člen.²¹⁴

Naopak v případě spáchání daného trestného činu „*ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech*“²¹⁵ není podmínkou, aby byl pachatel členem takovéto skupiny, postačuje i volnější forma součinnosti pachatele a této skupiny.²¹⁶ Skutečnost, že pachatel spáchal čin jako člen organizované skupiny, lze posuzovat jako přitěžující okolnost podle § 42 písm. o) TZ.²¹⁷ Znak „působící ve více státech“ je naplněn v případě, že organizovaná skupina působí na území alespoň dvou států, přičemž jedním z těchto států může být i ČR.²¹⁸ Tento znak je naplněn také v okamžiku, kdy takováto skupina působí ve státech, které jsou členskými zeměmi EU, a nijak jej neovlivňuje ani skutečnost, že v rámci EU státy na svých vzájemných hranicích nevykonávají žádné kontroly a umožňují volný pohyb osob a zboží.²¹⁹

---

²¹⁰ § 283 odst. 2 písm. a) a odst. 4 písm. c).

²¹¹ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 283 (Sotolář), str. 2310.

²¹² Na rozdíl od organizované zločinecké skupiny, u níž je jedním z charakteristických znaků soustavnost páčání trestné činnosti.

²¹³ Není tedy vyžadováno, aby byl pachatel za člena této skupiny výslovně přijat nebo k ní výslovně přistoupl.

²¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. srpna 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010.

²¹⁵ § 283 odst. 2 písm. a) a odst. 4 písm. c).

²¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 7 Tdo 1411/2004.

²¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. listopadu 2005, sp. zn. 1 To 55/2005.

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. srpna 2013, sp. zn. 4 Tdo 833/2013.

²¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. srpna 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010.

4.2.3. Speciální recidiva

Ustanovení § 283 odst. 2 písm. b) zavádí novou okolnost zvláště přitěžující spočívající v pachatelově odsouzení či potrestání za spáchání činu podle odstavce prvního v období posledních tří let. Jedná se o reflexi společenské potřeby přísněji postihovat, a tím i odrazovat výrobce a distributory drog, kteří se dopouštějí této činnosti, ačkoliv za ni již byli v minulosti odsouzeni či potrestáni. Jelikož předmětem postihu je opakování téhož trestného činu, tedy trestného činu podle § 283 odst. 1, hovoříme zde o tzv. speciální recidivě.²²⁰

Vyvstávající otázku, zda je podmínka speciální recidivy splněna i v případě, že pachatel byl odsouzen či potrestán za spáchání analogického trestného činu podle § 187 odst. 1 TZ 1961, již podrobil svému přezkumu i samotný NS a po srovnání obou základních skutkových podstat dospěl k závěru, že i v tomto případě je splněna kvalifikační okolnost. Ze srovnání totiž vyplynulo, že se znaky obou trestných činů překrývají, mají stejný objekt i objektivní stránku, a zároveň s ohledem na kontinuitu nové a staré právní úpravy NS konstatoval, že nespatřuje ani žádné jiné důvody pro závěr opačný.

Odsouzením se míní pravomocné uznání pachatele vinným pro tento trestný čin, které je spojeno s uložením trestu, ačkoliv tento nemusí být vykonán, a to ani z části. Odsouzení však ztrácí právní relevanci, pakliže se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. U potrestání je pak vedle odsouzení také potřeba, aby byla vykonána alespoň část uloženého trestu. V obou případech se na pachatele v době rozhodování nesmí hledět, jako by nebyl odsouzen. Předpokladem dané kvalifikační okolnosti je, že k odsouzení či potrestání došlo v posledních třech letech. U odsouzení tato doba počíná běžet dnem nabytí právní moci rozsudku, zatímco u potrestání takovýchto okamžiků může být více.²²¹

O naplnění kvalifikačního znaku speciální recidivy se jedná i v případě, kdy byl pachatel za jeden trestný čin podle § 283 pravomocně odsouzen až v průběhu jednání páchaného po určitou dobu a vykazujícího znaky jiného trestného činu podle § 283. Za rozhodující je nutno považovat stav, který tu byl v době dokončení jednání, jímž byl čin spáchán, a nikterak ten, který zde byl v době jeho započetí.²²²

---

²²⁰ Vyjadřuje ji slovní spojení „byl za takový čin“.

²²¹ Jde o okamžik výkonu trestu, upuštění od jeho výkonu, podmíněného propuštění z výkonu trestu, jeho prominutí atp.

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012.

V této kapitole rozebrané kvalifikační okolnosti se vyskytují i u dalších drogových trestných činů, a protože věřím, že jim byla věnována pozornost v nezbytném rozsahu, budu v těchto případech již jen odkazovat na příslušné kapitoly jim se věnující.

4.3. Příprava

Jediným drogovým trestným činem, u nějž je příprava trestná, je trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy. Příprava trestného činu je totiž, na rozdíl od jeho pokusu, je trestná pouze u zvlášť závažných zločinů, a to jen tehdy, jestliže to TZ u příslušného trestného činu výslovně stanoví.²²³ Sic podmínku zvlášť závažného zločinu, kterým se rozumí úmyslný trestný čin, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let²²⁴, splňuje i kvalifikovaná podstata trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu (§ 286), TZ výslovně stanovuje trestnost přípravy pouze u trestného činu podle § 283. U tohoto trestného činu je navíc příprava trestná pouze směřuje-li k naplnění některé ze zvlášť přitěžujících okolností uvedených v odst. 2, 3 a 4, neboť jen tyto skutkové podstaty lze považovat za zvlášť závažný zločin.

Nicméně za určitých okolností je možné jako přípravu trestného činu podle § 283 odst. 2 až 4 trestat i některá jednání, která obvykle naplňují skutkovou podstatu jiného drogového trestného činu. A tak opatření, vyrobení či přechovávání předmětu určeného k nedovolené výrobě OPL, které je trestným činem podle § 286, jenž je k trestnému činu podle § 283 ve vztahu subsidiarity, bude za předpokladu, že je s ním takto nakládáno v úmyslu dané látky vyrábět, primárně posouzeno podle ustanovení o přípravě k trestnému činu podle § 283 odst. 2 až 4.²²⁵ Tento úmysl se samozřejmě musí vztahovat i na konkrétní kvalifikační okolnosti. Dále také s ohledem na již uvedené v kap. 4.1.2 může být jako příprava zvlášť závažného zločinu podle § 283 odst. 2 až 4 posouzeno podle okolností i pěstování rostliny konopí, neboť pachatel tímto způsobem může vytvářet podmínky pro spáchání takového zločinu, přičemž bez dalšího na takové jednání nelze nahlížet jako

---

²²³ Přípravou se za těchto podmínek a podmínky, že nedojde k pokusu ani k dokonání takového činu podle § 20 odst. 1, rozumí jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání trestného činu, zejména v jeho organizování, opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému činu.

²²⁴ § 14 odst. 3 TZ.

²²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2003, sp. zn. 2 To 144/03.

na jednání bezprostředně směřující k budoucí výrobě OPL, a tedy posuzovat ho podle ustanovení o pokusu.²²⁶

4.4. Vztah k jiným ustanovením

Přestože trestný čin podle § 283 není výlučným ustanovením trestního zákoníku postihující nedovolené nakládání s OPL, přípravky je obsahující, prekursory či jedy, jsou jeho skutkové podstaty v rámci drogových trestných činů daleko nejširěji pojaté. Všechny skutkové podstaty drogových trestných činů dopadají na případy porušení téhož zájmu, avšak liší se specifikem postihovaného jednání, přičemž hranice mezi nimi může být někdy velice tenká.

Některé skutkové podstaty drogových trestných činů jsou k trestnému činu podle § 283 ve vztahu speciality, což vylučuje jejich jednočinný souběh. Jedná se o skutkové podstaty trestného činu podle § 284 a trestného činu podle § 285, jež mají charakter privilegovaných skutkových podstat k trestnému činu podle § 283. V takovém případě, pokud pachatel skutkem naplní pouze znaky trestného činu podle § 284 (tj. přechovávání pro sebe), resp. trestného činu podle § 285 (tj. pěstování rostlin a hub pro vlastní potřebu), bude jeho jednání kvalifikováno podle té které privilegované skutkové podstaty. Pokud však lze ze zjištěných okolností přisvědčit závěru, že pachatel, který s látkami nedovoleně pro vlastní potřebu nakládal, tyto současně vyrobil, je nezbytné takové jednání posuzovat podle přísnějšího ustanovení § 283 a nikoliv podle § 284, resp. § 285. Pojem „výroba OPL“ je totiž úzce spjatý právě s trestným činem podle § 283.²²⁷

Naopak skutkové podstaty trestných činů podle § 286 a § 287 jsou ke skutkové podstatě trestného činu podle § 283 ve vztahu subsidiarity, což opět vylučuje jejich jednočinný souběh. Ze stejného důvodu, pokud by skutek vykazoval znaky obou trestných činů (tj. trestných činů podle § 283 a § 286, resp. trestných činů podle § 283 a § 287), posoudil by se jako trestný čin podle § 283.²²⁸ Blíže viz jednotlivé skutkové podstaty.

Všechny drogové trestné činy, trestný čin podle § 283 nevyjímaje, jsou pak zároveň řazeny mezi obecně nebezpečné trestné činy a jejich skutkové podstaty jsou ve vztahu

---

²²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. srpna 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013.

²²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012.

²²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

speciality k trestnému činu obecného ohrožení (§ 272), a tak ani tento jednočinný souběh by nebyl přípustný.

4.5. Nové psychoaktivní látky

Aktuálním a v posledních letech každoročně narůstajícím problémem, který si v této práci zaslouží pozornost, je problematika tzv. nových psychoaktivních látek (dále též „NPL“). Jedná se o látky, jež svými účinky napodobují nelegální drogy jako je marihuana, metamfetamin, heroin, kokain, MDMA, LSD nebo ketamin, avšak zatím nepodléhají jakožto OPL kontrole mezinárodních úmluv a zároveň nejsou zakázány ani na národní úrovni.²²⁹ Mezi tyto spadají především látky syntetické povahy, proto se mnohdy užívá termínu „nové syntetické drogy“²³⁰, řadí se však mezi ně i látky rostlinného původu. Novost je třeba chápat z pohledu výskytu těchto látek na drogovém trhu, neboť řada z nich již byla popsána v minulém století. O popularizaci NPL se výrazně zasloužil vědec Dr. Alexander Shulgin, který v průběhu 30 let připravil a spolu se svou manželkou a známými vyzkoušel na téměř 500 různých psychoaktivních látek²³¹, které pak následně popsal ve veřejnosti přístupných monografiích.²³² Důvodů stále častějšího výskytu NPL je několik, za hlavní lze označit snahu výrobců obejít stávající právní úpravu a vyrobit psychoaktivní látku, která dosud není zařazena na žádném ze seznamů regulovaných látek, dalším faktorem pak může být například touha lidí experimentovat a získávat nové zkušenosti a zážitky.²³³ Nebezpečnost těchto látek spatřuji zejména v jejich dostupnosti a legálním statusu, což může v potenciálních uživateli vyvolávat pocit bezpečnosti a NPL se tak mohou dostávat i mezi osoby, které by ze strachu klasickou drogu neužily. Dopouštějí se však velkého omylu, neboť se jedná o látky,

---

²²⁹ EMCDDA pracuje s definicí, která za NPL považuje všechny nové OPL v čisté formě nebo v přípravku, jež nepodléhají kontrole podle Jednotné úmluvy o OL nebo podle Úmluvy o PL, ale které mohou představovat srovnatelnou hrozbu pro veřejné zdraví, jako látky uvedené v těchto úmluvách, viz *Legal approaches to controlling new psychoactive substances*. In: *European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction* [online]. Luxembourg, 2016 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/controlling-new-psychoactive-substances>.

²³⁰ V literatuře i na trzích s NPL se lze rovněž setkat s termíny „legal highs“ (legální „povzbuzovávky“), „designer drugs“, „research chemicals“, „party pills“ aj., viz BĚLÁČKOVÁ, Vendula, Viktor MRAVČÍK, Eva DRÁPALOVÁ et al. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a související opatření: odborná monografie*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-905717-9-2, str. 10.

²³¹ KUCHAŘ, Martin a Alžběta KITZLEROVÁ. Nové zneužívané látky v Evropě. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2014(4), 3-9. ISSN 1211-8834, str. 4.

²³² Jde o knihy PIHKAL (Phenethylamines I Have Known And Loved) a TIHKAL (Tryptamines I Have Known And Loved). Monografie The Shulgin index, shrnující informace a analytická data o 1300 psychoaktivních látkách, je pak dostupná ze stránek výzkumného centra www.shulginresearch.org.

²³³ KUBŮ, Pavel, Tomáš PÁLENÍČEK a Viktor MRAVČÍK. *Nové syntetické drogy: charakteristika a hlavní rizika*. Praha: Úřad vlády ČR, 2004. ISBN 80-867-3426-9, str. 16.

jejichž účinky a dopady jsou do značné míry neznámé a akutní i dlouhodobá rizika jejich užívání tak mohou být i mnohonásobně vyšší, než tomu je v případě klasických drog. Zároveň lze konstatovat, že tato problematika může určitým způsobem připomínat, laicky řečeno, začarovaný kruh, neboť zákaz jedné NPL vede k výrobě, nabídce a užívání látky nové, dosud nezakázané a zavdává tak k pochybnostem ohledně účinnosti a správnosti nastavení současného prohibičního systému kontroly drog.

4.5.1. Užívání NPL v ČR a problémy současné právní úpravy

K masivnějšímu rozvoji prodeje NPL v ČR došlo na přelomu let 2010 a 2011, a to jak v kamenných obchodech, jejichž nejvýraznějším reprezentantem byla síť prodejen Amsterdam shop, tak i v e-shopech, jež byly provozovány často v úzké vazbě právě na kamenné obchody. Počet kamenných obchodů se od počátku roku 2010 do dubna roku 2011 zdvojnásobil, a to z 20 na 40, což bylo z velké části zapříčiněno přesunem podnikatelů z Polska do ČR po změně tamní legislativy.²³⁴ Ve snaze vyhnout se trestněprávním a administrativním postihům, byly NPL vydávány za sběratelské a dárkové předměty, soli do koupele, hnojiva, vonné směsi aj., přičemž tyto výrobky zpravidla obsahovaly upozornění, že nejsou určeny ke konzumaci.²³⁵ Za jednu z nejznámějších NPL této doby je považována taneční droga mefedron, známá pod názvem „Mňau mňau“, jež se prodávala jako bílý prášek určený k hnojení, nicméně uživateli byla šňupána pro své účinky, které byly připodobňovány účinkům extáze.

Problematika NPL vzbudila značný zájem médií, což vyvolávalo potřebu co nejrychlejšího legislativního řešení. Proto byla ve zrychleném legislativním procesu přijata novela ZoNL²³⁶, která s účinností od 22. dubna 2011 rozšířila seznamy OPL, které v dané době byly stále součástí ZoNL, o 33 nových látek.²³⁷ V následujícím období došlo k uzavření naprosté většiny kamenných obchodů, není však jasné, zda tomu tak bylo

---

²³⁴ ÚŘAD VLÁDY ČR. Nové syntetické drogy: Aktuální situace. *Zaostřeno na drogy*. 2012, **10**(5). ISSN 1214-1089, str. 4.

²³⁵ Paradoxní situaci pak při své výpovědi popsala jedna z prodávajících v Amsterdam shopu, která uvedla, že ačkoliv byly instruovány, aby o zboží před zákazníky vždy hovořily jako o sběratelských předmětech, samotný sortiment byl v obchodě rozdělen na výrobky pro zkušenější sběratele a pro sběratele začínající. Blíže viz Soud poslal majitele sítě drogových obchodů znovu na dva roky za mříže. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2012 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: http://olomouc.idnes.cz/majitel-amsterdam-shopu-jde-za-mrize-dvg-olomouc-zpravy.aspx?c=A120405_104915_olomouc-zpravy_stk

²³⁶ Zákon č. 106/2011 Sb., ze dne 6. dubna 2011, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁷ Zařazené látky představovaly spíše nejprůchodnější variantu, což se brzy stalo předmětem kritiky některých autorů.

v důsledku zmiňované novely anebo z důvodu širokého stíhání jejich majitelů pro trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 (blíže viz kap. 8.3). NPL jsou od této doby dostupné zejména prostřednictvím internetu. Časté rozšiřování seznamů novelou zákona se však projevilo být značně složitým a časově náročným procesem, když tento v některých případech trval i dva roky, což představovalo porušování mezinárodních závazků ČR, které vyzývaly k zařazení NPL na relevantní seznamy ve lhůtě 180 dní od identifikace.²³⁸

Se záměrem urychlit a zjednodušit proces zařazování jednotlivých NPL na seznamy kontrolovaných návykových látek, přistoupil zákonodárce k zatím poslední novelizaci ZoNL²³⁹, kterou s účinností od 1. ledna 2014 zmocnil vládu k doplňování daných seznamů prostřednictvím jejího nařízení. Nově se tak návykovými látkami pro účely ZoNL rozumí OPL uvedené v přílohách č. 1–7 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, přičemž původní seznamy, které tvořily přílohy ZoNL, byly zrušeny.²⁴⁰ Toto považuji za důležitou změnu správným směrem, neboť je zřejmé, že stát nebyl schopen doplňováním seznamů návykových látek prostřednictvím novelizací zákona dostatečně účinně a pružně reagovat na prudce se rozvíjející obchod s NPL.

Celou situaci však komplikuje Nález ÚS²⁴¹, u kterého vyvstává otázka, zda jeho argumentaci o porušování čl. 39 Listiny tím, že znaky trestného činu nejsou vymezeny v daném případě výlučně zákonem, nelze vztáhnout také na přesun seznamů OPL z příloh zákona do podzákoného předpisu, kdy vymezení OPL pro účely stanovení podmínek trestní odpovědnosti se nově uskutečňuje skrze výčet obsažený v nařízení vlády. V daném případě ÚS uvedl, že úprava nařízením vlády by byla přijatelná pouze v případě, že by konkretizovala zákonná ustanovení, která by danou problematiku upravovala alespoň v základních rysech. Protože však ani § 2 ZoNL nijak blíže OPL podle jejich vlastností nespécifikuje, lze se domnívat, že za dané situace by ÚS v případě podání návrhu na zrušení zmiňovaného zmocnění vlády, postupoval stejně jako ve shora popsaném případě a toto by jako neústavní zrušil. Jelikož však řešení problému výskytu NPL prostřednictvím nařízení vlády, jak jsem již uvedl, hodnotím velice kladně, pokusím se v následující kapitole poskytnout návrh adekvátní legislativní reakce na Nález ÚS, který považuji za nezbytný k zachování současného

---

²³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²³⁹ Zákon č. 273/2013 Sb., ze dne 22. srpna 2013, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²⁴⁰ Seznamy v podstatě kopírují strukturu seznamů Jednotné úmluvy o OL a Úmluvy o PL, kterými je ČR vázána.

²⁴¹ Podrobně viz kap. 5.1.3.

východiska. Zároveň se rovněž pokusím předložit možné doplňkové řešení, které by mohlo ještě více urychlit možnosti státu reflektovat aktuální vývoj na trhu s NPL.

Pokud jde o samotné NPL, že se jedná o stále aktuálnější otázku, dokládají i čísla z posledních let, kdy zatím poslední výroční zpráva o stavu drog v ČR zpracovávající rok 2014 uvedla, že v Systému včasného varování před novými drogami, který koordinuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (dále též „NMS“), bylo za rok 2014 v ČR hlášeno celkem 22 NPL, z toho 13 zcela poprvé a v případě 2 látek šlo o vůbec první výskyt v zemích EU.²⁴² V EU bylo v tomtéž roce identifikováno 101 NPL, což ve srovnání s předchozími roky představuje nejvyšší počet hlášených NPL v jednom roce vůbec (81 v roce 2013, 73 v roce 2012 a 49 v roce 2011).²⁴³ Většina zachycených NPL v Evropě pochází převážně z Číny a v menší míře také z Indie.

4.5.2. Návrh legislativního řešení

Absence obecnějšího zákonného vymezení pojmu OPL v situaci, kdy TZ v této otázce odkazuje na ZoNL, který dále odkazuje na přílohy podzákoného předpisu, se ve světle Nálezu ÚS v případech zařazování NPL, které nejsou regulovány mezinárodními úmluvami, jeví jako problematické a vyvolává nejistotu, zdali ÚS v budoucnu nevyhodnotí vymezení OPL pouze v nařízení vlády jako postup odporující ústavnímu pořádku. Řešení spatřuji v obecném vydefinování OPL v ZoNL za současného vymezení postupu posuzování látek předcházejícího jejich zařazení na příslušné seznamy obsažené v přílohách vládního nařízení, čímž se ztotožňují s názorem *ad hoc* vytvořené pracovní skupiny Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.²⁴⁴ Za vyhovující lze hodnotit návrh definice „*omamné a/nebo psychotropní látky*“, jenž byl předložen na jednání této skupiny dne 10. dubna 2014 a který tuto definuje jako „*přírodní nebo syntetickou psychoaktivní látku, u níž existuje veřejný zájem na kontrole zacházení s ní z důvodu negativních zdravotních a/nebo sociálních dopadů na jednotlivce a společnost.*“²⁴⁵ Tato by měla být správně zařazena do § 2 ZoNL, kde

---

²⁴² MRAVČÍK, Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ et al. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací centrum, 2015. ISBN 978-80-7440-134-3, str. 189.

²⁴³ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *European Drug Report 2015: Trends and Developments*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. ISBN 978-92-9168-776-3, str. 32. K ostatním rokům viz reporty pro příslušná období.

²⁴⁴ Pracovní skupina k nálezu Ústavního soudu č. 13/12 („množství drogy větší než malé“).

²⁴⁵ Záznam z jednání je ke stažení z: Ad hoc - Pracovní skupina k nálezu Ústavního soudu č. 13/12 („množství drogy větší než malé“): Výbory a pracovní skupiny Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z:

jsou definice pojmů. Za přijatelný rovněž považuji navrhovaný popis postupu posuzování látek, jenž by měl být zařazen do zmocňovacího ustanovení § 44c ZoNL ve znění: „Před zařazením látky do příloh 1 až 7 svého nařízení vláda posoudí, zda látka způsobuje stimulaci nebo depresi centrálního nervového systému, zda vede k halucinacím nebo způsobuje poruchy motorických funkcí, myšlení, chování, vnímání či nálady, zda je způsobilá vyvolat závislost, zda je její užívání příčinou nepříznivých účinků nebo zda je způsobilá vyvolat zdravotní nebo sociální škody. Posuzuje také informace o nabídce, výrobě, obchodování, distribuci, užívání, intoxikacích nebo úmrtích ve spojení s danou látkou. Vláda rovněž přihlíží k tomu, zda je látka na základě své molekulární struktury způsobilá vyvolat obdobnou biologickou odpověď jako látky kontrolované podle Jednotné úmluvy o omamných látkách a Úmluvy o psychotropních látkách nebo látky, jejichž kontrola byla doporučena ve smyslu Rozhodnutí Rady 2005/387/JVV ze dne 10. května 2005 o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek. Dále vláda přihlíží k tomu, zda je látka použitelná nebo používána k terapeutickému nebo jinému legitimnímu účelu.“²⁴⁶ Zákon by tak velice vhodně poskytoval vodítko pro posuzování rizik jednotlivých látek. Tento postup by pak bylo vhodné doplnit o konkrétní podrobný popis struktury a procesu posuzování rizik v podrobnějších pokynech, který by mohl být obsažen například v metodickém pokynu ministra zdravotnictví.²⁴⁷ Samotné posuzování rizik by pak mohlo být svěřeno týmu expertů složeného z odborníků, jejichž obory se zneužíváním OPL úzce souvisí.

Zavedení těchto ustanovení by vládě mělo umožňovat nadále a již v souladu s ústavním pořádkem flexibilně reagovat na NPL právě prostřednictvím nařízení, neboť by navrhovaná ustanovení v této podobě měla naplňovat požadavek vyslovený i v Nálezu ÚS, a to aby zákon danou problematiku upravoval alespoň v základních rysech. Současně by tak případnému návrhu na zrušení zmocňovacího ustanovení obsaženého v § 44c ZoNL nemělo být ÚS vyhověno.

Inspiraci k zefektivnění a urychlení ochrany i před NPL, u nichž není dostatek informací nutných k posouzení rizik spojených s jejich užíváním (a tedy ani důkazů pro jejich okamžité zařazení na relevantní seznamy), avšak u kterých existuje důvodná obava, že mohou

---

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogoва-politika/vybory/ad-hoc---pracovni-skupina-k-nalezu-ustavniho-soudu-c--13-12-mnozstvi-drogy-vetsi-nez-male-114216/>

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Návrh takového postupu je předložen v kapitole *Návrh metodologie procesu posuzování rizik nových psychoaktivních látek pro ČR* nacházející se v monografii BĚLÁČKOVÁ, Vendula, Viktor MRAVČÍK, Eva DRÁPALOVÁ et al. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a související opatření: odborná monografie*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-905717-9-2, na str. 37 an.

mít „negativní zdravotní a/nebo sociální dopady na jednotlivce a společnost“ (slovy předkládané definice OPL), lze hledat u našich sousedů. Slovenský zákonodárce totiž novelizací zákona č. 139/1998 Z. z., o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch s účinností od 1. dubna 2014 zavedl tzv. Seznam rizikových látek, jenž má sloužit k zařazení „rizikové látky“ do seznamu, pokud „je odôvodnené podozrenie, že sa zneužíva na trvalé alebo ojedinelé úmyselné a nadmerné užívanie, ktoré je sprevádzané škodlivými fyzickými reakciami alebo duševnými reakciami.“²⁴⁸ Takovouto látku je zakázáno vyrábět, distribuovat a prodávat a je stanoven časový rámec tří let, ve kterých má být rozhodnuto, zdali je třeba tuto zařadit na seznam regulovaných látek či nikoliv. V tomto duchu by bylo vhodné zavést podobný dočasný kontrolní režim v podobě časově omezeného seznamu NPL i v našem legislativním prostředí. NPL by do tohoto dočasného seznamu byly zařazovány na dobu nezbytnou k shromáždění a vyhodnocení informací pro potřeby posouzení rizik spojených s jejich užíváním, a pokud by do předem stanovené doby nedošlo na základě výsledku procesu posuzování rizik k rozhodnutí o jejich zařazení na seznam OPL, tj. do některé z příloh vládního nařízení, byly by z dočasného seznamu automaticky vyškrtнутy a jejich kontrola by tímto okamžikem skončila. Po dobu zařazení do dočasného seznamu by však dané látky podléhaly stejnému kontrolnímu režimu, jako látky již zařazené na seznamy OPL. Tímto by dle mého názoru bylo možné zkrátit pomyslný krok, který jsou výrobci a distributoři NPL v této oblasti před kontrolujícími autoritami vždy napřed. K zařazení takové látky na dočasný seznam NPL by měla být i v tomto případě zmocněna vláda.

Jak ze shora uvedeného vyplývá, česká právní úprava v oblasti NPL není nikterak pokroková a v dané chvíli je pravděpodobně i protiústavní, a proto by bylo vhodné do budoucna zvážit například i předložené návrhy legislativních změn a efektivněji tak reagovat na nové situace na drogových trzích. Prezentované údaje totiž rozhodně nenasvědčují ústupu výskytu NPL, je tomu spíše naopak.

---

²⁴⁸ § 16a zákona č. 139/1998 Z. z., o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch, jenž byl do zákona zařazen zákonem č. 40/2013 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, ze dne 5. února 2013.

4.5.3. Mezinárodní a evropský systém kontroly NPL

Pro úplnost je nutno v krátkosti zmínit také nadnárodní systémy kontroly drog, jejichž působení má výrazný vliv i na české právní prostředí. Na mezinárodní úrovni v této oblasti hraje nejdůležitější roli Jednotná úmluva o OL a Úmluva o PL, jejichž seznamy OPL a kontrolní opatření s nimi spojená jsou úmluvní státy povinny reflektovat ve svých domácích legislativách. Tyto seznamy lze měnit a doplňovat bez nutnosti zdoluhavého schvalování změny celé úmluvy. Mechanismus změn, který může iniciovat kterákoliv ze stran či WHO, je vymezen v příslušných člancích úmluv.²⁴⁹ Obě úmluvy delegují odpovědnost za posuzování látek, jehož účelem má být zjištění, zdali je nutné danou látku podrobit mezinárodní kontrole či nikoliv, a tedy i za zařazení nově identifikované NPL na příslušné seznamy, na WHO. K účinnějšímu monitoringu a výměně informací o nových látkách na mezinárodní úrovni by pak měla přispět platforma Early Warning Advisory.

Na evropské úrovni pak významnou roli v boji proti NPL zastává Evropský systém včasného varování (European Early Warning System – EWS)²⁵⁰, jehož cílem je především rychlé shromažďování, analyzování a předávání informací o identifikaci NPL v jednotlivých členských zemích. Sběr dat probíhá prostřednictvím národních monitorovacích středisek.²⁵¹ EWS koordinuje EMCDDA ve spolupráci s Europolem a ČR se do jeho aktivit zapojila v rámci přístupového procesu k EU v roce 2002. EMCDDA i na základě výsledků činnosti EWS může zahájit formální proces posuzování rizika identifikované NPL, který může vyústit až k doporučení členským státům danou látku kontrolovat jako OPL.

---

²⁴⁹ V případě Jednotné úmluvy o OL jde o čl. 3 a u Úmluvy o PL se jedná o čl. 2.

²⁵⁰ Tento byl vytvořen na základě tzv. Společného postupu proti novým syntetickým drogám (Joint Action on New Synthetic Drugs) směrnice Rady EU ze dne 16. června 1997, č. 97/396/JHA.

²⁵¹ V ČR jej představuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti.

5. Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284

- (1) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*
- (2) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*
- (3) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*
- (4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.*

Respektování závazku vyplývajícího z čl. 36 odst. 1 písm. a) Jednotné Úmluvy o OL²⁵² představuje zařazení trestného činu přechovávání OPL a jedu i do nového trestního zákona.²⁵³ Tento trestný čin je, spolu s trestným činem nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL (§ 285), protipólem trestného činu podle § 283²⁵⁴, jenž míří především proti producentům a distributorům OPL a jedů. Účelem trestného činu podle § 284 je chránit před nekontrolovatelným zneužíváním daných látek, a tak ustanovení primárně dopadá na konzumenty těchto látek, přičemž není brán zřetel na skutečnost, zda se jedná o osoby závislé, a tedy z lékařského hlediska nemocné, či nikoliv. Také proto, jak je patrné ze skutkových podstat, je u tohoto trestného činu volen výrazně méně represivní přístup, než jak je tomu v případě reakce na spáchání trestného činu podle § 283.²⁵⁵ Základním východiskem je předpoklad, že samotný trestní postih není skutečným řešením drogové problematiky, nijak výrazně nesnižuje poptávku po drogách a naopak některým osobám může konzumaci drog zatraktivňovat.²⁵⁶ Nežádoucí konsekvencí přísného postihu je rovněž

---

²⁵² Tímto článkem se úmluvní státy zavázaly trestně postihovat v něm uvedené formy nakládání s drogami včetně jejich držby. Blíže viz kap. 2.5.2.

²⁵³ Odpovídajícím ustanovením v TZ 1961 byl § 187a, jenž doznal v novém trestním zákoně výrazných změn, viz dále.

²⁵⁴ Stejně tak trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu podle § 286.

²⁵⁵ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 284 (Sotolář), str. 2332.

²⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 284 (Šámal a Šámalová), str. 2886.

odstrašování závislých osob či jejich nejbližšího okolí při vyhledávání odborné pomoci, a to též s ohledem na trestněprocesní zásadu legality. A právě proto je volen tento obecně smířlivější přístup, který je rovněž doplněn i fungováním a uplatňováním některých dalších trestněprávních institutů.²⁵⁷

5.1. Základní skutkové podstaty

Trestný čin přechovávání OPL a jedu ne zcela tradičně obsahuje dvě základní skutkové podstaty. Tyto vznikly při tvorbě nového trestního zákona rozdělením původní základní skutkové podstaty²⁵⁸, a to v reakci na požadavek široké i odborné veřejnosti spočívající v rozlišení trestněprávního postihu zneužívání tzv. „měkkých“ a „tvrdých“ drog (blíže následující kapitola). Obě tyto skutkové podstaty postihují neoprávněné přechovávání v dané skutkové podstatě specifikovaných OPL a jedů pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Pozornosti nesmí uniknout fakt, že se nevztahují na přechovávání přípravků obsahujících OPL a na přechovávání prekursorů.

TZ zakotvením pojmu „neoprávněně“ odstranil drobný nesoulad ve vztahu k trestnému činu podle § 283, když tímto nahradil původně užívaný pojem „bez povolení“ a sjednotil tak terminologii obou trestných činů. Blíže k pojmu „neoprávněně“ viz kap. 4.1.1. Doplnil bych pouze, že, aby u rostliny konopí šlo o její neoprávněné přechovávání, je nezbytné, aby obsahovala alespoň 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů.²⁵⁹ V případě menšího obsahu THC se totiž rostlina konopí běžně používá ke zpracování vláken užívaných v textilním průmyslu. K samotnému užívání OPL nejsou vydávána žádná individuální povolení, jediný způsob, jakým je mohou jejich uživatelé legálně získat, užívat a držet, je pouze na základě lékařského předpisu.

5.1.1. „Měkké“ a „tvrdé“ OPL

Legislativní rozdělení OPL na „měkké“ a „tvrdé“ představuje významnou změnu v přístupu k trestněprávnímu postihu uživatelů OPL. Část odborné veřejnosti se takovéto změny domáhala již po určitou dobu před přijetím TZ. Významný impuls ke změně dala dvě

---

²⁵⁷ U osob závislých na drogách je tak možné například podle § 48 podmíněně upustit od potrestání či podle § 84 podmíněně odložit výkon trestu.

²⁵⁸ § 187a odst. 1, který byl do TZ 1961 zařazen novelou č. 112/1998 Sb.

²⁵⁹ § 24 odst. 1 písm. a) ZoNL.

usnesení vlády ČR²⁶⁰, jimiž byly drogy rozděleny do dvou skupin podle míry jejich společenské a zdravotní škodlivosti. Návrh Ministerstva zdravotnictví z 13. března 2003²⁶¹ se pak stal podkladem nové trestněprávní úpravy, když do první skupiny zařadil konopné látky – kanabinoidy²⁶², jež jsou uvedeny v odst. 1 § 284.

První skutková podstata trestného činu podle § 284 tak výslovně chrání před neoprávněným přechováváním látky konopí, pryskyřice z konopí nebo psychotropní látky obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC). Je však nutno upozornit, že takovéto znění skutkové podstaty je mimo jiné v rozporu se ZoNL, který ve svých přílohách taxativně stanovuje, co se rozumí OPL, prekursorem nebo přípravkem obsahujícím OPL. ZoNL totiž tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC) již jako takové považuje za psychotropní látku, a proto se lze domnívat, že zákonodárce měl při tvorbě tohoto ustanovení na mysli přípravek tyto látky obsahující.

Všechny zbývající OPL jsou coby „tvrdé“ zařazeny do druhé skupiny v odst. 2 § 284. Smyslem takového rozdělení OPL je stanovení odlišného trestního postihu při nedovoleném přechovávání různě škodlivých OPL. A tak sazba trestu odnětí svobody u nedovoleného přechovávání „měkkých“ OPL podle odst. 1 je dvakrát nižší než v případě „tvrdých“ OPL podle odst. 2.

Zajímavé je, že vědecký průzkum Institutu pro kriminologii a prevenci ukázal, že velká část odborné veřejnosti, která při své činnosti přichází s drogovou kriminalitou do styku, s přijetím takovéto změny nesouhlasila, když 71 %²⁶³ respondentů se vyjádřilo záporně ohledně možné kategorizace OPL.²⁶⁴ Často zaznívajícím protiargumentem je skutečnost, že ne všechny konopné OPL mají stejný nebo podobný obsah účinné látky, a proto jejich zařazení bez dalšího mezi „měkké“ OPL ne zcela odpovídá jejich reálné společenské a zdravotní škodlivosti. Tento protiargument nabírá na váze zejména s ohledem na rozmach speciálně šlechtěných rostlin konopí, jež mohou obsahovat až několikanásobně vyšší procento účinné látky, než je tomu v případě klasické rostliny konopí.

---

²⁶⁰ Usnesení vlády ČR č. 1177 ze dne 14. listopadu 2001 a č. 88 ze dne 22. ledna 2003.

²⁶¹ Návrh Ministerstva zdravotnictví ze dne 13. března 2003, č. j. 6898/03, OZP/4-179/2.

²⁶² Rostlinné produkty obsahující THC.

²⁶³ Konkrétně policisté působící u NPC s takovouto kategorizací nesouhlasili v 91 %, státní zástupci v 83 %, celníci v 71 %, odborníci z vězeňské služby v 58 % a soudci v 53 %.

²⁶⁴ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.: (empirická část)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-072-4, str. 63.

Přikláním se k názoru, že je toto rozlišování správné. Spatřuji propastný rozdíl mezi (zne)užíváním, a s tím spojeným přechováváním, například látky konopí, a jakékoliv jiné „tvrdé“ drogy, například heroinu. Společenskou škodlivost obou jednání vnímám výrazně odlišně, a ačkoliv nejsem uživatelem nijaké OPL, mnohem větší pochopení mám pro konzumenty „měkkých“ drog. Je obecně známo, že v souvislosti se zneužíváním OPL se trestné činnosti dopouštějí zejména osoby s vypěstovanou závislostí na „tvrdých“ drogách, přičemž i samotné důsledky jejich konzumace na život a zdraví těchto uživatelů jsou podstatně negativnějšího charakteru. Ze stejných důvodů nepovažuji rovnocenný trestněprávní postih obou jednání ani za účelný, ani za spravedlivý.

5.1.2. Přechovávání pro vlastní potřebu a tzv. spotřební držba

V případě trestného činu podle § 284 je třeba rozlišovat mezi přechováváním (analogicky viz kap. 4.1.5) a tzv. spotřební držbou, jíž se rozumí držba daných látek uživatelem před jejich konzumací. Tato potřeba je dána skutečností, že samotná konzumace daných látek není předmětem trestněprávního postihu, avšak zpravidla je spojená s, byť i jen krátkodobým, přechováváním takových látek. Aby tak šlo o přechovávání ve smyslu § 284, pachatel musí držet dané látky v množství převyšujícím pro něj potřebné dávky, kdy se přihlíží i k míře jeho závislosti, neboť držbu pouze jediné dávky je nutné posuzovat jako spotřební držbu, a to i v případě, že by šlo o množství jinak naplňující znak množství většího než malého.²⁶⁵ Zohledňování skutečnosti, zda pachatel užil těchto látek poprvé či se jedná o uživatele v pokročilém stádiu závislosti, je pro tyto účely plně namístě. Přechovávání, na rozdíl od trestného činu podle § 283, musí být v této situaci realizováno výhradně pro účely vlastní potřeby, čímž se rozumí nezákonné ukrývání dané látky na pozdější dobu, bez úmyslu ji v relativně velmi krátké době fyzicky pro sebe užít. Za takové jednání nelze považovat předzásobení se danou látkou pro budoucí běžnou potřebu.²⁶⁶ Předzásobit se je možné pouze k bezprostřednímu užití, tedy na jeden až dva dny, a jen za výjimečných okolností tak lze učinit i na dobu delší.²⁶⁷ Pokud by pachatel dané látky přechovával, byť i jen z části, pro jiného, bylo by nezbytné v tomto rozsahu posoudit jeho jednání jako trestný čin podle § 283, a to i v případě, že by přechovávané množství dané látky nedosahovalo množství většího než malého.

---

²⁶⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. února 2000, sp. zn. 4 To 23/2000.

²⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. července 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000.

²⁶⁷ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5, str. 40.

5.1.3. Množství větší než malé

Zákonný znak „množství větší než malé“, jenž představuje minimální množství OPL a jedů, jejichž přechovávání pro vlastní potřebu je trestné, se stal od svého zavedení do TZ 1961 předmětem četných diskuzí odborné i laické veřejnosti, které v posledních letech nabírají na intenzitě.²⁶⁸ Pro vymezení konkrétního minimálního množství u jednotlivých látek přicházejí v úvahu dva možné přístupy. První přístup vymezuje tuto hranici paušálně, a to bez ohledu na okolnosti daného případu, v případě druhém má být tato hranice stanovena individuálně u každého pachatele zvláště s ohledem na všechny specifika případu. Paušální přístup je levnější, snáze a rychleji aplikovatelný a poskytuje větší předvídatelnost soudních rozhodnutí, naproti tomu individuální přístup je podstatně spravedlivější. Ačkoliv skutečnost, že TZ 1961, ani jiný právní předpis, pojem „množství větší než malé“ blíže nespecifikoval, nasvědčovala aplikaci individuálního přístupu, právní praxe velmi brzy přišla s orientačními tabulkami, které stanovovaly množství větší než malé pro jednotlivé látky paušálně a které byly soudy, i přes jejich judiciální nezávaznost, zpravidla využívány.²⁶⁹ Nicméně i přesto v rámci rozhodovací činnosti soudů při výkladu pojmu „množství větší než malé“ docházelo k jeho nejednotné interpretaci, a to napříč všemi články soudní soustavy.²⁷⁰

Domnívám se tak, že řešení zvolené v TZ, byl krok správným směrem, neboť nejistota vyvolaná rozličnou judikaturou a různými nezávaznými orientačními tabulkami se přičila zásadám demokratického právního státu, a to obzvláště zásadě *nullum crimen sine lege certa*.²⁷¹ Zákonodárce totiž v TZ v § 289 odst. 2 zmocnil vládu k vydání nařízení, které mělo pro dané účely závazně stanovit hodnoty určující množství větší než malé.²⁷² Vláda tak učinila v již několikrát uvedeném nařízení č. 467/2009 Sb., kde v § 2 odkázala na přílohu č. 2²⁷³, jež tyto hodnoty stanovovala specificky pro jednotlivé OPL a přípravky je obsahující.

---

²⁶⁸ Srov. k tomu např. FASTNER, Jindřich. Ještě k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák. *Trestní právo*. 1999(11). ISSN 1211-2860, str. 6., ŠAMAL, Pavel. K problematice množství většího než malého u omamných a psychotropních látek podle § 187a odst. 1 TrZ. *Trestněprávní revue*. 2003(1), 27-29. ISSN 1213-5313. či Nález ÚS, stanovisko NS, články dále uvedené a mnoho dalších.

²⁶⁹ Jde zejména o již shora uvedené pokyny obecné povahy nejvyššího státního zástupce (resp. nejvyšší státní zástupkyně) č. 6/2000, č. 2/2006 a č. 1/2008 a závazné pokyny policejního prezidenta č. 39/1998, č. 64/2001, č. 102/2003 a č. 86/2006. Je však nutno podotknout, že hodnoty uvedené v obou pokynech se ne vždy shodovaly.

²⁷⁰ Blíže k této problematice lze odkázat na rozbor judikatury podávaný na str. 8 až 11 stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

²⁷¹ Princip vyžadující přesnost, srozumitelnost a určitost trestněprávní normy vůči jejím adresátům.

²⁷² „Vláda nařízením stanoví, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.“

²⁷³ „Hodnoty určující množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení.“

Ačkoliv přesné vymezení hodnot množství většího než malého nedostatečně reflektuje individualitu jednotlivých skutků a pachatelů, považuji jej za vhodnější řešení, neboť posiluje právní jistotu narušenou nejednotností soudního výkladu a zabraňuje porušování principu rovnosti lidí před zákonem.²⁷⁴ Upřednostnění formy vládního nařízení před zákonným vymezením hodnot určujících množství větší než malé lze kvitovat i pro jeho flexibilitu, neboť jakékoliv rozšíření či eventuální úprava takového seznamu je prostřednictvím nařízení výrazně rychlejší, než je tomu v případě zdlouhavého legislativního procesu. Přičemž jak bylo shora již několikrát ilustrováno, rychlost reakce na aktuální vývoj drogové scény je velmi důležitým faktorem.

Na základě Nálezu ÚS však § 2 a příloha č. 2 tohoto nařízení dnem 23. srpna 2013 pozbyly platnost. Tento nálezný současně zrušil tu část § 289 odst. 2 TZ, která zmocňovala vládu ke stanovení množství většího než malého u OPL a přípravků je obsahujících, nikoliv však část týkající se jedů. Hlavním argumentem pro zrušení těchto právních norem byla skutečnost, že stanovení hranice určující množství větší než malé u daných látek představuje mez, jež zakládá trestnost trestného činu podle § 284, a tato mez nesmí být ve smyslu čl. 39 Listiny stanovena normou nižší právní síly, než je zákon.²⁷⁵ Související argumentací bylo upozornění na tripartitu veřejné moci, jenž měla být narušena právě možností vlády vymezit, jaké jednání je trestným činem, když toto má být svěřeno toliko moci zákonodárné. ÚS totiž vymezení množství většího než malého nepovažoval za pouhou konkretizaci zákonného ustanovení, neboť § 289 odst. 2 nevymezil žádná kritéria, podle nichž by tak vláda měla učinit. ÚS se dále vyslovil ve smyslu, že předpokládá, že danou derogací znovu nabydou na významu dřívější judikáty či zmiňované orientační tabulky, a proto tak není nutné, aby zákonodárce přijímal novou právní úpravu.

Osobně si myslím, že pokud ÚS zdůraznil princip dělby moci a připomněl čl. 39 Listiny, měl rovněž v daném kontextu vyzvat zákonodárce ke zjednání nápravy ve formě zákona, a ne konstatovat, že zákonné vymezení množství většího než malého není potřebné, neboť tuto roli plně zastává moc soudní.²⁷⁶ Navíc, jak již bylo uvedeno, soudní praxe předcházející přijetí daného nařízení nebyla konzistentní, a tak reálně vyvstala hrozba

---

²⁷⁴ Za negativum předchozího právního stavu rovněž považuji, dle mého názoru, příliš vysokou roli znalců při posuzování trestní odpovědnosti pachatele, viz zmiňovaný rozbor předcházející judikatury.

²⁷⁵ „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

²⁷⁶ Jsem si vědom, že daný závěr ÚS není v rozporu s principem dělby moci, když soudům právě z tohoto principu vyplývá oprávnění vykládat zákony, avšak v daném kontextu to na mě působí lehce alibisticky.

nejednotnosti v rozhodování soudů v celé ČR při posuzování drogových trestných činů.²⁷⁷ NS proto, uvědomujíc si možných důsledků Nálezu ÚS, v poměrně krátkém čase přijal sjednocující stanovisko²⁷⁸ za účelem usměrnění budoucí rozhodovací praxe soudů.

V současné době je tak za „množství větší než malé“ podle tohoto stanoviska nutno obecně považovat takové množství přechovávané OPL nebo jedu, *„které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta.“* Orientační hodnoty vymezující množství větší než malé u jednotlivých OPL a přípravků je obsahujících pak uvádí ve své příloze. Tyto v zásadě vycházejí z hodnot uvedených ve zrušeném nařízení. NS současně zdůrazňuje, že při úvaze o naplnění uvedeného znaku je na místě *„podpůrně zohlednit, zda šlo o prvokonzumenta či uživatele těchto látek v pokročilém stadiu závislosti, případně i jiné skutečnosti ovlivňující míru ohrožení života nebo zdraví uživatele.“* Naproti tomu však nelze přihlížet k dalším okolnostem charakterizujícím způsob jednání pachatele, tedy obzvláště k způsobu, jakým pachatel s danými látkami nakládal, k době, po kterou tak činil, případně i k jiným skutečnostem, k nimž se přihlíží při určování rozsahu (viz kap. 4.2.2). Je vhodné rovněž připomenout, že hodnoty vymezené v příloze tohoto stanoviska představující množství větší než malé se tak stávají základem pro výklad navazujících znaků jednotlivých stupňů rozsahu. Vzhledem k tomu, že se NS ve stanovisku na str. 17 zavázal, že *„bude i nadále situaci velmi bedlivě sledovat, a pokud by v budoucnu došlo ke změně zmíněných východisek a předpokladů, přistoupí také u nich k potřebné úpravě prahových množství pro stanovení ‚množství většího než malého‘“*, považuji řešení předložené NS, i s ohledem na svůj kladný postoj k paušálnímu vymezení množství většího než malého, za velmi kvalitní kompromis.

Stále aktuální problém však spatřuji v situaci, kdy nedošlo ke zrušení zbylé části § 289 odst. 2, která zmocňuje vládu k vydání nařízení stanovujícího, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, § 284 a § 286, neboť z právních názorů vyslovených v Nálezu ÚS lze usuzovat, že v rozporu s ústavním pořádkem je zjevně i to, aby sekundárním právním předpisem bylo stanoveno, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, § 284 a § 286, a jaké množství jedů je větší než malé.²⁷⁹ Ke stejnému závěru lze dojít i v případě zmocňovacího ustanovení § 289 obsaženého v odst. 3, na jehož základě bylo vydáno nařízení

---

²⁷⁷ Na potřebu promptně řešit vzniklou situaci prostřednictvím sjednocujícího stanoviska NS upozornil v odborné literatuře např. i Šámal viz ŠÁMAL, Pavel. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. *Trestněprávní revue*. 2013(11-12), 273-276. ISSN 1213-5313.

²⁷⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

²⁷⁹ Srov. § 1 a příloha č. 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

vlády č. 455/2009, jímž se pro účely TZ stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu TZ. Nařízením stanovené hranice, určující množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících OPL, by totiž analogicky dle Nálezu ÚS měly rovněž představovat meze, které zakládají trestnost trestného činu podle § 285 a jež nesmí být vymezeny právní normou nižší právní síly, než je zákon. Nicméně do okamžiku, než bude tato skutečnost promítnuta v konkrétním nálezu ÚS rušícího daná ustanovení anebo jinak reflektována zákonodárcem, je třeba z těchto ustanovení plně vycházet a jejich obsah respektovat. Nález ÚS dle mého názoru tak v tuto chvíli vyvolává určitou právní nejistotu a danou problematiku spíše otevírá, než uzavírá, a i proto lze usuzovat, že se daná problematika nutně bude dále vyvíjet a měnit.

Pro úplnost je třeba dodat, že zrušenou právní úpravu je nutno nadále uplatňovat v případě trestných činů, které byly spáchány za doby její účinnosti, tedy v době mezi 1. lednem 2010 a 22. srpnem 2013. Naproti tomu trestné činy, k nimž došlo před tímto obdobím, popřípadě po něm, je třeba posuzovat s ohledem na soudní judikaturu odrážející právní úpravu účinnou v tom kterém období.²⁸⁰

5.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Trestný čin přechovávání OPL a jedu rozeznává dvě zvlášť přitěžující okolnosti, které se vztahují jak k činu uvedeném v odst. 1, tak k činu v odst. 2. TZ tak u kvalifikovaných skutkových podstat již nerozlišuje, zda se jedná o přechovávání konopných či jiných drog. Přísnější trest napadá toho, kdo by se činu dle jedné ze základních skutkových podstat dopustil ve větším rozsahu, popřípadě v rozsahu značném.²⁸¹ Vzhledem k již podrobně rozebrané problematice rozsahů v kap. 4.2.2, bych pouze připomněl a doplnil, že při posuzování rozsahu spáchaného drogového trestného činu je třeba zohlednit kromě množství a kvality dané látky i další okolnosti. Nicméně, s ohledem na skutečnost, že ustanovení § 284 postihuje jednání spočívající v přechovávání pro vlastní potřebu, nepůjde z logiky věci vždy o tytéž okolnosti, které by se uplatnily v případě trestného činu podle § 283. A tak za takovou okolnost by přirozeně mohla být považována doba přechovávání

---

²⁸⁰ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233–421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 289 (Sotolář), str. 2402.

²⁸¹ § 284 odst. 3, resp. odst. 4 TZ.

daných látek, avšak již nikoliv počet osob, které látku užilo anebo finanční prospěch s trestným činem spojený.

6. Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285

- (1) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.*
- (2) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.*
- (3) *Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*
- (4) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.*

Zavedení samostatného trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL představuje jednu z nejvíce pozorovatelných změn, kterou TZ v právní úpravě drogových trestných činů přinesl. Účelem inkorporace tohoto trestného činu bylo krom jiného definitivně rozřešit nejasnosti týkajících se správné právní kvalifikace jednání popsaného v obou základních skutkových podstatách, když před přijetím TZ bylo možné se v praxi setkat kromě posouzení takového jednání jako trestného činu podle § 187a TZ 1961 i s právní kvalifikací podle § 187 či dokonce § 188 TZ 1961.²⁸²

Záměrem zákonodárce, jak vyplývá z důvodové zprávy, bylo rovněž zavést rozdílný postih pěstování rostlin a hub obsahujících OPL za účelem „samozásobitelství“ oproti postihu tzv. komerčního pěstování. V prvním případě pachatel dané rostliny a houby dále nedistribuuje a neohrožuje tak zdraví a život třetích osob, pěstuje je sám pouze pro své vlastní potřeby, v čemž lze spatřovat výrazně nižší společenskou nebezpečnost, než když pachatel tyto rostliny a houby pěstuje k dalšímu zpracování pro drogový trh, jak je tomu v případě druhém. První případ by tak byl právně kvalifikován podle nové privilegované skutkové podstaty trestného činu podle § 285, jejímž cílem je právě změkčení postihu „samozásobitelů“, druhý případ by bylo třeba podřadit pod znaky trestného činu podle § 283. Pro úplnost je vhodné uvést, že v případě, že by pachatel pěstoval rostlinu či houbu, jež sama

---

²⁸² BRADÁČOVÁ, Lenka. Proč není pěstování rostliny konopí výrobou. *Státní zastupitelství*. 2008(4), 27-30.

o sobě není OPL, v úmyslu ji použít k nedovolené výrobě OPL či jedu, by v úvahu připadalo posouzení takového jednání jako trestného činu podle § 286, eventuálně za určitých okolností jako přípravu k trestnému činu podle § 283.²⁸³

6.1. Základní skutkové podstaty

TZ rovněž v případě tohoto trestného činu vychází z odlišného přístupu ke konopným a ostatním drogám, a proto i ustanovení § 285 obsahuje dvě základní skutkové podstaty. To ostatně odpovídá i požadavkům uvedeným ve shora zmíněných usneseních vlády č. 1177 a č. 88. Obě základní skutkové podstaty stanovují trestní postih jednání spočívajícího v neoprávněném pěstování v množství větším než malém pro vlastní potřebu určité rostliny či houby obsahující OPL. Diferenciace spočívá v tom, že odst. 1 se vztahuje výlučně na rostlinu konopí, kdežto odst. 2 pokrývá množinu všech ostatních rostlin a hub obsahujících OPL. Tomuto rozlišení, stejně jako u trestného činu podle § 284, odpovídá i odlišná výše co do uplatnitelné trestní sankce, když privilegováno je nedovolené pěstování rostliny konopí. V tomto kontextu je rovněž zajímavé porovnání výše sazeb trestů odnětí svobody u obou zmiňovaných trestných činů, ze kterého lze usuzovat, že zákonodárce vnímá trestný čin podle § 285 jako společensky méně škodlivý než je tomu v případě trestného činu podle § 284. Vyjádřeno čísly, horní hranice sazby trestů odnětí svobody, které TZ na trestný čin podle § 285 stanoví, jsou v poloviční výši sazeb stanovených u trestného činu podle § 284, tj. 6 měsíců v případě odst. 1 a jeden rok u odst. 2. Obdobně tomu je i v případě kvalifikovaných skutkových podstat. Pokud jde o odst. 1, Mahdalíčková se domnívá²⁸⁴, že takovéto znění skutkové podstaty je v rozporu s čl. 2 odst. 1 písm. b)²⁸⁵ Rámcového rozhodnutí Rady EU 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, který ukládá povinnost členským státům trestně postihovat protiprávní pěstování rostliny Cannabis, a to „*trestem odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně 1 až 3 roky*“. Maximální délku trestu odnětí svobody stanovenou v odst. 1, tedy 6 měsíců, Mahdalíčková považuje za porušení mezinárodních závazků. Zde si však dovoluji oponovat, neboť se domnívám, že se na tento případ uplatní odst. 2 téhož článku uvedeného rámcového rozhodnutí, který z jeho působnosti

---

²⁸³ HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*. 2011(3), 4-17. ISSN 1211-2860, str. 13.

²⁸⁴ MAHDALÍČKOVÁ, Jana. Drogové delikty. In: JELÍNEK, Jiří. *O novém trestním zákoníku: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2009, trestněprávní sekce*. Praha: Leges, 2009. Teoretik. ISBN 978-80-87212-21-9.

²⁸⁵ Ve spojení s čl. 4, odst. 1, druhé věty tamtéž.

vyjímá jednání popsané v odst. 1 v případě, že se jej pachatel dopustil výhradně pro svou vlastní potřebu, což dle mého názoru přesně dopadá na trestný čin podle § 285 (potažmo § 284). Ostatně ani ke dni uzavření rukopisu této práce se mi v tomto kontextu nepodařilo dohledat jediné výtky ze strany mezinárodního společenství.

Dále se budu zabývat jednotlivými znaky obou skutkových podstat. K neoprávněnosti²⁸⁶ pouze připomenu a doplním, že v případě rostliny konopí, aby šlo o její neoprávněné pěstování, je potřeba aby obsahovala více než 0,3 % látek ze skupiny THC.²⁸⁷ V případě hub a rostlin obsahujících OPL odlišných od rostliny konopí je neoprávněným pěstováním rozuměno takové pěstování, jež se přičí normám obsaženým zejména v Jednotné úmluvě o OL a v ZoNL.

Ohledně znaku „pro vlastní potřebu“ judikatura ve vztahu k trestnému činu podle § 285 doplňuje, že tento znak není naplněn v okamžiku, kdy pachatel pěstuje a zpracovává takové množství rostliny obsahující OPL, které je zjevně způsobilé pokrýt spotřebu více než jedné osoby.²⁸⁸ Naplnění tohoto znaku taktéž vylučuje situace, kdy se na pěstování rostliny či houby obsahující OPL prokazatelně podílela i třetí osoba.²⁸⁹

6.1.1. Rostliny a houby obsahující OPL

Rostliny jsou mnohobuněčné jaderní a převážně fotosyntetické organismy, přičemž ustanovení § 285 dopadá pouze na ty, které obsahují OPL. Druhy a seznam těchto rostlin vymezuje vládní nařízení č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu TZ, a jež bylo vydáno na základě zmocnění obsaženého v § 289 odst. 3 TZ. Seznam daných rostlin, jež tvoří přílohu č. 1 tohoto nařízení, za takové rostliny označuje kokainovník pravý a všechny druhy a odrůdy rostliny konopí obsahující více než 0,3 % látek ze skupiny THC v daných částech rostliny. Kokainovník pravý je strom či keř pocházející z Jižní Ameriky a je základní surovinou pro výrobu kokainu. Jednotná úmluva o OL pak výčet doplňuje o rostlinu máku setého, tedy o rostlinu, z níž se získává opium a jeho deriváty, jako je například heroin, morfium či kodein. Na druhou stranu zajímavé je, že mimo sféru trestní kriminalizace stojí pěstování některých rostlin,

---

²⁸⁶ Blíže viz kap. 4.1.1.

²⁸⁷ § 24 písm. a) ZoNL.

²⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2013, sp. zn. 7 Tdo 1154/2013.

²⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2011, sp. zn. 6 Tdo 228/2011.

i přes obecnou známost jejich psychotropních účinků, uvést lze například muškátový oříšek, petúnií či puškvorce.²⁹⁰

Rostlina konopí, patřící mezi rostliny z rodu dvouděložných z čeledi konopovitých²⁹¹, na níž jedinou se vztahuje odst. 1 § 285, je specifická také tím, že je jako taková sama o sobě řazena mezi omamné látky.²⁹² Usušené květenství této rostliny, jež bývá zpravidla užíváno ve formě cigarety, je známo pod názvem marihuana. Naopak z pryskyřice této rostliny je získáván hašiš. Specifickými psychotropními látkami, jež jsou rovněž získávány z rostliny konopí, jsou kanabinoidy²⁹³, mezi které patří THC, všechny jejich izomery²⁹⁴ a jejich stereochemické varianty. Rostlina pochází ze Střední Asie a v současnosti se jedná o vůbec nejrozšířeněji užívanou drogu světa.²⁹⁵

Houby jsou stélkaté heterotrofní jedno- i mnohobuněčné organismy vyznačující se nedostatkem chlorofylu.²⁹⁶ Houby obsahující OPL ve smyslu § 285 odst. 2 jsou rovněž vymezeny v nařízení č. 455/2009 Sb., a to konkrétně v příloze č. 1. Jedná se o houby, jež obsahují halucinogenní látky psilocybin a psilocin. Kromě řady druhů, jejichž domovem je Střední Amerika, mezi ně patří také u nás se vyskytující lysohlávka, která bývá právě pro svůj četný výskyt velmi často vyhledávána.

6.1.2. Pěstování

Pěstováním rostlin a hub obsahujících OPL se rozumí proces počínající zasetím jejich semen či vytvořením podhoubí pro jejich kultivaci, pokračující péčí o ně v době jejich přirozeného růstu a končící jejich sklizením.²⁹⁷ V tomto procesu tak dochází k produkci rostliny v její přirozené fyziologické podstatě. U rostliny konopí samotné pěstování nelze pokládat za „výrobu“ OPL podle § 283²⁹⁸ ani za výrobu předmětu určeného k nedovolené výrobě OPL ve smyslu § 286, jelikož rostlina konopí, jak již bylo uvedeno, je sama o sobě

---

²⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

²⁹¹ Jednotná úmluva o OL v čl. 1, odst. 1, písm. b) definuje rostlinu konopí jako každou rostlinu z čeledi Cannabis.

²⁹² Viz příloha č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

²⁹³ Viz příloha č. 4 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

²⁹⁴ Tedy izomery delta 6a(10a), delta 6a(7), delta 7, delta 8, delta 10 a delta 9(11).

²⁹⁵ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 33.

²⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 285 (Šámal a Šámalová), str., str. 2894.

²⁹⁷ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 285 (Sotolář), str. 2354.

²⁹⁸ Podrobně k této problematice viz kap. 4.1.2.

omamnou látkou, a z tohoto důvodu není možné, aby byla zároveň předmětem určeným k výrobě takovéto látky.²⁹⁹ Dále vycházejíc z předpokladu, že nemocný pěstitel rostlinu konopí produkoval a zpracovával výlučně za účelem alternativní léčby, lze dospět k závěru, že u takovéhoho jednání zcela absentuje materiální znak trestného činu ve smyslu § 12 odst. 2.³⁰⁰ V daném případě šlo o pěstování rostliny konopí za účelem výroby masti a odvaru, které obviněná pěstitelka užívala k léčbě svého kožního onemocnění.

6.1.3. Množství větší než malé

Vláda ČR ve výše zmiňovaném nařízení č. 455/2009 Sb., krom vymezení rostlin a hub, jež jsou považovány za rostliny a houby obsahující OPL ve smyslu § 285 TZ, specificky pro toto ustanovení rovněž určila, co se u těchto rostlin a hub rozumí množstvím větším než malým. Tabulka přílohy č. 2 daného nařízení stanovuje jako hodnotu určující množství větší než malé u rostliny konopí a kokainovníku pravého počet rostlin převyšující 5 kusů a u hub obsahujících psilocybin a psilocin počet převyšující 40 kusů těchto hub. Nařízení tedy bylo vydáno výlučně v souvislosti se zavedením nového trestného činu podle § 285, a je tak aplikovatelné pouze na činy spáchané po dni 1. ledna 2010.

Zatímco zrušené nařízení č. 467/2009 Sb.³⁰¹ množství větší než malé pro účely posouzení trestného činu podle § 284 stanovovalo kombinací celkového množství dané látky a množství účinné látky v ní obsažené (tedy bylo nutné, aby předmětná látka naplňovala hranice obou těchto faktorů), v případě trestného činu podle § 285 a s ním souvisejícího nařízení č. 455/2009 Sb. je rozhodným kritériem určujícím množství větší než malé toliko počet daných rostlin a hub, tedy jejich množství³⁰². V případě kokainovníku pravého a hub obsahujících psilocybin a psilocin tak oproti nařízení č. 467/2009 Sb. minimální množství účinné látky nehraje roli vůbec. Vzhledem k tomu, že každá rostlina či houba může obsahovat jiné množství účinné látky, každá může být jiné velikosti a vzhledem k dalším individualizujícím faktorům, se domnívám, i v duchu kritiky Tukinské³⁰³, že za situace, kdy nařízení pevně vymezuje znak trestného činu, a zužuje tak posuzovací možnosti soudu, je nutné, aby se snažilo co nejvíce zohlednit společenskou nebezpečnost daného jednání. Doslovný výklad nařízení totiž nedává prostor k rozlišování mezi osobou, která by doma měla

²⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008.

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ A obdobně již zmiňovaná tabulka tvořící přílohu stanoviska NS sp. zn. Tpjn 301/2013.

³⁰² Odhlédneme-li od shora uvedené podmínky týkající se trestnosti pěstování rostliny konopí.

³⁰³ TUKINSKÁ, Markéta. Množství drogy větší než malé dle nového trestního zákoníku. *Kriminalistika*. 2010, XXXIII(2), 131-142. ISSN 1210-9150, str. 136.

zcela malou sazenici v květináči, a osobou, která by ve skleníku pěstovala velký keř téže rostliny, a to ani v situaci, kdy by účinná látka byla téměř zcela zanedbatelná.³⁰⁴ Pro ilustraci je totiž rozdíl, jestli někdo pěstuje „obyčejnou“ rostlinu konopí s poměrně nízkým obsahem účinné látky a šlechtěnou rostlinu konopí s více než 20 % účinné látky, v takovém případě i jen jedna takto šlechtěná rostlina konopí může vydat za více než šest obyčejných rostlin. Paradoxní situace tak nastává v okamžiku, kdy pěstování pěti rostlin s takto vysokým množstvím účinné látky nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu podle § 285, zatímco šest běžných rostlin konopí již ano. Za vhodné východisko tak považují zohledňování právě množství účinné látky v dané rostlině či houbě obsažené, a to i přes obtížnost a problematičnost zařazení takového kritéria. V praxi by totiž mohl vyvstat problém, že by se policejní orgány mohly snažit oddálit zásah až na okamžik, kdy je rostlina či houba těsně před „sklizní“ a kdy je podíl účinné látky v ní nejvyšší, což by mohlo stíhání této drogové kriminality značně komplikovat. Rovněž situace, kdy by pěstovaná rostlina či houba byla zajištěna již v embryonálním či vegetativním stádiu a neobsahovala by tak ještě žádné nebo jen minimální množství účinné látky, by účinný postih mohla ztěžovat, nicméně jak Hruška správně uvádí³⁰⁵, takovéto jednání by bylo třeba posuzovat jako pokus dle § 21 odst. 1 spáchání trestného činu podle § 285 TZ, a v tom rovněž spatřuji řešení daného problému. Ačkoliv by takovýto přístup v určitých případech mohl znesnadňovat proces dokazování, v celkovém důsledku by dle mého názoru byl spravedlivější a více odpovídal účelu trestního práva. Navíc zjišťování množství účinné látky je u tohoto trestného činu v praxi nezbytné již nyní, když v případě rostliny konopí je nutné vyloučit možnost, že se jedná o „technické“ konopí a dále se u daných rostlin a hub rovněž posuzuje, zdali nedošlo k naplnění některé z kvalifikačních okolností, tudíž ani ekonomická náročnost zavedení tohoto kritéria by neměla být nijak významná.

Pokud jde o existenci nařízení č. 455/2009 Sb. ve světle Nálezu ÚS a k této problematice jako takové, odkazují tímto na znění textu v kap. 5.1.3.

---

³⁰⁴ Lze se domnívat, že se zákonodárce v tomto případě až příliš spoléhá na materiální korektiv obsažený v § 12 odst. 2 TZ.

³⁰⁵ HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*. 2011(3), 4-17. ISSN 1211-2860, str. 13-14.

6.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Ustanovení § 285 rozlišuje dvě kvalifikační okolnosti, a to případ, kdy se pachatel jednání uvedeného v odst. 1 či v odst. 2 dopustí ve větším rozsahu anebo v případě druhém v rozsahu značném. Ani v těchto kvalifikovaných skutkových podstatách tak již nedochází k dělení drog do jednotlivých kategorií. V zásadě se zde uplatní vše, co bylo uvedeno u okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby u trestného činu podle § 284 (viz kap. 0). Jedinou odlišností jsou rozdílné výše sazeb trestu odnětí svobody, které jsou u trestného činu podle § 285 podstatně nižší, což, jak již bylo uvedeno u základní skutkové podstaty, by mělo vyjadřovat zákonodárcovu představu o nižší společenské škodlivosti tohoto činu. Za naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle odst. 3 pachatelovi hrozí trest odnětí svobody až na tři léta, v případě odst. 4 pak tentýž trest v rozmezí šesti měsíců až pěti let.

6.3. Zpřístupnění konopí pro lékařské účely

O určité liberalizaci přístupu ve vztahu k pěstování a užívání rostliny konopí lze hovořit v souvislosti s využíváním konopí³⁰⁶ pro léčebné účely³⁰⁷, které zákonodárce teprve v nedávné době, po mnohaletém nátlaku ze strany pacientů a části laické i odborné veřejnosti, uzákonil. Ačkoliv se jedná o téma značně kontroverzní, myšlenka zpřístupnění léčebného konopí pacientům, jež byla důkladně rozebrána na půdě poslanecké sněmovny v rámci odborného semináře a následně podpořena příslušnou peticí, byla veřejností a politickou garniturou přijata velice kladně.³⁰⁸ A tak po vzoru mnoha vyspělých států³⁰⁹ byl dne 30. ledna 2013 přijat zákon č. 50/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších

---

³⁰⁶ Zde si dovoluji terminologickou poznámku, neboť je nutné rozlišit termín „konopí“ a „rostlina konopí“. Zatímco „rostlinou konopí“, jak již bylo uvedeno, se rozumí každá rostlina z čeledi Cannabis, „konopím“ naše právní úprava označuje kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (Cannabis) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík, viz § 2 písm. d) ZoNL. V tomto smyslu jsou také pojmy „konopí“ a „rostlina konopí“ v celém textu práce používány.

³⁰⁷ Pokud práce hovoří o „konopí pro léčebné účely“ (nebo také „léčebném konopí“) má se tím souhrnně na mysli zejména konopí s obsahem THC vyšším než 0,3 % a produkty z něj.

³⁰⁸ O čemž svědčí mimo jiné i legislativní proces, při kterém proti návrhu příslušného zákona hlasovalo pouze 7 poslanců, ze senátorů tak neučinil ani jeden.

³⁰⁹ Před přijetím naší právní úpravy bylo konopí pacientům přístupné například v Kanadě, Izraeli, Nizozemí, Itálii, Rakousku, Německu či v některých státech USA.

předpisů, jenž léčebné konopí pro indikovaná onemocnění zpřístupnil.³¹⁰ Zákodárce se tak přiklonil k názoru, že výhody spojené s užíváním léčebného konopí převažují nad jeho riziky. Výhody spočívají zejména v možnosti využívat konopí jako lék pro mírnění nepříjemných symptomů i k léčbě samotných příčin vážných nemocí, využívá se tak například v souvislosti s roztroušenou sklerózou, migrénami, Parkinsonovou nemocí, různými typy rakovin, OCD, depresemi atp.³¹¹ Osobně za největší přínos léčebného konopí oproti jiným léčebným přípravkům považuji nemožnost smrtelného předávkování se jím. Naopak rizika pravidelného užívání konopí spočívají zejména v možnosti onemocnění dýchacího traktu, nárůstu apatie, neschopnosti se soustředit či oslabení mechanické paměti. Jedním z cílů zákonodárce, jak uvádí důvodová zpráva, bylo také zamezit situacím, kdy jako protiprávní jednání bylo postihováno obstarávání (například pěstování) konopí k léčebným účelům pro sebe či osobu jinou, kterého se osoby dopouštěly z důvodu absence jakékoliv legální alternativy. Změna v přístupu ke konopí, kterou zákon č. 50/2013 Sb. přinesl, však vyvolala nutnost zajištění systému náležité kontroly tak, aby nedocházelo k prolnutí s nelegálním trhem. Jeho těžkopádnost však považuji za hlavní důvod, proč tak očekávaná změna není do dnešního dne pacienty příliš využívaná.

System kontrolly a podmínky užívání léčebného konopí stanovoval zákon spolu s již zrušenou vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 221/2013 Sb., kterou se stanovují podmínky pro předepisování, přípravu, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, která byla v minulém roce nahrazena vyhláškou č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití (dále též „Konopná vyhláška“).³¹² Léčebné konopí může předepsat pouze lékař s danou specializací³¹³, jenž si vyřídil přístup k Registru pro léčivé přípravky

---

³¹⁰ Paradoxní je, že v oblasti studia léčebných účinků konopí jsme ve světě považováni za průkopníky, neboť profesor Šantavý v rámci výzkumu konopí na Univerzitě Palackého v Olomouci jako první na světě dokázal určit absolutní konfiguraci THC a své výsledky, společně s v této oblasti taktéž uznávanými profesory Kabelíkem a Krejčím, prezentoval již v roce 1954 na odborné konferenci „Perspektivy léčby konopím“ v Olomouci. Výzkum konopí ve velkém začal po celém světě až po tomto „olomouckém“ období. HURT, Lukáš. Historie konopí a jeho léčebného využití v České republice. In: *KOPAC: Pacientský spolek pro léčbu konopím* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://www.spolek-kopac.cz/cz/21/novinka?id=15>.

³¹¹ RADIMECKÝ, Josef. *Perspektivy léčby konopím: Zdraví, legislativa, politika*: Souhrnná zpráva z odborného parlamentního semináře. Praha: Centrum adiktologie, 2010, str. 6-8.

³¹² Za zmínku stojí, že o změně vyhlášky bylo rozhodnuto ještě předtím, než se léčebné konopí začalo fakticky předepisovat.

³¹³ Například klinická onkologie, neurologie, paliativní medicína, revmatologie, psychiatrie atp.

s omezením (dále též „Registr“), pouze ve formě elektronického receptu³¹⁴, a to pouze pro vybrané indikace³¹⁵. V lékárnách je pak dostupné jak konopí dovezené ze zahraničí³¹⁶, tak od března tohoto roku konopí vypěstované na základě licence v ČR³¹⁷. Samopěstitelství je pro účely léčby stále zakázané. Pro naplnění závazků vyplývajících z Jednotné úmluvy o OL a k plnění některých úkolů souvisejících s pěstováním konopí pro léčebné použití byla k 1. červenci 2013 založena Státní agentura pro konopí pro léčebné použití (dále též „SAKL“).³¹⁸ Zavádění možnosti předepisování a užívání léčebného konopí však provázely a stále v určité míře provázejí četné komplikace a systémové nedokonalosti. Ačkoliv zákon č. 50/2013 Sb. nabyl účinnosti 1. dubna 2013, Registr a systém elektronické preskripce konopí začal fungovat až 4. listopadu 2014, tedy více než rok a půl po datu, kdy měl být dle zákona plně funkční. Důsledkem toho bylo po tuto dobu prakticky nemožné léčebné konopí předepisovat a vydávat. Další velký problém představovala a dle mého stále představuje velmi vysoká cena léčebného konopí. Až do března letošního roku bylo pacientům dostupné pouze konopí dovezené ze zahraničí, jehož cena se v lékárnách pohybovala okolo 300 Kč za jeden gram. Tato částka s ohledem na opatření obecné povahy č. 04–13, sp. zn. Sukls 17954/2013 Státního ústavu pro kontrolu léčiv (dále též SÚKL), které zakazuje pojišťovnám poskytovat úhrady na léčebné konopí, byla pro většinu pacientů, při tržní ceně nelegálně prodávaného konopí v rozmezí od 100 do 200 Kč³¹⁹, nepřijatelná. Cena se výrazně snížila až počátkem tohoto roku, kdy zatím jediný licencovaný pěstitel léčebného konopí, Elkoplast, dodal SAKLu první várku konopí vypěstovaného na území ČR.³²⁰ Léčebné konopí tak lze v současné době v lékárně pořídit za cenu okolo 100 Kč.

Značný posun rovněž představuje Konopná vyhláška, která i ve snaze podpořit předpis a výdej léčebného konopí mimo jiné správně zvýšila možnou maximální měsíční dávku ze 30 gramů na 180 gramů³²¹, rozšířila počet specializací předepisujících lékařů, druhy

---

³¹⁴ Tento zajišťuje efektivní kontrolu nad konopím pro lékařské účely a umožňuje odlišit uživatele léčebného konopí od osob účastnících se nelegálního trhu s konopím.

³¹⁵ Například Tourettův syndrom, roztroušená skleróza, chronická neutišitelná bolest, Parkinsonova choroba atp.

³¹⁶ Povolení k dovozu zatím dostaly tři společnosti, a to Elkoplast Slušovice s.r.o. (dále jen „Elkoplast“), Czech Medical Herbs s.r.o. a PHOENIX lékárenský velkoobchod, a.s.

³¹⁷ K dnešnímu dni jedinou firmou disponující touto licencí je Elkoplast.

³¹⁸ Podle čl. 28 odst. 1 Jednotné úmluvy o OL „*Jestliže Strana povolí pěstování rostliny konopí k výrobě konopí nebo konopné pryskyřice, uplatní systém kontroly uvedený v článku 23 pojednávajícím o kontrole opiového máku.*“ Ten pak ukládá povinnost státu zřídit agenturu kontrolující nakládání v tomto případě s konopím.

³¹⁹ *Cena marihuany* [online]. [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://konopi-cena.eu/>.

³²⁰ SAKL uzavřel dne 7. dubna 2015 s Elkoplastem smlouvu o odkoupení 40 kg konopí během 12 měsíců ve čtyřech dodávkách.

³²¹ Dřívější limit 30 gramů byl pro některé indikace žalostně nízký (například u pacientů s roztroušenou sklerózou či s onkologickým onemocněním nebyl lék zdaleka schopen pokrýt jejich potřeby) a po změně volala celá řada odborníků, například profesor Hebrejské univerzity Lumír Hanuš či výrazná tvář problematiky

možných indikovaných diagnóz a namísto určení konkrétních druhů léčebného konopí stanovila pouze přípustný obsah účinných látek. I přesto však bylo do 12. července 2016 v lékárnách vydáno celkem pouze 875 gramů léčebného konopí, a to souhrnnému počtu 88 pacientů, přičemž léčebné konopí lze dostat ve 20 různých lékárnách a předepisovat jej může toliko 13 lékařů.^{322 323} Tato čísla lze vzhledem ke kvalifikovaným odhadům, dle nichž je v ČR až 20 000 potenciálních pacientů potřebujících ke své léčbě konopí, považovat za zklamání.³²⁴

6.3.1. Navrhované změny

Osobně se zpřístupněním léčebného konopí pacientům dlouhodobě souhlasím. Jsem přesvědčený, že kterákoliv nemocná osoba má právo na to, aby jí bylo poskytnuto vše, co je schopné její zdravotní stav zlepšit, a to jak objektivně, tak subjektivně, samozřejmě vycházejíc z předpokladu, že vedlejší účinky takové léčby nepřesahují míru její užitečnosti. Proto v situaci, kdy přichází v úvahu trestní odpovědnost osob, které pěstují konopí za účelem léčby nemoci své či osoby blízké v přesvědčení, že se jedná o jediný či nejlepší prostředek této léčby³²⁵, a kdy tak mnoho osob v ČR činí, velice vítám legislativní změnu umožňující nemocným legální přístup k léčebnému konopí. Výstižně to vyjádřil Ivan Langer, když řekl, že „*nemocní patří do rukou lékařů, nikoli policie*“.³²⁶ Nadto mají pacienti takto jistotu, že konopí, které dostanou, je chemicky a bakteriologicky nezávadné, že má určitou kvalitu a že znají přesné množství účinných látek v něm obsažených. Jsem si však vědom, že je nutné stanovit velmi přesná a přísná pravidla, a to tak, aby byla možnost zneužití léčebného konopí k distribuci na nelegálním trhu co možná nejmenší. Z tohoto pohledu si myslím, že je rovněž velice důležité věnovat zvýšenou pozornost při zařazování chorob, které je jednoduché

---

léčebného konopí Tomáš Zábranský. Takto nízký limit svědčí o značné prvotní opatrnosti státu při zavádění léčebného konopí.

³²² Druhou dodávku léčebného konopí SÚKL nevykoupí, pěstitel nedoložil jeho kvalitu. In: *SAKL: Státní agentura pro konopí pro léčebné použití* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.sakl.cz/footer/archiv-novinek/druhou-dodavku-lecebneho-konopi-sukl-nevykoupil,-pestitel-nedolozil-jeho-kvalitu>.

³²³ Důvody takto nízké poptávky lze spatřovat zejména ve vysoké ceně prodávaného konopí, složitosti elektronického registru a širokém pápírování spojeném s předepisováním, v nedostatečném množství lékařů ochotných konopí předepisovat a schopných o něm fundovaně informovat pacienty či v nízkém počtu lékáren vydávajících léčebné konopí.

³²⁴ POKORNÝ, Lukáš. Boj o čtyřicet kilo: dlouhá cesta k léčebnému konopí. In: *KOPAC: Pacientský spolek pro léčbu konopím* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://www.spolek-kopac.cz/cz/21/novinka?id=15>.

³²⁵ Bez ohledu na skutečnost, že NS judikoval, že u takového jednání není naplněna materiální stránka trestného činu. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008.

³²⁶ RADIMECKÝ, Josef. "Perspektivy léčby konopím: Zdraví, legislativa, politika": Souhrnná zpráva z odborného parlamentního semináře. Praha: Centrum adiktologie, 2010, str. 6.

simulovat, přičemž osobně bych v těchto případech při zohlednění dalších léčebných možností pacientů trpících danou chorobou zaujal spíše restriktivní postoj.

Jak již bylo uvedeno, systém zcela nenaplnňuje prvotní očekávání, a protože se domnívám, že zde existuje široký prostor ke změnám, dovolím si některé z nich předložit. Za největší problém považuji finanční náročnost této léčby, neboť i při ceně 100 Kč za jeden gram léčebného konopí vychází náklady měsíční léčby při maximální měsíční dávce 180 gramů na 18 000 Kč. A protože, jak lze i z indikací vyvodit, většina potenciálních pacientů jsou osoby invalidní či penzisté, tedy zpravidla osoby žijící na sociálních a důchodových dávkách, považuji zákaz SÚKLu týkající se úhrady léčebného konopí z veřejného zdravotního pojištění za chybné a z mého pohledu nepochopitelné rozhodnutí. Cenová nedostupnost léčebného konopí navíc pouze posiluje nelegální trh s ním, a je tak v jednoznačném protikladu s cílem zákonných změn. Proto navrhuji zrušení tohoto zákazu a ponechání daného rozhodnutí na samotných pojišťovnách. Výmluvně hovoří i výsledek ankety veřejného mínění, na kterou jsem narazil, ve které se 15 689 hlasujících vyjádřilo pro možnost, aby pojišťovny pacientům léčebné konopí hradily, proti této možnosti se pak vyjádřilo pouze 302 hlasujících.³²⁷ Pokud se léčebné konopí nestane cenově dostupnějším, byl bych ochoten uvažovat i o legalizaci samopěstitelství, což považuji za skutečně krajní možnost, neboť by dle mého názoru došlo k podstatnému snížení efektivity kontroly nelegálního trhu s konopím a současně s tím ke snížení samotné vymahatelnosti práva a ochrany společnosti.

Za chybný postup, tentokrát SAKLu, považuji skutečnost, že došlo k udělení licence a uzavření smlouvy pouze s jediným domácím pěstitelem, přičemž samotná důvodová zpráva k zákonu č. 50/2013 Sb. explicitně doporučuje licencování 3 až 10 subjektů. Absence jakékoliv konkurence a vytvoření pěstitelského monopolu, kdy na konkrétního pěstitele není vyvíjen žádný tlak na snižování ceny produkovaného konopí či zvyšování jeho kvality, představuje výraznou tržní nedokonalost, kterou je nutno napravit. Proto navrhuji dokončit aktuálně uzavřenou smlouvu s Elkoplastem a promptně vyhlásit novou veřejnou zakázku, na jejímž základě dojde k udělení licence alespoň třem různým pěstitelům. Pokud jde o aktuálně realizované dodávky u nás pěstovaného léčebného konopí rovněž se domnívám, že nedávné rozhodnutí SAKLu, který odmítl vykoupit druhou dodávku konopí od Elkoplastu

---

³²⁷ VÁLKOVÁ, Hana. Konopí si mají platit pacienti, řada z nich na něj však nemá. In: Idnes.cz [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2012 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/lecebne-konopi-bude-za-sve-09z-domaci.aspx?c=A130503_134037_domaci_hv.

z důvodu nepředložení nezbytného certifikátu kvality³²⁸ je v rozporu s čl. 23 písm. d) Jednotné úmluvy o OL, který stanoví, že „každý pěstitel opiového máku (zde konopí) bude povinen odevzdat agentuře veškerou úrodu opia. Agentura koupí tuto úrodu a převezme ji co nejdříve, nejpozději však do čtyř měsíců počítaje po skončení sklizně“. Elkoplast se brání tvrzením, že vyžadovaný certifikát si není možné fakticky obstarat. Každopádně ve chvíli, kdy je Elkoplast jediným licencovaným pěstitelem léčebného konopí, rozhodnutí SAKLu nevykoupit druhou várku spolu s otázkou, zda si Elkoplast bude schopen vyžadovaný certifikát obstarat i pro další smluvené dodávky, ohrožuje lékárenskou dostupnost výrazně levnějšího českého konopí. Myslím si, že by se SAKL v této nové a specifické situaci měl spíše snažit spolu s Elkoplastem najít nějaké prozatímní či alternativní řešení, v rámci něhož by ověření kvality konopí bylo pro pacienty dostatečně zajištěno, než zastávat takto striktní postoj.

Za právně vadné ustanovení, s nímž zároveň nesouhlasím, považuji § 4 odst. 1 Konopné vyhlášky, které paušálně věkově omezuje podávání léčebného konopí, když jej zapovídá osobám mladším 18 let. Osobně nespátřuji jediný legitimní důvod k takovému generálnímu věkovému omezení a jsem přesvědčen, že tak dochází k popření účelu a smyslu zákona č. 50/2013 Sb. Zastánci tohoto věkového omezení argumentují dlouhodobě negativními účinky konopných látek³²⁹, avšak osobně se domnívám, že pokud zákonodárce došel k závěru, že konopí je účinným lékem proti některým indikacím a že v těchto případech převažují pozitiva nad negativy, pak by měli mít i pacienti mladší 18 let právo na léčbu takovýmto prostředkem, a toto rozhodnutí by nemělo být ovlivněno společenským vnímáním konopí a přisuzováním mu tak podobného statusu jako alkoholickým či tabákovým výrobkům. Domnívám se totiž, že při pohledu na jednotlivé indikace lze usuzovat, že eventuální negativní důsledky užívání léčebného konopí, pakliže konopí skutečně usnadňuje léčbu pacienta, výrazně ztrácejí vedle těchto na významu. Rovněž je nasnadě, že v opačném případě si budou i tito pacienti, stejně jako doposud, obstarávat konopí nelegální cestou a porušovat tak zákon, což je v rozporu s původní ideou zákonodárce. Jako přijatelné ve snaze poskytnout vyšší ochranu dětskému pacientovi bych považoval například řešení, kdy by lékař chtějící nasadit léčbu konopím byl povinen před vydáním předpisu vyžádat si stanovisko (s ohledem na zmiňované negativní účinky) dětského neurologa či jiného specialisty.

---

³²⁸ Podmínku jeho předložení stanovuje Konopná vyhláška. V případě první dodávky byla na žádost Elkoplastu Ministerstvem zdravotnictví udělena výjimka a za dostatečný tak byl považován certifikát z laboratoře v Nizozemsku, sic neodpovídal všem požadavkům české legislativy.

³²⁹ Zmiňovány bývají v této souvislosti poruchy učení, paměti a poznávacích schopností, možnosti vyvolání schizofrenie, úzkosti či depresivních stavů.

Dále se domnívám, že by s ohledem na potřebu nalezení co možná nejideálnějšího řešení nové právní problematiky, která se jeví jako problematická, bylo vhodné nejdříve do dvou let ustavit revizní komisi, jež by zhodnotila účinnost aktuální právní úpravy a na základě výsledků a odborných diskuzí navrhla přijetí konkrétně specifikovaných nezbytných změn.

Na jednu stranu tak v oblasti léčby konopím v ČR nepochybně dochází k postupnému, byť pomalému zlepšování situace, kdy se cena výrazně snížila a pozvolně dochází k růstu počtu lékařů a lékáren oprávněných konopí předepisovat a vydávat. Na straně druhé léčba konopím nadále naráží na komplikovanou byrokracii, nepřiliš průhledné výběrové řízení na české pěstitele a zatím stále omezenou informovanost lékařů a jejich ochotu konopí předepisovat. Vytvoření zdravého konkurenčního prostředí udělením licencí dalším pěstitelům, úhrada konopí zdravotními pojišťovnami pacientům a další snižování ceny představují výzvy, kterým bude muset léčba konopím, pakliže má být úspěšná, v nejbližší budoucnosti čelit.³³⁰

---

³³⁰ HEJDUK, Adam. Mírný pokrok v mezích zákona. In: Legalizace: Magazín, který vám rozšíří zorničky [online]. Legal Publishing, s.r.o., 2016 [cit. 2016-07-25]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/2159-mirny-pokrok-v-mezich-zakona>.

7. Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286

- (1) *Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*
- (2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,*
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,*
  - b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,*
  - c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo*
  - d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

Protipólem nově zavedených trestných činů, je trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu, jenž, jak již bylo podrobně zpracováno v druhé kapitole, je jedním z nejstarších drogových trestných činů stíhaných na našem území když na něj pamatoval v §19 odst. 2 již opiový zákon z roku 1938. Dnešní podoba tohoto trestného činu vychází z novelizovaného znění § 188 TZ 1961, když v TZ došlo pouze k dílčím změnám. U základní skutkové podstaty došlo k zpřesnění popisu objektivní stránky, výslovného zmínění prekursoru, čímž se ustanovení dostalo do souladu s Úmluvou o nedovoleném obchodu, a k odstranění dolní hranice trestní sazby³³¹. Upřesněny byly také kvalifikační okolnosti, které byly navíc rozšířeny o okolnost vztahující se na situace, kdy se pachatel činu uvedeného v základní skutkové podstatě dopustí jako člen organizované skupiny. Svou povahou ustanovení § 286 v podstatě dopadá na případy mající charakter přípravného jednání k trestnému činu podle § 283.³³²

---

³³¹ V § 188 TZ 1961 byla dolní hranice trestu odnětí svobody stanovena ve výši jednoho roku.

³³² Vztahem obou těchto trestných činů se bude podrobněji zabývat kap. 7.3.

7.1. Základní skutková podstata

Ustanovení § 286 poskytuje ochranu proti nekontrolované výrobě a distribuci OPL, přípravků je obsahujících a jedů nepřímo tím, že sankcionuje výrobu, opatření a přechovávání prekursorů a jiných předmětů určených k nedovolené výrobě takový látek.

Znaku výroby, opatření i přechovávání již byl věnován prostor v kapitole 4.1, na tomto místě tak jen uvedu jejich specifika ve vztahu k trestnému činu podle § 286. NS, neztotožňuje se se závěrem okresního soudu, ke znaku přechovávání uvedl, že pokud jde o předměty určené k nedovolené výrobě látek podle § 286, které jsou převáženy větším množstvím osob prostřednictvím motorového vozu, tento znak naplní každá takováto osoba pouze ve vztahu k předmětu, který do vozu vnesla. Odlišný přístup se uplatní pouze ve vztahu k řidiči vozu, u kterého se vychází z předpokladu, že přechovává vše, co do vozu sám naložil, nechal naložit a posléze převážel, neboť jako řidič má veškerý náklad ve své moci.³³³ Lze tak uzavřít, že pro naplnění zmíněného znaku nepostačí, že pachatel ví o existenci uvedených předmětů a o účelu jejich použití, chybí-li zde možnost dispozice s nimi.³³⁴ Usnesení se ve smyslu výše popsaného vyjadřuje i ke znaku opatření. Ustanovení § 286 postihuje opatření či přechovávání předmětu nejen pro jiného, ale též pro sebe samého.

Pro naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 286 v zásadě není rozhodné, s jakým množstvím daných prostředků bylo nakládáno.³³⁵ Nicméně nemůže být zcela bezvýznamné, když v souvislosti s jejich hodnotou, kvalitou, rozsahem jejich využitelnosti a dalšími může mít význam pro posouzení povahy a závažnosti činu a pro úvahy o druhu a výměře trestu.³³⁶ V krajních případech by takovéto skutečnosti měly být i předmětem posouzení, zdali je v daném případě naplněna materiální stránka trestného činu ve smyslu § 12 odst. 2.

7.1.1. Předměty určené k nedovolené výrobě OPL, přípravků je obsahujících nebo jedů

Ustanovení § 286 mezi tyto řadí jak výslovně zmíněné prekursory, tak i jiné předměty vytvořené, přizpůsobené nebo obecně použitelné k výrobě OPL, přípravků je obsahujících

---

³³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 3 Tdo 364/2010.

³³⁴ Lze usoudit, že takovýto výklad znaku přechovávání by se měl uplatnit i ve vztahu k trestnému činu podle § 283.

³³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. října 2011, sp. zn. 11 Tdo 1083/2011.

³³⁶ Ve smyslu § 39 odst. 1 a 2 a § 38 odst. 1 TZ.

nebo jedů. Co je rozuměno pojmem „prekursor“ bylo popsáno v kapitole 1.4, jiným předmětem určeným k výrobě může být v zásadě cokoliv, co lze k výrobě OPL, přípravku či jedu použít.³³⁷ Není nutné, aby se jednalo o předmět využitelný výlučně k takovéto výrobě, může jít i o předmět zcela běžně využívaný v každodenním životě, avšak nezbytné je, aby byl k této výrobě přímo určený. Jedná se zejména o nástroje, zařízení, jejich součásti, přístroje, pomůcky nebo jiné prostředky, včetně surovin a počítačových programů, přičemž se nutně nemusí jednat o nejdůležitější komponenty výroby.³³⁸ Jelikož zákonná formulace tohoto znaku je poměrně neurčitá, je posouzení skutečnosti, zdali se v konkrétním případě jedná o takovýto předmět či nikoliv, věcí orgánů činných v trestním řízení.

Jak již bylo uvedeno, klíčové je, aby byl takovýto předmět k výrobě určený, k čemuž musí směřovat i pachatelův úmysl. NS v tomto kontextu podrobil tehdy ještě ustanovení § 188 TZ 1961 gramatickému a historickému výkladu a i ve vztahu k subjektivní stránce došel k závěru, že výklad znaku „určený“ je zcela jednoznačný a v žádném případě neumožňuje interpretaci, že „*pachatelé sice věděli o jisté možnosti použití předmětné látky k výrobě omamných či psychotropních látek, ale spoléhali či si mysleli, že bude užita k jiným účelům.*“ Dále uvádí, že z historického hlediska takovýto výklad měl svůj význam pouze před novelou³³⁹, kdy ustanovení nehovořilo o předmětu „určeném“, nýbrž „způsobilém“ k dané výrobě.³⁴⁰

V základní skutkové podstatě dle § 286 se na rozdíl od dosud zpracovaných drogových trestných činů nevyskytuje znak neoprávněnosti. Je tomu tak proto, že u jiných takových předmětů než prekursorů nezáleží na tom, zda jsou vyrobeny, opatřeny nebo přechovávány oprávněně či neoprávněně, jelikož zpravidla jde o předměty, k jejichž nakládání se ani žádné povolení nevyžaduje, a to i s ohledem na skutečnost, že může jít o věci zcela běžné potřeby.³⁴¹ U prekursorů je situace odlišná, avšak stále zapadá do konceptu § 286. Jedná se o výrobky kontrolované, s nimiž je zacházení přísně regulováno, a jelikož je neoprávněně nakládání s nimi postihováno jako trestný čin podle § 283, naplnit skutkovou

---

³³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. 7 Tdo 1354/2003.

³³⁸ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5, str. 41.

³³⁹ Novela č. 175/1990 Sb.

³⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. 4 Tz 220/2001.

³⁴¹ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 286 (Šámal a Šámalová), str. 2898.

podstatu § 286 může pachatel pouze jejich výrobou, opatřením či přechováním oprávněným.³⁴²

7.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Trestný čin podle § 286 rozlišuje mezi čtyřmi kvalifikačními okolnostmi. Přísněji postihuje spáchání činu uvedeného v základní skutkové podstatě v pozici člena organizované skupiny³⁴³, ve značném rozsahu, ve větším rozsahu vůči dítěti anebo získá-li tím pachatel pro sebe či jiného značný prospěch. Ačkoliv všechny tyto zvlášť přitěžující okolnosti již byly předmětem rozboru v kapitole 4.2, je nutné na tomto místě věnovat pozornost okolnosti značného rozsahu, nakořik má v kontextu tohoto trestného činu poněkud jiný obsah. Posuzuje se zde totiž větší rozsah jednání, které spočívá v nakládání s předmětem určeným k nedovolené výrobě daných látek, nikterak větší rozsah nakládání s danými látkami jako takovými.

Předpokladem naplnění znaku značného rozsahu ve smyslu § 286 je podstatně vyšší stupeň ohrožení zájmu chráněného TZ. Je tomu tak především, pokud pachatel s danými předměty nakládá ve značném množství, obzvláště pokud tyto tvoří kompletní zařízení, které je způsobilé dané látky vyrábět ve velkém množství a uspokojovat tak potřeby více osob, nebo pokud tyto předměty takové zařízení netvoří, ale jsou soustavně vyráběny a dodávány různým odběratelům pro začlenění do jiných takových zařízení, případně pokud jsou takto dodávány potřebné suroviny k výrobě daných látek na těchto zařízeních.³⁴⁴ Šámal s Šámalovou dodávají, že krom množství a kvality těchto předmětů je nutné hodnotit i množství, druh a kvalitu látky, jež mohla či měla být za použití těchto předmětů vyráběna, jakožto i způsob provedení činu a další skutečnosti.³⁴⁵

---

³⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. srpna 2014, sp. zn. 4 Tdo 1051/2014.

³⁴³ Jak již bylo uvedeno, jedná se o novou zvlášť přitěžující okolnost, která je dle Hrušky zcela na místě, neboť tento trestný čin je poměrně často páchan větší skupinou osob, což podstatně ztěžuje odhalování této trestné činnosti, viz HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*. 2011(3), 4-17. ISSN 1211-2860, str. 16.

³⁴⁴ SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65, str. 65.

³⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140 - 421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 286 (Šámal a Šámalová), str. 2899.

7.3. Vztah k trestnému činu podle § 283

Sic jednání, která jsou v ustanovení § 286 postihována, mají pouze přípravný charakter, jenž je blízký přípravnému jednání směřujícímu k trestnému činu podle § 283, s ohledem na jejich vysokou nebezpečnost se je zákonodárce rozhodl kriminalizovat jako dokonáný³⁴⁶ samostatný trestný čin. Taková jednání tak budou trestná bez ohledu na skutečnost, zdali došlo k použití předmětu určeného k nedovolené výrobě daných látek či nikoliv. Na rozdíl od přípravy k trestnému činu podle § 283 postačí k trestní odpovědnosti za trestný čin podle § 286, aby pachatel vyrobil, opatřil nebo přechovával předměty toliko obecně určené k výrobě daných látek, bez vztahu k určitému konkrétnímu individuálně určenému trestnému činu. Pakliže má jít o přípravu k trestnému činu podle § 283, je nezbytné, aby tato příprava směřovala k individuálně určenému trestnému činu, tj. ke konkrétnímu činu naplňujícímu znaky trestného činu podle § 283.

Soudy došly k názoru, že trestný čin podle § 286 je v poměru subsidiarity k trestnému činu podle § 283, a tedy že podle § 286 lze stíhat pouze ty případy nižší závažnosti, ve kterých příprava k trestnému činu podle § 283 není trestná.³⁴⁷ V opačném případě, pokud si pachatel opatří předmět určený k nedovolené výrobě daných látek v úmyslu tyto látky vyrábět, má přednost použití primárního ustanovení o přípravě k trestnému činu podle § 283.³⁴⁸ Protože příprava k trestnému činu je úmyslné jednání a je trestná jen u zvlášť závažných trestných činů, musí se tento úmysl vztahovat i k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby tohoto trestného činu.³⁴⁹ Skutečnost, že určité jednání nelze kvalifikovat jako jednočinný souběh trestného činu podle § 283 a trestného činu podle § 286, potvrdil i NS, když v konkrétním případě rozhodoval o kvalifikaci jednání spočívajícího v přechovávání předmětu určeného k nedovolené výrobě daných látek, jenž byl současně skutečně využit k jejich výrobě.³⁵⁰

---

³⁴⁶ Učební texty hovoří o tzv. předčasně dokonáných trestných činech, viz např. JELÍNEK, Jiří et. al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-044-4, str. 284.

³⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. března 2006, sp. zn. 7 Tdo 186/2006.

³⁴⁸ Tato příprava je trestná pouze tehdy, pokud směřuje k naplnění některé kvalifikační okolnosti uvedené v § 283 odst. 2 až 4 TZ.

³⁴⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2003, sp. zn. 2 To 144/03.

³⁵⁰ Vztah těchto trestných činů NS přirovnává ke vztahu mezi ustanoveními podle § 233 (padělání a pozměnění peněz) a podle § 236 (výroba a držení padělatelského náčiní). Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. prosince 2003, sp. zn. 11 Tdo 992/2002.

8. Trestný čin šíření toxikomanie podle § 287

- (1) *Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*
- (2) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
- a) jako člen organizované skupiny,*
  - b) vůči dítěti, nebo*
  - c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.*
- (3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.*

Tento trestný čin svým způsobem zastřešuje skupinu drogových trestných činů, když postihuje jednání směřující k šíření drogové delikvence. Jelikož samotné užívání návykových látek nenaplňuje skutkovou podstatu žádného trestného činu, a není tak možné trestně stíhat ani účastenství na něm³⁵¹, byl zákonodárce nucen, vycházející z přesvědčení společenské škodlivosti takového jednání, přistoupit k vytvoření samostatného trestného činu šíření toxikomanie. Jeho záměrem bylo zamezit šíření tzv. drogové kultury mezi další osoby, především pak osoby věci neznalých.³⁵² Ustanovení § 287 v zásadě odpovídá dřívější právní úpravě obsažené v § 188a TZ 1961 s tím, že v základní skutkové podstatě byla pouze vypuštěna možnost uložení peněžitého trestu a v kvalifikované skutkové podstatě, stejně jako v případě trestného činu podle § 286, přibyla nová kvalifikační okolnost spočívající ve spáchání daného činu v pozici člena organizované skupiny. Upřesněno a částečně zpřísněno bylo také jednání směřující vůči dítěti.

---

³⁵¹ Podle § 24 TZ.

³⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

8.1. Základní skutková podstata

Spácháním trestného činu šíření toxikomanie pachatel nepřímě ohrožuje život a zdraví jiných osob tím, že jiného svádí ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje nebo zneužívání takové látky jinak podněcuje či šíří.

Zatímco skutkové podstaty ostatních drogových trestných činů se vztahují výlučně k OPL (popřípadě jedům), trestný čin šíření toxikomanie užívá širšího pojmu návykových látek abstrahujíc od alkoholu. Nevylučuje tak stíhání ani takového jednání, které by se týkalo těch návykových látek, jejichž držení či nakládání s nimi není postihováno podle § 283 an. Jedná se například o ředidla, čistidla, oxid dusný (tzv. rajský plyn),³⁵³ ale také rostliny s psychotropním účinkem, které nejsou zařazené do výčtu OPL³⁵⁴, jestliže jsou způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo jeho sociální chování.³⁵⁵ Takovéto látky spadají pod pojem „ostatní látky“ obsažený v definici pojmu návykových látek podle § 130 TZ. Na alkohol, který jinak ve smyslu § 130 patří mezi návykové látky, se trestný čin šíření toxikomanie explicitně nevztahuje, neboť funkci nezbytné ochrany před alkoholem plní jiná ustanovení TZ, konkrétně trestný čin podání alkoholu dítěti podle § 204 či trestný čin ohrožování výchovy dítěte podle § 201.³⁵⁶ Stejně tak se trestný čin podle § 287 nevztahuje na tabák, čaj, kávu, čokoládu a další látky, u kterých sice může vzniknout návyk, avšak na rozdíl od ostatních návykových látek nepříznivě neovlivňují psychiku člověka, ani jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.³⁵⁷ Dále k pojmu návykových látek viz kap. 1.2.³⁵⁸ Pojem „zneužívání“ návykové látky zákonem definován není, z hlediska adiktologického se jím však rozumí abúzus, tedy nadměrné užívání návykové látky, jež může vyvolat syndrom závislosti, tedy toxikomanii.³⁵⁹ Dalším znakům této skutkové podstaty se budou věnovat následující kapitoly.

---

³⁵³ Proto lze skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie naplnit i distribucí balónků plněných tímto plynem.

³⁵⁴ Za takovou NS výslovně označil například šalvěj divotvornou, tedy rostlinu, jež obsahuje halucinogenní látku Salvinorin A, viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

³⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005.

³⁵⁶ „Šíření alkoholismu“ u dospělých zákonodárce nijak trestně nepostihuje.

³⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 287 (Šámal a Šámalová), str. 2902.

³⁵⁸ V následujícím textu kapitoly 8 může být v některých pasážích pro odlehčení textu pracováno s pojmem návykových látek ve smyslu všech návykových látek vyjma alkoholu, což nemusí být vždy explicitně uvedeno, avšak z daného kontextu bude zřejmé, že se má na mysli právě takto chápané návykové látky.

³⁵⁹ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X, str. 14.

Jak z relativně široké formulace základní skutkové podstaty vyplývá, jedná se o značnou škálu jednání, na které trestný čin podle § 287 dopadá. Znaky trestného činu šíření toxikomanie tak může naplnit například i lékař, který by pacientům neoprávněně předepisoval léky obsahující OPL s vědomím, že druh a množství těchto léků neodpovídá zdravotnímu stavu pacientů a že ti je mohou zneužít, pakliže mu tato skutečnost byla přinejmenším lhostejná.³⁶⁰

Protože se jedná o trestný čin ohrožovací, který je dokonán již samotným sváděním, podporováním, podněcováním či šířením, nevyžaduje se, aby osoba nebo osoby, jimž byl projev nebo jiné pachatelovo jednání určeno, jím byly skutečně ovlivněny. Podstatné je, zda jednání pachatele bylo způsobilé u dotčených osob rozhodnutí o zneužívání návykové látky vyvolat.³⁶¹

8.1.1. Svádění

Svádění, potažmo i podporování, jsou jednání co do své podstaty blízka návodu a pomoci ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b), c), avšak, jak již bylo naznačeno³⁶², zde je třeba tyto kvalifikovat jako přímé pachatelství trestného činu podle § 287, jenž je zcela nezávislé na eventuálním trestně postižitelném jednání jiných osob.

Svádění ke zneužívání návykové látky, na rozdíl od podněcování a šíření, musí směřovat vůči individuálně určené osobě. Protože TZ blíže nevymezuje jeho možné formy, a to ani u podporování, podněcování či šíření, může nabývat v zásadě jakékoliv podoby. Jelikož z povahy věci svádění směřuje k vyvolání rozhodnutí jiné osoby zneužívat návykovou látku, půjde zejména o přemlouvání, poučování, vychvalování účinků takové látky, předvedení způsobu, jakým ji lze zneužívat, podmiňování vstupu do určité skupiny užíváním návykové látky a další podobná jednání.³⁶³ Je záhodno podotknout, že pokud by svádění mělo formu přímého nabízení OPL, bylo by nutné takovéto jednání posuzovat jako trestný čin podle § 283, k němuž je trestný čin šíření toxikomanie subsidiární a jejichž jednočinný souběh je vyloučen.³⁶⁴ Jestliže by však byly přímo nabízeny jiné návykové látky než OPL,

---

³⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004, sp. zn. 6 Tdo 547/2004.

³⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 11 Tdo 959/2015.

³⁶² Jelikož ten, jemuž je jednání určeno, se nedopouští žádného trestného činu, nelze zde uvažovat o účastenství, neboť ve smyslu § 24 nelze navést či pomoci k činu, který není trestný.

³⁶³ KUČHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-047-8, str. 378.

³⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

vyjma alkoholu, jednání by již naplňovalo skutkovou podstatu pouze trestného činu podle § 287.

K rozlišení pojmů „svádění“ a „podporování“ Krajský soud v Plzni uvedl, že svádění je nutno vykládat jako intenzivnější činnost pachatele směřující zejména vůči osobám, které zkušenosti se zneužíváním návykových látek nemají. V ostatních případech půjde zpravidla o podporování.³⁶⁵

8.1.2. Podporování

Oproti tomu podporování ve zneužívání návykových látek odlišných od alkoholu, může směřovat jak vůči osobě začínající se zneužíváním, tak i vůči osobě, která takové látky již delší dobu zneužívá. Podle Sotoláře tak může být i vůči osobě návykové látky dosud nezneužívající.³⁶⁶ Podporování může mít podobu podpory jak psychické (intelektuální), tak fyzické. Psychickou podporu lze spatřovat v poskytování rad týkajících se zneužívání návykových látek, v utvrzování v rozhodnutí je zneužívat atp. Fyzickým podporováním pak může být opatření injekční stříkačky a jiných pomůcek využívaných při zneužívání návykových látek, poskytnutí bytu či jiných prostor k nerušenému zneužívání návykových látek aj. Společným jmenovatelem těchto a dalších jednání však musí být úmysl pachatele podporovat v individuálně určené osobě rozhodnutí zneužívat návykové látky odlišné od alkoholu.

Jak důvodová zpráva uvádí, „*smyslem tohoto ustanovení není postihnout jednání, které je vykonáváno se záměrem zmírnit negativní psychické, zdravotní a sociální dopady zneužívání návykových látek na jejich uživatele*“, čímž naráží zejména na činnost různých státních i nestátních institucí, jejichž cílem je snížit zdravotní a sociální negativní dopady zneužívání návykových látek, včetně s tím spojených společenských nákladů, když v rámci terciální prevence například vyměňují injekční stříkačky, poskytují rady a poučky ohledně bezpečnějšího užívání návykových látek či pro uživatele toxikologicky testují některé návykové látky. Takovéto působení těchto institucí by tak nemělo být a není předmětem trestního postihu podle § 287.

---

³⁶⁵ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 17. listopadu 1998, sp. zn. 7 To 686/98.

³⁶⁶ DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4, Hlava VII, Díl 1, § 287 (Sotolář), str. 2373.

8.1.3. Podněcování

Podněcováním ke zneužívání návykových látek odlišných od alkoholu je třeba rozumět projev cíleně vedený snahou vzbudit u jiných osob rozhodnutí nebo náladu uchýlit se ke zneužívání takovýchto látek. Forma tohoto projevu není rozhodná, může se tak stát ústně, písemně, konkludentně, a to i přímo, nepřímo či skrytě (například výsměšné poznámky na adresu osob návykové látky nezneužívajících).³⁶⁷ V praxi tak bývá postihováno zpřístupňování propagačních materiálů na internetových sítích³⁶⁸, veřejné prezentování sortimentu obvykle používaného ke zneužívání těchto látek nebo sortimentu tyto látky připomínajícího či na ně odkazujícího³⁶⁹, vychvalování pozitivních účinků zneužívání návykových látek nebo poskytování návodů k dosažení vyšší efektivity tohoto zneužívání³⁷⁰ aj. Na rozdíl od svádění, jemuž se podněcování podobá, však není projev pachatele určen konkrétní osobě.

8.1.4. Šíření

Rovněž šíření zneužívání návykových látek odlišných od alkoholu směřuje vůči blíže nekonkretizovaným osobám. Rozumí se jím jakékoliv další počínání sledující záměr zvyšovat zájem o zneužívání těchto látek. Toto jednání může mít například podobu vydání a distribuce knižního díla obsahujícího návody ke zneužívání těchto látek³⁷¹, podobu výzev adresovaných uživatelům návykových látek k dalšímu šíření svých postojů a návyků či podobu schvalování páchaní drogových trestných činů.³⁷²

Myslím si, že povědomí o tomto trestném činu je ve společnosti poměrně nízké. Jak z podávaného výkladu jednotlivých znaků tohoto trestného činu vyplývá, spektrum jednání, která by se pod tato dala podřadit, je skutečně široké a laická veřejnost se dle mého tohoto trestného činu mnohdy dopouští v negativním právním omylu, o čemž může svědčit například i velké množství dovolání, ve kterých se dovolatelé domáhají určení zejména toho, že dané konkrétní jednání není podřaditelné pod žádný ze znaků tohoto trestného činu.

³⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 11 Tdo 9/2016.

³⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2015, sp. zn. 11 Tdo 879/2015.

³⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014.

³⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012.

³⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. února 2016, sp. zn. 11 Tdo 1099/2015.

³⁷² ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, Hlava VII, Díl 1, § 287 (Šámal a Šámalová), str. 2904.

8.2. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby

Kvalifikační okolnosti jsou v rámci trestného činu šíření toxikomanie rozděleny do dvou odstavců. Podle odstavce druhého bude přísněji potrestán ten, kdo spáchá čin uvedený v základní skutkové podstatě jako člen organizované skupiny, vůči dítěti, nebo tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. Podle odstavce třetího je pak ještě přísněji postihováno jednání uvedené v odstavci prvním, je-li spácháno vůči dítěti mladšímu patnácti let. Specifickou kvalifikační okolností, které do této chvíle v práci nebyla věnována pozornost a jež bude předmětem následující kapitoly, je spáchání činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.³⁷³

8.2.1. Tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem

Zařazení této okolnosti mezi zvlášť přitěžující okolnosti se jeví jako zcela logický krok, neboť společenskou škodlivost daného jednání zcela jistě zvyšuje způsobilost těchto prostředků oslovit velmi široký okruh osob. Zavedena byla zákonem č. 134/2002 Sb., jenž novelizoval § 188a TZ 1961, a tím také došlo k naplnění závazku ČR vyplývajícího z čl. 9 Společného postupu odsouhlaseného Radou na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii.³⁷⁴

Jelikož se domnívám, že uvedené jednotlivé způsoby spáchání činu jsou samy o sobě dostatečně výmluvné, krátce se zmíním pouze o spáchání činu „jiným obdobně účinným způsobem“. NS při výkladu tohoto neurčitého pojmu došel k závěru, že znak je naplněn tehdy, *„jestliže rozsah a koncentrace nabízené jiné návykové látky než alkoholu dosahuje takové intenzity, která je srovnatelná se spácháním tohoto činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí.“*³⁷⁵ Jako příklady jiných obdobně účinných způsobů šíření informací bývají uváděny zejména počítačové diskety, média CD a DVD či videokazety³⁷⁶ za předpokladu, že informace takto zpřístupňují širšímu okruhu osob,

³⁷³ Ostatní zvlášť přitěžující okolnosti blíže viz kap. 4.2.

³⁷⁴ Jedná se o závazek, který vyzývá členské státy EU, aby při postihu podněcování nebo vybízení k nezákonnému užívání nebo výrobě narkotik věnovaly zvláštní pozornost používání údajů zpracovávaných na počítači, a zejména na internetu.

³⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012.

³⁷⁶ Například DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4, str. 2375.

nicméně o dnešní použitelnosti některých lze již velice vážně pochybovat.³⁷⁷ V posledně zmiňovaném usnesení se NS rovněž vyjádřil k otázce společenské škodlivosti daného trestného činu konstatováním, že ji nevyklučuje ani skutečnost, že šířené propagační materiály podněcující ke zneužívání návykových látek odlišných od alkoholu jsou zároveň volně dostupné na internetu.

8.3. Problematika growshopů

Trestný čin šíření toxikomanie se donedávna vyskytoval v oficiálních statistikách kriminality jen velmi zřídka, to se však změnilo v souvislosti s mediálně sledovanou kauzou tzv. growshopů.³⁷⁸ Termín „growshop“ je kompozitem dvou anglických slov, konkrétně slovesa „to grow“, což v překladu znamená růst, a substantiva „shop“, v překladu obchod. Growshop je tedy označením pro obchod zaměřený na prodej a distribuci zboží pro pěstitelské účely, v našich podmínkách obzvláště pro účely pěstování konopí. Nabízené potřeby jsou zaměřeny zejména na hydroponii, indoorové i outdoorové pěstování konopí³⁷⁹, a současně je distribuován i další sortiment související s užíváním konopí.³⁸⁰ Growshopy jsou provozovány jak ve formě kamenných obchodů, tak ve formě tzv. e-shopů, tedy internetových obchodů. Součástí internetových obchodů jsou mnohdy také diskuzní fóra, na nichž si pěstitelé vyměňují rady, a to zejména v oblasti pěstování konopí, maximalizace nelegální produkce či skrývání pěstování a snižování případného odhalení.³⁸¹

Ačkoliv legalita činnosti těchto obchodů byla předmětem mnoha veřejných i odborných diskuzí, policie dlouhou dobu tvrdila, že se jí to sice líbit nemusí, ale že proti těmto obchodům zasáhnout nemůže, neboť veškeré nabízené zboží je zcela legální. *„Snažíme se proti tomu bojovat, ale trestní odpovědnost je v tomto případě minimální. Semena je možné*

---

³⁷⁷ Dle mého názoru lze jen těžko hovořit o šíření informací mezi větší počet osob prostřednictvím VHS kazet či počítačových disket, když už jen nemnoho osob disponuje funkčním zařízením, jenž je schopné takovéto médium přehrát.

³⁷⁸ Vyjádřeno čísly, v roce 2011 byly ze spáchání trestného činu šíření toxikomanie obžalovány celkem 4 osoby, o dva roky později jich bylo obžalováno celkem 11 a v roce 2014 již 72. Viz příslušné statistické ročenky kriminality každoročně vydávané ministerstvem spravedlnosti ČR. (Obdobně nízké počty stíhaných osob jsou evidovány pro stejný trestný čin i za účinnosti staré právní úpravy.)

³⁷⁹ Hydroponii je rozuměno pěstování rostlin bez půdy v živném roztoku, indoor pěstováním pak pěstování v uzavřeném prostoru s umělým osvětlením a outdoor pěstováním pěstování pod širým nebem.

³⁸⁰ Pro ilustraci předkládám demonstrativní výčet v obchodech nabízeného sortimentu, jde o šlechtěné odrůdy semen konopí deklarující vysoké hodnoty THC, vodní dýmky, filtry, drtičky, reklamní letáky, různorodé nabídkové katalogy, reklamní předměty s vyobrazeným logem lístku marihuany, hnojiva, substráty, závlahy, technologie osvitu, velkokapacitní uhlíkové filtry atp.

³⁸¹ ŠKOLNÁ, Veronika. Operace growshopy. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2014(1), 3-8. ISSN 1211-8834, str. 3-4.

prodávat a to vybavení? Každý může tvrdit, že to má na rajčata,“ uvádí například v roce 2011 Michal Hammer, tehdejší mluvčí Národní protidrogové centrály (dále též „NPC“).³⁸² Počet growshopů tak v průběhu let podstatně narůstal (vzpomeňme údaj 20 kamenných obchodů na počátku roku 2010), až jich v říjnu roku 2013 bylo na území ČR provozováno již více než 120.³⁸³ Vývoj však nabral opačný směr, když na základě usnesení NS ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012, NPC iniciovala a koordinovala operaci nazvanou „Growshopy“³⁸⁴, při které v pondělí 4. listopadu 2013 proběhl celorepublikový zátah na desítky growshopů, v rámci něhož došlo k širokému zabavování sortimentu a zajišťování dalších důkazů svědčících o páchání trestného činu šíření toxikomanie. V krátké době následovalo několik dalších razíí a ve společném důsledku bylo zahájeno 56 trestních řízení s majiteli a zaměstnanci jednotlivých growshopů.³⁸⁵ Jak uvádí na str. 35 výroční zpráva NPC za rok 2014, provedením operace Growshopy orgány činné v trestním řízení daly „*zřetelně najevo negativní postoj k liberalizaci užívání marihuany a umělému vytváření normality konzumu marihuany.*“

Usnesení, které se tak stalo velice průlomovým rozhodnutím, potvrzovalo rozsudek soudu první instance, které uznalo vinnými majitele a zaměstnance growshopu přečinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c), přičemž oběma uložený trest odnětí svobody v délce trvání jednoho roku podmíněně odložil na zkušební dobu osmnácti měsíců a majiteli současně uložil trest propadnutí věci. Skutkovou podstatu oba odsouzení naplnili tím, že v rozmezí dvou měsíců během roku 2011 v prodejně nabízeli a veřejně prezentovali tiskoviny propagující pěstování konopí a užívání marihuany a poskytovali návod k pěstování různých kultivarů konopí s co nejvyšším obsahem THC. V tiskovinách byl obsažen též popis účinků užívání na lidský organismus a obsah THC v jednotlivých kultivarech. Dále obvinění nabízeli a prodávali zákazníkům feminizovaná semena konopí setého, veškeré nezbytné pěstitelské potřeby, kuřácké potřeby a dekorační předměty s logem marihuany.

---

³⁸² JANOUŠEK, Artur. Shop prodává semena silné drogy i nádobíčko na pěstování, vše legálně. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2011 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/shop-prodava-semena-silne-drogy-i-nadobicko-na-pestovani-vse-legalne-1gj-/usti-zpravy.aspx?c=A110321_1552467_usti-zpravy_alh.

³⁸³ ÚŘAD VLÁDY ČR. Situace ve věcech drog v České republice 2013: Souhrn výroční zprávy. *Zaostřeno na drogy*. 2014, 12(5). ISSN 1214-1089, str. 3.

³⁸⁴ Podle vyjádření národního protidrogového koordinátora Jindřicha Vobořila nebyla razie proti growshopům posvěcena odborem protidrogové politiky při Úřadu vlády, viz HURÝSEK, Lukáš. Mýty a legendy národní protidrogové centrály. In: *Legalizace: Magazín, který vám rozšíří zorničky* [online]. Legal Publishing, s.r.o., 2013 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/945-myty-a-legendy-narodni-protidrogove-centraly>.

³⁸⁵ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČR. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2013*. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství ČR, 2014., str. 18.

Dovolatelé připouštějící správnost zjištěného skutkového stavu rozporovali právní kvalifikaci skutku poukázáním na skutečnost, že se nemůže jednat o trestný čin. Krom připomenutí zásady *ultima ratio*, argumentovali zejména tvrzením, že pakliže je samotný prodej semen konopí a samotná distribuce povolených tiskovin legální, je absurdní považovat spojení obou činností za trestný čin. Ačkoliv se jedná o velice logickou argumentaci, NS se s ní vypořádal, a to natolik precizně, že se jeho následující vyjádření stalo předmětem mnoha citací. „*Je zřejmé, že prodej několika semen konopí setého, pokud by skutečně směřoval k uspokojování sběratelských zálib zákazníků, je svým účelem, a tedy i společenskou škodlivostí, naprosto něco odlišného než prodej semen a dalších zařízení pro přestování rostlin konopí pro účely jejich užívání jako drogy (o čemž v daném případě jednoznačně svědčí to, že prodávána byla pouze feminizovaná semena, protože pouze z nich může vyrůst rostlina s vysokým obsahem účinné látky THC, jakož i to, že v sortimentu nabídky byly i další předměty potřebné pro aplikaci drogy). Obdobně též skutečnost, že předmětné propagační materiály a časopisy lze získat i volně na internetu, ještě neznamena, že nejsou způsobilé přispívat k šíření toxikomanie či podněcovat ke zneužívání návykových látek. O to větší společenskou škodlivost potom vykazuje jednání, které oba tyto způsoby koncentruje na jedno místo, jako je tomu v případě tzv. grow shops, které zpřístupňují širokému okruhu osob nejen návodné a podněcující informace, nýbrž poskytují i morální podporu a zejména materiální zajištění pro jejich zneužívání návykových látek.*“³⁸⁶ Následná ústavní stížnost byla ÚS zamítnuta³⁸⁷, když ten se ztotožnil s argumentací dovolacího soudu a k argumentu volné dostupnosti propagovaných materiálu, zejména na internetu, dodal, že sic je skutečnost, že analogická trestná činnost je páchána i jinými pachateli a že není v silách společnosti tomu zabránit politováníhodná, není možné ospravedlnit pachatele konkrétních deliktů, a to bez ohledu na vysokou míru latence této kriminality. Ohledně společenské škodlivosti pak ÚS uzavřel, že jde o jednání společensky natolik škodlivé, že o porušení principu *ultima ratio* nelze hovořit vůbec.

Ačkoliv se jednalo o rozhodnutí vyjadřující se ke konkrétní trestní věci a bylo z nich patrné, že v dalších podobných případech by mělo vždy záležet na všech okolnostech případu

---

³⁸⁶ Výstižné shrnutí rovněž podává rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. listopadu 2014, sp. zn. 7 T 27/2014, ve kterém se uvádí, že „obžalovaný není stíhán za to, že by prodával něco, co by bylo zakázáno prodávat, držet či používat. Je stíhán za to, že tím, co prodával, co nabízel a v jakých kombinacích a souvislostech tak činil, s jakými návody, radami a poučeními, s jakými informacemi, že tímto u jiných osob mohl vzbuzovat zájem o pěstování konopí za účelem opatření drogy marihuany anebo že tímto v důsledku pomáhal osobám konzumující drogu materiálním vybavením a návody ...“

³⁸⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. února 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13.

a celkovém kontextu, v němž jsou jednotlivé obchody provozovány³⁸⁸, bylo do konce roku 2015 v dané věci obviněno celkem 83 osob, pravomocně rozhodnuto o 69 z nich a v 91 % byly tyto uznány vinnými.³⁸⁹ Rád bych v této souvislosti uvedl několik dalších argumentů zaznívajících v médiích i u soudů na obranu obviněných a způsob, jakým se s nimi soudy vypořádaly. Jedním z nejčastěji uváděných argumentů byla nepředvídatelnost trestního postihu a tvrzení, že do 4. listopadu 2014 bylo podnikání v předmětném oboru naprosto legální, státními orgány tolerované a bylo k němu orgány státní správy udělováno povolení, přestože bylo známo, o jakou podnikatelskou činnost se jedná, a tak ke kriminalizaci mělo dojít až *ex post*. NS k této námitce uvedl, že „nelze argumentovat analogií se změnou dlouhodobé judikatury, neboť před rozhodnutím NS 8Tdo 1206/2012, neexistovala žádná judikatura, která by říkala, že činnost vykonávaná obviněným je beztrestná. Ze samotného faktu, že byla tato činnost stranou pozornosti OČTŘ, tj. nebyla těmito orgány stíhána, nelze vyvozovat závěr o legálnosti této činnosti. Nelze tedy vyvodit ani závěr, že došlo k situaci, při které se ze dne na den z podnikání dovoleného stává podnikání nejen zakázané či nedovolené, ale podnikání, v němž je spatřováno trestné jednání ve smyslu norem trestního práva, aniž že došlo k hrubému porušení zásady „co není zakázáno je dovoleno“.³⁹⁰ V jiném rozhodnutí obvinění namítali, že nakupující písemně upozorňovali, že zasazením semen a pěstováním rostlin mohou spáchat trestný čin. Městský soud v Brně však takovéto distancování se od případného zneužití vzhledem k nabízenému sortimentu a obsahu internetového obchodu označil za pouhý zastírací manévr, který na kvalifikaci jednání nemůže mít žádný vliv.³⁹¹ Některé growshopy v domnění, že „splní podmínku formulovanou“ v klíčovém usnesení, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012, stáhly z nabídky kamenných obchodů semena konopí a tyto prodávaly samostatně na odlišném internetovém obchodě (případně opačně přestaly nabízet „propagační tiskoviny“) předpokládaje, že takovéto jednání v duchu zmiňovaného usnesení nebude možné posoudit jako trestný čin. Avšak i takovýto postup byl soudy vyhodnocen jako zastírací manévr a jednání následně posouzeno podle § 287.³⁹² Argumentů na podporu obviněných se v jednotlivých rozhodnutích objevuje skutečně dlouhá

---

³⁸⁸ V případě usnesení NS se předsedkyně senátu Věra Kůrková dokonce nechala slyšet, že „toto usnesení bylo rozhodnutím o konkrétním dovolání, v konkrétním případě a nemělo povahu rozhodnutí, které by Nejvyšší soud činil v zájmu jednotného rozhodování soudů.“ viz HEJDUK, Adam. Konec growshopů v Čechách? In: *Legalizace: Magazín, který vám rozšíří zorničky* [online]. Legal Publishing, s.r.o., 2015 [cit. 2016-07-19]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/1508-konec-growshopu-v-cechach>.

³⁸⁹ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR. *Výroční zpráva 2015*. Praha: Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2016, str. 23.

³⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. září 2014, sp. zn. 11 Tdo 935/2014.

³⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014.

³⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2014, sp. zn. 3 Tdo 1218/2014.

řada, a ačkoliv valná většina z nich je právně irelevantní a z pohledu člověka vzdělaného v oboru práva zjevně laické povahy, lze z nich vycítit upřímné přesvědčení o nespravedlnosti konkrétního trestního řízení a obecně ztrátu důvěry v český právní systém.

Osobně s právní kvalifikací shora popsaného způsobu provozování growshopů jako trestného činu šíření toxikomanie a s převážnou částí soudní argumentace souhlasím. Takovéto jednání je zcela jistě subsumovatelné pod skutkové znaky objektivní stránky § 287 tak, jak byly shora popsány, a z tohoto pohledu považuji postup soudců a státních zástupců za správný a ostatně za jediný legálně možný.³⁹³ Problém však spatřuji v samotném prvopočátku celé operace. Domnívám se totiž, že za situace, kdy při nezměněné právní úpravě zde byly veřejně provozovány obchody s plným vědomím státních orgánů a kdy se některé z nich o tomto podnikání vyjadřovaly i v médiích jako o podnikání trestně nepostižitelném³⁹⁴, měl být postup NPC, a to s ohledem zejména na její preventivní funkci, odlišný. Účelem a funkcí trestního práva není jen represe, ale zejména prevence, a proto si myslím, že s ohledem na specifickou celou situaci, se měla NPC po vydání průlomového usnesení nejprve pokusit provozovatele growshopů na možnost posouzení jejich jednání jako trestného činu upozornit, a to například jednotným dopisem, když ostatně samotné growshopy evidovala již delší dobu před vydáním tohoto usnesení.³⁹⁵ Věřím, že by většina provozovatelů na takovéto upozornění zareagovala okamžitým uvedením podnikání v soulad se zákonem, neboť se ve většině případů nejednalo o osoby navázané na podsvětí, nýbrž o prosté živnostníky.³⁹⁶ Postupem, kdy v rámci jedné operace byly zasaženy desítky growshopů, tak provozovatelům a jejich zaměstnancům mnohdy jednajícím v dobré víře ani nebyla dána možnost poučit se a uvědomit si protiprávnost svého jednání na případu jiného. Vzhledem ke skutečnosti, že jeden a půl roku po této operaci bylo v ČR provozováno celkem

---

³⁹³ Například s ohledem na zásadu legality.

³⁹⁴ Kromě vyjádření Hammera, je z tohoto pohledu uvedení hodný také případ mediálně známého majitele nejstaršího a nejnámějšího pražského growshopu Michala Otipky, který mi poskytl k této problematice osobní rozhovor. Ten tvrdí, že byl v několika případech samotnými příslušníky Policie ČR ubezpečován, že se žádného protiprávního jednání v souvislosti s provozováním growshopu nedopouští, o čemž mimo jiné soudu předložil i důkazy.

³⁹⁵ NPC tak mohla zformulovat meze společného prodeje komodit, které již nebude tolerovat a pro které budou příslušné osoby trestně stíhány.

³⁹⁶ O tom, že si ani samotná NPC nebyla trestností provozování growshopů v té době zcela jistá, vypovídá i retrospektivní vyjádření jejího ředitele Jakuba Frydrycha: „*Jednoznačně se potvrdilo, že naše právní konstrukce je správná. Není možné popularizovat, podněcovat a šířit pěstování marihuany.*“ Zdroj: POKORNÝ, Jakub. Growshopy si hrají na schovávanou, říká šéf protidrogové policie. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2014 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/frydrych-obhajuje-razii-proti-growshopum-fia-krimi.aspx?c=A140605_113255_krimi_jp.

135 growshopů,³⁹⁷ které jen nepatrně obměnily sortiment a přizpůsobily se tak nové judikatuře, se domnívám, že identického výsledku bylo možné dosáhnout za mnohem nižších společenských nákladů, bez nutnosti ukládání v mnoha případech prvního trestu vůbec.³⁹⁸ Proto celou operaci v tomto kontextu a v době, kdy velká část světa stále častěji hovoří o pozitivních důsledcích přístupu, který místo prohibice a represe prosazuje prevenci, osvětu a vědecký přístup k celé problematice, považuji za poměrně nešťastnou.

---

³⁹⁷ Majitelé growshopů se nevzdávají, byznys jede dál: Rok a půl po razii. In: *Týden.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, a.s., 2015 [cit. 2016-07-19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/majitele-growshopu-se-nevzdavaji-byznys-jede-dal_347371.html.

³⁹⁸ Na druhou stranu je nutno kvitovat, že převážná většina uložených trestů odnětí svobody byla podmíněně odložena.

Závěr

Celospolečenský problém nedovoleného nakládání s drogami, jehož značné negativní dopady postihují nejen jednotlivce drogy užívající, ale celá společenství, se státy snaží regulovat i prostřednictvím nástrojů poskytovaných trestním právem. Českou právní úpravu drogové problematiky lze hledat zejména v zákoně o návykových látkách, v přestupkovém zákoně a především v trestním zákoníku. Hlavním cílem této práce, jak již bylo seznáno v úvodu, bylo předložit uceleně zpracovanou hmotněprávní úpravu drogových trestných činů zohledňujíc právní názory soudní praxe, odborné veřejnosti, jakož i názory vlastní, a to včetně zpracování aktuálních otázek s jednotlivými trestnými činy se pojících. V následujících odstavcích budou již jen zrekapitulovány vybrané dílčí závěry.

Trestní zákoník donedávna zmocňoval vládu, aby svým nařízením stanovila, co se rozumí znakem „množství větší než malé“, příslušné ustanovení a vládní nařízení však ÚS svým nálezem sp. zn. Pl. ÚS 13/12 zrušil s tím, že není možné, aby zákonný znak trestného činu byl vymezen normou nižší právní síly, než je zákon, a vyjádřil předpoklad znovunabytí na významu dříve užívaných judikátů. Protože však, jak v práci dokládám, dřívější judikatura nebyla při výkladu znaku konzistentní a protože stanovení přesné hranice množství většího než malého považuji z hlediska právní jistoty, nákladnosti trestního řízení a jeho složitosti za výrazně vhodnější řešení, domnívám se, že je třeba najít vhodnou alternativu, která by poskytovala tytéž výhody a stejně jako vládní nařízení umožňovala pružnou reakci na aktuální vývoj drogové scény. V tomto ohledu oceňuji činnost NS, který v této věci přijal sjednocující stanovisko, sp. zn. Tpjn 301/2013, v jehož příloze jednotlivé hodnoty vymezil obdobně, jak tomu bylo ve zrušeném nařízení, a zavázal se situaci nadále pozorně sledovat a v případě potřeby prahová množství upravovat.

Potřeba flexibilní a účinné reakce je spojena zejména s prudce se rozvíjejícím trhem s novými psychoaktivními látkami, které jsou vyráběny zvláště se záměrem obejít stávající právní úpravu, která nakládání s nimi dosud nepostihuje. Za situace podstatně se zvyšujícího výskytu NPL, kdy jedinou možnou reakcí na výskyt byla novelizace ZoNL, konkrétně v příloze obsažených seznamů OPL, se legislativní proces jevil býti značně složitou a časově náročnou procedurou. Proto zákonodárce přistoupil k možnosti úpravy seznamů OPL prostřednictvím nařízení vlády, kterou k tomuto zmocnil s účinností od 1. ledna 2014, nově jsou tak seznamy OPL obsaženy v přílohách vládního nařízení č. 463/2013 Sb. Protože

takovéto řešení považuji za efektivní a velmi vhodné, předkládám v práci návrh legislativních změn, které by měly umožnit tomuto řešení nadále obstát i ve světle argumentace zmiňovaného nálezu ÚS. Východisko spatřuji v obecném vydefinování OPL v ZoNL za současného vymezení postupu posuzování látek předcházejícího jejich zařazení na příslušné seznamy. Domnívám se, že v takovém případě by zařazení OPL na příslušné seznamy prostřednictvím nařízení vlády bylo třeba posuzovat jako konkretizaci zákonného ustanovení, které by tedy danou problematiku upravovalo alespoň v základních rysech, a nikoliv jako samotné stanovení znaku trestného činu. Návrhy obou požadovaných definic jsou předloženy v kap. 4.5.2. Inspiraci k dalšímu zefektivnění a urychlení ochrany před NPL jsem hledal rovněž u slovenského zákonodárce, na jehož základě navrhuji jako vhodné přijmout tzv. Seznamy rizikových látek, na které by bylo možné zařadit na dobu nezbytnou k shromáždění a vyhodnocení informací i látky, o jejichž zařazení na „běžné“ seznamy OPL nelze rozhodnout okamžitě, avšak existuje u nich důvodná obava, že by mohly mít negativní zdravotní nebo sociální dopady na jednotlivce a společnost. Takto zařazené látky by pak dočasně podléhaly podobnému kontrolnímu režimu jako látky uvedené na seznamech OPL.

Dlouhodobě diskutovaným problémem drogových trestných činů je výklad jejich zákonných znaků vymezujících rozsah. Trestní zákoník v souvislosti s úpravou drogových trestných činů rozlišuje pojmy „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“, aniž by však jejich obsah jakkoliv vykládal. Tato úloha je tak ponechána orgánům činným v trestním řízení a především pak soudní praxi. Obecně se jedná o problematiku pro orientaci poměrně složitou, pro niž je charakteristická názorová nejednotnost a rozdílnost samotné soudní interpretační praxe, přičemž zpracování jednotlivých názorů a současných vývojových tendencí se stalo předmětem kapitoly 4.2.2. Osobně se přikláním k názoru, že při rozhodování o naplnění konkrétního znaku rozsahu je třeba přihlížet nejen ke kvantitativním a kvalitativním kritériím, ale také k jiným okolnostem, za nichž byl trestný čin spáchán.

Za krok správným směrem považuji legislativní zpřístupnění konopí pro účely léčby pacientů trpících vybranými nemocemi, kteří se tak napříště, alespoň teoreticky, nemusejí uchýlovat k domácímu pěstování této rostliny. Přestože se jednalo o dlouho očekávanou změnu a příslušný zákon byl přijat již v roce 2013, z důvodu administrativních a ekonomických omezení není léčba legálně dostupným konopím do dnešního dne příliš využívána. Největší problém spatřuji ve finanční náročnosti této léčby, a to obzvláště ve spojení se zákazem SÚKLu, který znemožnil její úhradu z veřejného zdravotního pojištění. Navrhováno je tak zrušení tohoto zákazu a zároveň licencování 3 až 10 dalších subjektů,

namísto současně jediného, které by byly oprávněné léčebné konopí v ČR pěstovat, což by mělo mít za následek vytvoření konkurenčního prostředí a s tím souvisejícího tlaku na další snižování ceny a zvyšování kvality produkovaného konopí. Nesouhlas vyjadřuji rovněž s paušálním věkovým omezením léčby konopím na osoby starší 18 let, který stanovuje pouze sekundární právní předpis a o němž jsem přesvědčen, že je z velké části ovlivněn zejména společenským vnímáním konopí.

U trestného činu šíření toxikomanie byla pozornost věnována mediálně výrazné kauze growshopů. S ohledem na výklad jednotlivých znaků trestného činu šíření toxikomanie bylo nezbytné přisvědčit názoru orgánů činných v trestním řízení a jednání spočívající v nabízení uceleného řetězce potřeb a návodů sloužících k pěstování konopí pod tyto znaky skutečně subsumovat. Přihlížejíc k preventivní funkci a samotnému účelu trestního práva však chybný postup spatřuji, se zřetelem k předcházejícímu přístupu orgánů činných v trestním řízení k provozování growshopů, v postupu Národní protidrogové centrály bezprostředně následujícím vydání klíčového rozhodnutí NS. Věřím, že místo celorepublikového zátahu mělo být prvotně přistoupeno k obecné preventivní informační akci, která by byla způsobilá předejít širokému trestání osob, které se domnívaly, že jejich podnikání je v plném souladu se zákonem.

V době, kdy se prohibice a represe celosvětově ukazují jako nedostatečně účinné nástroje boje proti drogám a kdy se hledají různé alternativy řešení, spatřuji námět na další zpracování tématu zejména v různých možnostech zákonodárce a připravenosti společnosti na určitou liberalizaci postojů ve vztahu k drogám, potažmo legalizaci alespoň některých z nich. Pokud si člověk v dnešní době v ČR chce vyzkoušet nějakou drogu, nečiní mu obvykle velký problém si ji obstarat a za situace, kdy je i na základních školách široce dostupné konopí, může takovýto zákaz působit spíše v duchu „zakázaného ovoce“ a podněcovat k projevům určitého rebelství či snahám o nekonvenční chování. Na druhou stranu je pravdou, že se cestou legalizace konopí v nedávné době vydalo již několik států, například americký Washington (2012) či Colorado (2014), od příštího roku též Kanada, a nám se tak naskýtá příležitost počkat si, jak tento „experiment“ dopadne, a teprve poté jej za podmínek naší společnosti vyhodnotit. Otázkou však je, jestli ten správný čas již nenastal.

Seznam zkratek

An.	– a následující
Atd.	– a tak dále
Atp.	– a tak podobně
ČSFR	– Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSR	– Československá republika
ČSSR	– Československá socialistická republika
EMCDDA	– Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost
EU	– Evropská unie
EWS	– Early Warning System
Jednotná úmluva o OL	– Jednotná úmluva o omamných látkách
Kč	– korun českých, popř. dle kontextu korun československých
Komise pro OL	– Komise OSN pro omamné látky
Konopná vyhláška	– vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití ze dne 4. září 2015
Listina	– Listina základních práv a svobod, usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva ČNR, ze dne 16. prosince 1992
Např.	například
Nález ÚS	– Nález Ústavního soudu ze dne 23. července 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaný pod č. 259/2013 Sb.
NMS	– Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
NPC	– Národní protidrogová centrála
NPL	– nové psychoaktivní látky
NS	– Nejvyšší soud České republiky
OČTŘ	– orgány činné v trestním řízení
OPL	– omamné a psychotropní látky
OSN	– Organizace spojených národů
OZ	– Občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012

PAD	– Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR
Protektorát	– Protektorát Čechy a Morava
PřesZ	– Zákon o přestupcích, zákon č. 200/1990 Sb., ze dne 17. května 1990
Registr	– Registr pro léčivé přípravky s omezením
SAKL	– Státní agentura pro konopí pro léčebné použití
SÚKL	– Státní ústav pro kontrolu léčiv
Sb. z. a n.	– Sbírka zákonů a nařízení
Tj.	– to je
TOPO	– zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon č. 418/2011 Sb. ze dne 27. října 2011
TZ	– trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009
TZ 1950	– trestní zákon, zákon č. 86/1950 Sb., ze dne 12. července 1950
TZ 1961	– trestní zákon, zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961
Tzv.	– takzvaný
Úmluva o obchodu s OPL	– Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
Úmluva o PL	– Úmluva o psychotropních látkách
ÚS	– Ústavní soud České republiky
WHO	– Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
ZoNL	– zákon o návykových látkách, zákon č. 167/1998 Sb., ze dne 11. června 1998
ZZPP	– zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, zákon č. 117/1852 Ř.z., ze dne 27. května 1852

Použité zdroje

Knižní zdroje

BAJER, Jindřich, Tomáš ZÁBRANSKÝ, Hana GAJDOŠÍKOVÁ et. al. *Drogy na předpis: lékařská preskripce narkotik: vědecké podklady a praktické zkušenosti*. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-719-8332-2.

BĚLÁČKOVÁ, Vendula, Viktor MRAVČÍK, Eva DRÁPALOVÁ et al. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a související opatření: odborná monografie*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-905717-9-2.

BREJCHA, Břetislav a Renata ŠTABLOVÁ. *Drogy: vybrané kapitoly*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. ISBN 80-725-1186-6.

DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK et al. *Trestní zákoník: Komentář II. díl (§ 233–421)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4.

ENGELANDER, Marnie. *Efektivní regulace užívání marihuany: jak pracovat s lidmi, aby omezili nebo přestali užívat konopí*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010. ISBN 978-80-7440-041-4.

ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha: Volvox Globator, 2003. ISBN 80-720-7512-8.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *European Drug Report 2016: Trends and Developments*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. ISBN 978-92-9168-890-6.

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *European Drug Report 2015: Trends and Developments*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. ISBN 978-92-9168-776-3.

GAJDOŠÍKOVÁ, Hana, Tomáš ZÁBRANSKÝ, Viktor MRAVČÍK et al. *Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR: Souhrnná závěrečná zpráva*. Praha: ResAd, 2001.

- GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa I.* Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1028-0.
- HENDRYCH, Dušan et al. *Právní slovník.* 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- JANÍK, Alojz a Karel DUŠEK. *Drogy a společnost.* Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0087-3.
- JELÍNEK, Jiří et. al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 4. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-044-4.
- KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup.* Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-867-3405-6.
- KALINA, Kamil. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí: mezioborový přístup.* Praha: Filia nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4.
- KOTULÁN, Petr, Ladislav GAWLIK a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. *Právní úprava drogové problematiky.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992.
- KUBŮ, Pavel, Tomáš PÁLENÍČEK a Viktor MRAVČÍK. *Nové syntetické drogy: charakteristika a hlavní rizika.* Praha: Úřad vlády ČR, 2004. ISBN 80-867-3426-9.
- KUCHTA, Josef et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část.* Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-047-8.
- MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945.* 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-720-1433-1.
- MRAVČÍK, Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ et al. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2012.* Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací centrum, 2013. ISBN 978-80-7440-077-3.
- MRAVČÍK, Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ et al. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013.* Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací centrum, 2014. ISBN 978-80-7440-109-1.

MRAVČÍK, Viktor, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ et al. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací centrum, 2015. ISBN 978-80-7440-134-3.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X.

RADIMECKÝ, Josef. *"Perspektivy léčby konopím: Zdraví, legislativa, politika": Souhrnná zpráva z odborného parlamentního semináře*. Praha: Centrum adiktologie, 2010.

ROSMARIN, Ari a Niamh EASTWOOD. *Tichá revoluce: praktické uplatňování politiky dekriminlizace drog v různých zemích světa*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost Release, 2013. ISBN 978-80-7440-083-4.

SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, lékařský přístup ke zneužívání drog a možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2002. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, sv. 65.

SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Justiční akademie České republiky, 2003. sv. 66.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník I.: Obecná část (§1–139). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II.: Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠTABLOVÁ, Renata a Břetislav BREJCHA. *Návykové látky a současnost*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-725-1224-2.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela, Petr ZEMAN a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-151-6.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-101-1.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.: (vývojové aspekty)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-059-5.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.: (empirická část)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-072-4.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *2008 World Drug Report*. Vienna, Austria: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1482-294.

VANTUCH, Pavel. *Drogy a kriminalita*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1990. ISBN 80-210-0169-0.

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR. *Výroční zpráva 2015*. Praha: Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2016.

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČR. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2013*. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství ČR, 2014.

Články v periodických a sbornících

BRADÁČOVÁ, Lenka. Proč není pěstování rostliny konopí výrobou. *Státní zastupitelství*. 2008(4), s. 27–30.

BUDINA, Zdeněk. Problematika právní úpravy nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami. *Kriminalistika*. 1995, **XXIX**(1), s. 61–67. ISSN 1210-9150.

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Lubomír VONDRÁČEK a Miloslav LUDVÍK. Lze se podáním návykových látek dopustit trestného činu těžkého ublížení na zdraví? *Kriminalistický sborník*. 2011, **55**(5), s. 52–54.

FASTNER, Jindřich. Ještě k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák. *Trestní právo*. 1999(11). ISSN 1211-2860.

GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. *Adiktologie: odborný časopis pro prevenci, léčbu a výzkum závislostí*. 2001, **I**(S1), s. 14–21. ISSN 1213-3841.

HAMPL, Karel. Léčba nebo distribuce drog? *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2009(2), s. 28–29. ISSN 1211-8834.

HRACHOVEC, Miroslav. Nová legislativa v oblasti prekursorů drog a návykových látek. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2013(4), s. 6–7. ISSN 1211-8834.

HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*. 2011(3), s. 4–17. ISSN 1211-2860.

HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*. 2009(1), s. 7–12. ISSN 1211-2860.

JURÁKOVÁ, Iveta. Několik poznámek ke kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 1999(1), s. 15–18.

KEJŘOVÁ, Irena. Drogové trestné činy po novu. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2010(1), s. 54–61. ISSN 1211-8834.

KUCHAŘ, Martin a Alžběta KITZLEROVÁ. Nové zneužívané látky v Evropě. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2014(4), s. 3–9. ISSN 1211-8834.

KUCHAŘ, Martin. Pre-prekurzory drog – nové trendy v Evropské unii. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2012**(4), s. 3–5. ISSN 1211-8834.

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. Drogové delikty. In: JELÍNEK, Jiří. *O novém trestním zákoníku: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny, květen 2009, trestněprávní sekce*. Praha: Leges, 2009. Teoretik. ISBN 978-80-87212-21-9.

MRAVČÍK, Viktor, Kateřina GROHMANNOVÁ, Michaela ŠTEFUNKOVÁ, Vendula BĚLÁČKOVÁ a Tomáš ZÁBRANSKÝ. Omamné a psychotropní látky jsou když... – návrh legislativní definice omamných a psychotropních látek v ČR. *Trestněprávní revue*. **2016**(5), s. 111–116. ISSN 1213-5313.

PIKNA, Bohumil. Současná česká legislativa upravující držení drogy ve světle mezinárodních závazků. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. **1996**(2), s. 47–51.

POSPÍŠIL, Vratislav. Možnosti regulace „nových psychoaktivní látek“ v České republice. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2016**(1), s. 3–10. ISSN 1211-8834.

ŠÁMAL, Pavel. K problematice množství většího než malého u omamných a psychotropních látek podle § 187a odst. 1 TrZ. *Trestněprávní revue*. **2003**(1), s. 27–29. ISSN 1213-5313.

ŠÁMAL, Pavel. Výběr ze soudních rozhodnutí z oblasti trestněprávní. *Trestněprávní revue*. **2013**(11–12), s. 273–276. ISSN 1213-5313.

ŠEBOR, Miloš. Omamné prostředky, zákony a nařízení v letech 1939–1945. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2009**(4), s. 54–61. ISSN 1211-8834.

ŠEJVL, Jaroslav. Právo v oblasti návykových látek. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2015**(3), s. 32–37. ISSN 1211-8834.

ŠKOLNÁ, Veronika. Operace growshopy. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. **2014**(1), s. 3–8. ISSN 1211-8834.

ŠTURMA, Pavel. Potlačování nedovoleného obchodu s drogami v mezinárodním měřítku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. **1995**(9), s. 385–390.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. Drogová kriminalita – včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*. 2001, **XXXIV**(4), s. 280–290. ISSN 1210-9150.

TUKINSKÁ, Markéta. Množství drogy větší než malé dle nového trestního zákoníku. *Kriminalistika*. 2010, **XXXIII**(2), s. 131–142. ISSN 1210-9150.

ÚŘAD VLÁDY ČR. Nové syntetické drogy: Aktuální situace. *Zaostřeno na drogy*. 2012, **10**(5). ISSN 1214-1089.

ÚŘAD VLÁDY ČR. Nový trestní zákoník: Změny v postihu (nejen) drogové kriminality. *Zaostřeno na drogy*. 2010, **8**(1). ISSN 1214-1089.

ÚŘAD VLÁDY ČR. Situace ve věcech drog v České republice 2013: Souhrn výroční zprávy. *Zaostřeno na drogy*. 2014, **12**(5). ISSN 1214-1089.

ZEMAN, Pavel. Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní konference Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.

ZEMAN, Petr. „Výroba“ konopí z konopí? *Trestněprávní revue*. **2015**(9), s. 211–215. ISSN 1213-5313.

ZEMAN, Petr. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhalování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*. **2007**(2), s. 36–44. ISSN 1213-5313.

Internetové zdroje

CARPENTIER, Chloé. Drugs and crime — a complex relationship. *Drugs in focus*. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2007(2). ISSN 1681-5157 [online]. [cit. 2016-06-01]. Dostupné z:

http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_44774_EN_Dif16EN.pdf.

HEJDUK, Adam. Konec growshopů v Čechách? In: *Legalizace: Magazín, který vám rozšíří zorničky* [online]. Legal Publishing, s.r.o., 2015 [cit. 2016-07-19]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/1508-konec-growshopu-v-cechach>.

HEJDUK, Adam. Mírný pokrok v mezích zákona. In: *Legalizace: Magazín, který vám rozšíří zorničky* [online]. Legal Publishing, s.r.o., 2016 [cit. 2016-07-25]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/2159-mirny-pokrok-v-mezich-zakona>.

HURT, Lukáš. Historie konopí a jeho léčebného využití v České republice. In: KOPAC: Pacientský spolek pro léčbu konopím [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://www.spolek-kopac.cz/cz/21/novinka?id=15>.

JANOUSEK, Artur. Shop prodává semena silné drogy i nádobíčko na pěstování, vše legálně. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2011 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/shop-prodava-semena-silne-drogy-i-nadobicko-na-pestovani-vse-legalne-1gj-usti-zpravy.aspx?c=A110321_1552467_usti-zpravy_alh.

JELSMA, Martin a Amira ARMENTA. *The UN Drug Control Conventions* [online]. Transnational institute, 2015, s. 1–28 [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: https://www.tni.org/files/publication-downloads/primer_unconventions_24102015.pdf.

KNÖTIG, Petr. Prodej i nepatrného množství omamné nebo psychotropní látky dětem bude u soudu považován za prodej vykazující znaky většího rozsahu. In: *Nejvyšší soud* [online]. [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/0/150481A08DEA30F6C1257F6A0052B709?openDocument.

Legal approaches to controlling new psychoactive substances. In: *European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction* [online]. Luxembourg, 2016 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/controlling-new-psychoactive-substances>.

Majitelé growshopů se nevzdávají, byznys jede dál: Rok a půl po razii. In: *Týden.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, a.s., 2015 [cit. 2016-07-19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/majitele-growshopu-se-nevzdavaji-byznys-jede-dal_347371.html.

POKORNÝ, Jakub. Growshopy si hrají na schovávanou, říká šéf protidrogové policie. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2014 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/frydrych-obhajuje-razii-proti-growshopum-fia-/krimi.aspx?c=A140605_113255_krimi_jp.

SINHA, Jay. The History And Development Of The Leading International Drug Control Conventions: Prepared For The Senate Special Committee On Illegal Drugs. In: *Parliament of Canada* [online]. 2001 [cit. 2016-06-06]. Dostupné z: <http://www.parl.gc.ca/content/sen/committee/371/ille/library/history-e.htm>.

The 1912 Hague International Opium Convention. United Nations Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 2016-05-30]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html>.

VÁLKOVÁ, Hana. Konopí si mají platit pacienti, řada z nich na něj však nemá. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2012 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/lecebne-konopi-bude-za-sve-09z-/domaci.aspx?c=A130503_134037_domaci_hv.

Soudní rozhodnutí

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 17. listopadu 1998, sp. zn. 7 To 686/98.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. února 2000, sp. zn. 4 To 23/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2000, sp. zn. 3 Tz 120/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. července 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. února 2001, sp. zn. 7 Nd 41/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. 4 Tz 220/2001.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2001, sp. zn. 7 To 380/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. března 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2003, sp. zn. 6 Tdo 620/2003.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2003, sp. zn. 2 To 144/03.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2003, sp. zn. 5 Tdo 1238/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. 7 Tdo 1354/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. 7 Tdo 1354/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. prosince 2003, sp. zn. 11 Tdo 992/2002.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2004, sp. zn. 6 Tdo 1497/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004, sp. zn. 6 Tdo 547/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. října 2004, sp. zn. 5 Tdo 1167/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 7 Tdo 1411/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. března 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. listopadu 2005, sp. zn. 1 To 55/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. března 2006, sp. zn. 7 Tdo 186/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. června 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 3 Tdo 364/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. srpna 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2011, sp. zn. 6 Tdo 42/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. února 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2011, sp. zn. 6 Tdo 228/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. října 2011, sp. zn. 11 Tdo 1083/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. října 2012, sp. zn. 6 Tdo 1234/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. listopadu 2012, sp. zn. 4 Tdo 1357/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 4 Tdo 1466/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012.

Usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2013, sp. zn. 11 Tdo 130/2012.

Nález Ústavního soudu ze dne 23. července 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaný pod č. 259/2013 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. srpna 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. srpna 2013, sp. zn. 4 Tdo 833/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. října 2013, sp. zn. 8 Tdo 933/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2013, sp. zn. 7 Tdo 1154/2013.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. února 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2014, sp. zn. 7 Tdo 373/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 7 Tdo 407/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. dubna 2014, sp. zn. 4 Tdo 495/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. července 2014, sp. zn. 5 Tdo 714/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. září 2014, sp. zn. 11 Tdo 935/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2014, sp. zn. 3 Tdo 1218/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2014, sp. zn. 7 Tdo 1290/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2015, sp. zn. 11 Tdo 879/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 11 Tdo 959/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. února 2016, sp. zn. 11 Tdo 1099/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2016, sp. zn. 11 Tdo 9/2016.

Právní předpisy

Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

Zákon č. 128/1923 Sb. z. a n., o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod číslem 159 Sb. z. a n. z roku 1922

Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n., a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n. (opiový zákon)

Nařízení č. 137/1938 Sb., kterým se provádí opiový zákon

Dekret č. 11/1944 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku

Zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Nařízení č. 118/1950 Sb., o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona

Zákonné opatření č. 23/1955 Sb., o jedech a látkách škodlivých zdraví

Vyhláška č. 167/1955 Ú. l., kterou se uveřejňuje seznam jedu.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu

Nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví

Vyhláška č. 57/1967 Sb., kterou se provádí vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví

Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 40/2009, Trestní zákoník

Zákon č. 50/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

Nařízení č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech

Nařízení č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

Mezinárodní dokumenty

Mezinárodní úmluva o opiu ze dne 23. ledna 1912

Mezinárodní úmluva o opiu ze dne 19. února 1925

Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931

Úmluva o potlačení nezákonné dopravy nebezpečných látek ze dne 22. července 1936

Mnichovská dohoda ze dne 30. září 1938

Protokol ze dne 11. prosince 1946

Jednotná úmluva o omamných látkách ze dne 31. března 1961

Úmluva o psychotropních látkách ze dne 21. února 1971

Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. prosince 1988

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 306/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku.

Důvodová zpráva k zákonu č. 167/1998 Sb., zákonu o návykových látkách.

Pozn.: Pokud není uvedeno jinak, byly veškeré právní předpisy získány prostřednictvím automatizovaného systému právních informací ASPI ve znění účinném ke dni uzavření rukopisu.

Summary

Criminal offences related to substance abuse are still a highly topical issue having serious social, health-related, financial and security impacts on the whole society. Since the subject is very broad, I decided to focus on substantive law of so-called drug-related crimes.

The thesis is divided into eight sections. In the first one I define the basic terms that are frequently used in the thesis and whose definition is crucial for understanding the text as a whole. Second section contains historical background of the current legal form of drug-related crimes in the Czech Republic, while also some international legal rules are included as they influenced local legal development as well as many legal obligations result from them for the Czech Republic until the present. Third section covers current legislation; it contains a common introduction for individual elements of the drug-related offences as well as a broader context within the Penal Code, and it also mentions certain non-penal legislation that is closely connected to this topic.

Substance of this thesis is in sections 4 – 8 describing individual elements of the drug offences. In each section there is also some part devoted to analyzing current issues. In the fourth section I deal with an act of cannabis cultivation in connection with its production that is contained in § 283, on whose correct legal classification there is a huge diversity of opinions. I also handle contradictory case law about the term “major, substantial and large scope”. In the end of the section I mention the issue of new psychoactive substances, where I also propose a legislative draft dealing with legal uncertainty induced by a Constitutional Court finding No. Pl. ÚS 13/12 and by which I intend to strengthen flexible reaction of the government when new psychoactive substances occur. In section five I pay attention to problems connected to the correct definition of the term “greater than small amount” as well as to the already mentioned court finding that cancelled the possibility of specifying this amount by a government regulation, and I also further propose some current possible solutions. Sixth section deals with legalization of cannabis for medical purposes, imperfections of the related legislation and possible amendments. Attention is paid especially to efficient use of legalized medical cannabis. Eight section is connected to the case of so-called growshops that is known through the media, particularly it deals with correct legal classification of act of running a growshop and questions the necessity of executing the police

raid. When writing this thesis, commentaries on the Penal Code, research papers and broad case law were used predominantly.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Crimes related to substance abuse

Klíčová slova

trestní právo hmotné; zneužívání návykových látek; drogové trestné činy

Penal law; Substance abuse; Drug offences